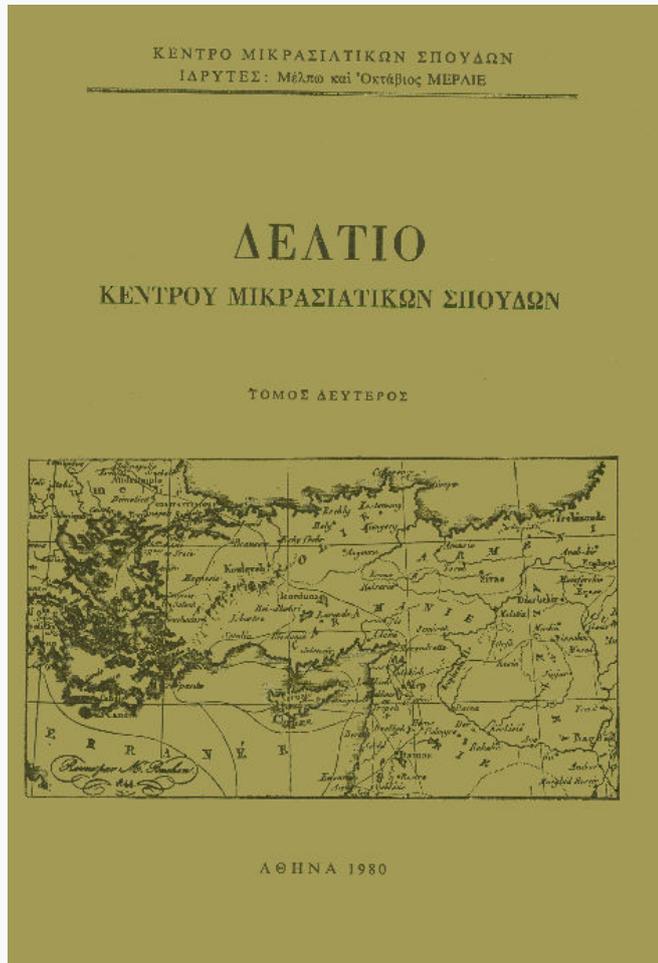

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 2 (1980)

Τουρκικές λέξεις στο Φαρασιώτικο ιδίωμα

Βασίλης Αναστασιάδης

doi: [10.12681/deltiokms.249](https://doi.org/10.12681/deltiokms.249)

Copyright © 2015, Βασίλης Αναστασιάδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασιάδης Β. (1980). Τουρκικές λέξεις στο Φαρασιώτικο ιδίωμα. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 2, 33–120. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.249>

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΟ ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ

Α' ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Στήν ἐργασία μου αὐτὴ ἔχω συγκεντρώσει τὶς τουρκικὲς λέξεις, πού δανείστηκε τὸ Φαρασιώτικο Ἰδιώμα ἀπὸ τὴν τουρκικὴ γλῶσσα ἐξαιτίας τῆς μακροχρόνιας ἐπαφῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς Καππαδοκίας μὲ τοὺς Τούρκους. Ἀρκετὲς λέξεις τῆς γλώσσας τοὺς τὶς πῆραν οἱ Τούρκοι ἀπὸ ἄλλους λαοὺς, ἀλλὰ λόγοι γεωγραφικοί, θρησκευτικοί, πολιτικοί, πολιτιστικοί καὶ γενικὰ ἱστορικοὶ συνετέλεσαν, ὥστε τὶς πῶ πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς νὰ τὶς πάρουν ἀπὸ τοὺς Ἀραβες καὶ τοὺς Πέρσες. Κάμποσες ἀπὸ αὐτὰς τὶς λέξεις, πού δανείστηκαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς, μῆχαν καὶ στὸ Φαρασιώτικο Ἰδιώμα.

Στὸν πίνακα λέξεων πού παραθέτουμε πῶ πέρα, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τουρκικὲς καὶ τὶς ἀραβοπερσικὲς (518 ἀραβικὲς καὶ 213 περσικὲς), συμπεριλαμβάνονται καὶ 21 ἑλληνικὲς (ἀντιδάνεια στὸ ΦΙ) καὶ 27 ἀπὸ εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες.

Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ παρουσία ἀραβικῶν καὶ περσικῶν λέξεων ὀφείλεται, ὡς σημειώσαμε πῶ πάνω, σὲ ἱστορικοὺς λόγους. Τόσο οἱ Πέρσες, ὅσο καὶ οἱ Ἀραβες στὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου ἔκαναν ἐπιδρομὰς καὶ κατακοῦσαν ἐδάφη τῆς περιοχῆς. Ἀντανάκλαση αὐτῶν τῶν γεγονότων παρουσιάζεται ἐν τῇ γλῶσσῃ (καὶ ἰδιαίτερα στὸν τομέα τοῦ λεξιλογίου).

Γελικὰ ἢ Καππαδοκίᾳ καὶ μαζί τῆς καὶ τὰ Φάρασα μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ θὰ κατακτηθοῦν νωρὶς ἀπὸ τοὺς Τούρκους (Σελτζούκους) καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, πού μιλοῦσαν οἱ κάτοικοι τῆς, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παλαιότερες ἀραβοπερσικὲς ἐπιδράσεις θὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδραση τῆς γλώσσας τῶν νέων κατακτητῶν, πού θὰ εἶναι καὶ οἱ ὀριστικοί.

Πάντως ἀπὸ ἓνα σύνολο 2.146 λέξεων τουρκικῶν τοῦ ΦΙ οἱ 779 ἀνήκουν σὲ ξένες γλῶσσες, πού κατανέμονται ὡς ἑξῆς:

Ἄραβικές (Α)	518
Περσικές (Π)	213
Γαλλικές (Γ)	4
Ἑλληνικές (Ε)	21 (ἀντιδάνεια)
Ἰταλικές (Ι)	18
Λατινικές (Λ)	1
Οὐγγρικές (ΟΥ)	1
Γερμανικές (ΓΕ)	1
Ἀγγλικές (ΑΓΓ)	2
Σύνολο	779

Οἱ ὑπόλοιπες εἶναι τουρκικές.

Ἐκ τῆν ἄποψη τῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν οἱ 2.146 αὐτὲς λέξεις τοῦ ΦΙ εἶναι:

Οὐσιαστικά	1.310	61%
Ἐπίθετα	322	15%
Ρήματα	369	17,2%
Ἀντωνυμίες	12	
Ἐπιρρήματα	99	
Σύνδεσμοι	15	
Ἐπιφωνήματα	13	
Ἀριθμητικά	3	
Μόρια	3	
Σύνολο	2.146	

Ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ 61% τῶν ξένων λέξεων τοῦ ΦΙ (1.310:2.146), τὰ 161 εἶναι παράγωγα τουρκικῶν ρημάτων μετὰ τὰ ἑλληνικὰ ἐπιθήματα *-ημα*, καὶ *-ισμα* (δνόματα ἐνέργειας).

Ἐξάλλου, μετὰ τὴν ἀφαίρεση 73 ἐπιρρημάτων ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 2.146, οἱ ὑπόλοιπες (2.073) ἀναφέρονται¹:

1. Γιά τὴν κατάταξη αὐτῆ, ποὺ φυσικὰ δὲν εἶναι ἀπόλυτη, τῶν 2.073 λέξεων σὲ ὀχτὼ κατηγορίες στηρίχθηκα α) στὰ βοηθήματα: 1. *Ὀδηγία διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ δημόδουζ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου*, Θεσ/νίκη, 1927, τοῦ Συλλόγου Μακεδονικῶν καὶ Θρακικῶν Μελετητῶν, 2. *Ὀδηγία πρὸς συλλογὴν τοῦ δημόδουζ γλωσσικοῦ ὕλικου*, Ἔκδοσις Γ' Ἐν Ἀθήναις 1961 τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας καὶ β) σὲ ὁδηγίες: 1. τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κ. Φ. Ἀποστολόπουλου καὶ 2. τοῦ κ. Ν. Κοντοσόπουλου, ποὺ ἐργάζεται στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία.

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΟ ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ

- στον άνθρωπο (μέλη σώματος, σχήμα, χρώμα, ιδιότητες, ενέργειες) οί	720	34,7%
- στο σπίτι και οικογενειακή ζωή οί	359	17,3%
- στην κοινωνική και πολιτική ζωή οί	297	14,3%
- στη γεωργική ζωή οί	237	11,4%
- στο εμπόριο, βιοτεχνία, επαγγέλματα οί	153	7,4%
- στη φύση οί	142	7,4%
- άκλιτες λέξεις (εκτός, από επιπρ.) οί	106	5,1%
- στη θρησκευτική ζωή οί	59	2,8%
	<hr/>	
Σύνολο	2.073	

στην εργασία μου αυτή βασίστηκα κυρίως στην προφορική παράδοση και σε γλωσσικό υλικό από τα φαρασιώτικα χωριά Βαραδός, Ἀφσάρι και Ἴτσουχοῦρι. Ἄν και ἡ μητρική μου γλώσσα εἶναι τὰ φαρασιώτικα (καὶ οἱ δύο γονεῖς μου κατάγονται ἀπὸ τὸ Ἀφσάρι), ἐντούτοις δὲν περιορίστηκα μόνο στὸν ἑαυτό μου καὶ στὴ σχετικὴ μὲ τὰ Φάρασα βιβλιογραφία, ἀλλὰ ἔκαμα διασταύρωσι τοῦ γλωσσικοῦ υἱικοῦ μου, ρωτώντας μὲ ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ διάφορους γέροντας καὶ γριεὶς ἀπὸ τὰ Φάρασα, ἰδιαίτερα τὸν πατέρα μου Κώστα, σήμερα 82 χρονῶν, ὅστε ἡ ἐργασία μου νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατὸ πληρέστερη. Εἶναι φυσικὸ νὰ μοῦ ξέφυγαν ὀρισμένες τουρκικὲς λέξεις τοῦ ΦΙ, ποὺ δὲν τίς συμπεριέλαβα ἐδῶ, πιστεύω ὅμως πὼς αὐτὲς θὰ εἶναι ἐλάχιστες.

Τὰ Φάρασα² ἢ Βαραδός, ὅπως τὸ ὀνόμαζαν οἱ ἑλληνόφωνοι Ἑλληνοὶ (Φαρασιῶτες), εἶναι ἓνα κεφαλοχώρι ποὺ στὸ 17ο αἰ., κατὰ τὸν Καρολίδη³, εἶχε 800 οἰκογένειες (4000 περίπου κατοίκους). Ὁ πληθυσμὸς ὅμως αὐτὸς θὰ μειωθεῖ. Στὶς παραμονὲς πάντως τοῦ ξεριζωμοῦ (1922-24) τὰ Φάρασα ἔχουν 2000 περίπου κατοίκους, ἐνῶ τὰ χωριά ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἀποικίες τῶν Φαράσων ἔχουν τὸν ἑξῆς πληθυσμὸ: τὸ Ἀφσάρι (Ἀφσάρ-κιοῖ) 350 κατοίκους, τὸ Ἴτσουχοῦρ (Ἴτσουχοῦρ-γιοῦρῦ) 485, ἡ Κίσκα (Κίσκε, ἡ ἀρχαία Κισκισσός) 700 (ἀπὸ τοὺς ὁποίους 200 περίπου Τούρκοι), ὁ Σατῆς (Σατί) 200, τὸ Φκόσι ἢ ὁ Γαρσαντῆς (Γαρσαντί) 400, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἄρκετοὶ Τούρκοι⁴. Δὲν ὑπολογίζουμε τὰ χωριά μὲ ἀμιγῆ τουρκικὸ πληθυσμὸ.

2. Γιά τὰ Φάρασα ὡς κωμόπολη καὶ ὡς Περιφέρεια βλ. Μ. Μερλιέ, «Οἱ Ἑλληνικὲς Κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία» στὸ *Δελτίο τοῦ Κ.Μ.Σ.* Α (1977), 65-72.

3. *Γλωσσάριον συγκριτικῶν τῶν ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων*, ἐν Σμύρνη 1885.

4. Γιά τὰ χωριά αὐτά, ἀποικίες Φαράσων, βλ. Μ. Μερλιέ, ὅ.π., 65 κ.έ. Ἐπίσης R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge 1916, 30-35. Θ. Θεοδορίδης, «Τοπωνύμια καὶ λαογραφικὰ Φαράσων», *Μικρ. Χρον.* 15 (1967), 208.

5. Μ. Μερλιέ, ὅ.π., 71.

Τὰ Φάρασα καὶ ἡ περιφέρειά του βρίσκονται στὰ ΝΑ τῆς Καππαδοκίας καὶ εἶναι σχεδὸν ἀπομονωμένα ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἐπαρχία. Ἀπὸ τὴν Καισάρεια τὰ Φάρασα ἀπέχουν 100 χλμ. καὶ ἀπὸ τὰ Ἄδανα 120⁵, ἐνῶ σημαντικές εἶναι οἱ ἀποστάσεις ποὺ χωρίζουν τὴν ἴδια τὴν κομόπολη ἀπὸ τὰ χωριά ποὺ ἀναφέρθηκαν πρὸ πάνω, γεγονός ποὺ δυσκόλευε τὴ μεταξὺ τους ἐπικοινωνία.

Ἡ τελευταία γινόταν ἀκόμη πρὸ δυσκόλης, ὅταν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ ὀρεινὴ σύσταση τῆς περιοχῆς μὲ τὶς βαθιὲς χαράδρες. Στὸ γεωγραφικὸ αὐτὸ πλαίσιο τοποθετεῖται τὸ ἑλληνικὸ γλωσσικὸ ἰδιῶμα, ποὺ παρουσιάζει διαφορὲς ἀπὸ τὸ γενικότερο ἰδιῶμα τῆς Καππαδοκίας. Διαφορὲς, μικρὲς βέβαια, παρουσιάζει ἀκόμη καὶ τὸ ἰδιῶμα τοῦ Βαρασῶ μὲ τὰ ἰδιῶματα τῶν χωριῶν τῆς ἴδιας περιφέρειας, καὶ προπαντὸς μὲ τὸ ἰδιῶμα τοῦ Ἀφσαριοῦ καὶ τοῦ Ἰτσουχοιριῶ. Σημειῶνουμε τὶς κυριότερες:

α) α ἢ ä, ὅπου ὁ Βαρασῶς ἔχει ε: χωράφα-χωράφε, πιλᾶ-πιλέ, ἰσᾶράζ-ἰσάρές,

β) στὶς καταλήξεις τῶν ἐπιθέτων καὶ οὐσιαστικῶν καὶ στὴν κατάληξη τοῦ ἀ' προσώπου τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτα τῶν ρημάτων ἔχουν ου, ἐνῶ ὁ Βαρασῶς ἔχει ο: σαπούχους-σαπούχος, λύκους-λύκος, δάκνου-δάκνω,

γ) τρέπουν τὴν ἄτονη κατάληξη ε τῶν ρημάτων τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς φωνῆς σὲ ι: Ἐνεργ. (ἐνεστ.) δάκνουμι-δάκνουμε, δάκνιτι-δάκνετε, (παρ.τ.) δακνίνκις-δακνίνκες, δακνίνκιν-δακνίνκιν, ἦφαρις-ἦφαρες, ἦφαριν-ἦφαριν, Παθητ. (ἐνεστ.) ἐρχομι-ἐρχομαι, ἐρτίσι-ἐρτίσεσαι, ἐρτίσιτι-ἐρτίσεσαι, ἐρχομισι-ἐρχόμεστε, ἐρτίσισι-ἐρτίσεστε, ἐρχοντι-ἐρχονται, (παρ.τ.) ἐρχομισιτι-ἐρχομίστε, ἐρχοῦσισι καὶ ἐρχοῦσιτι-ἐρχοῦμεστε καὶ ἐρχοῦστε, ἐρχοῦσαν(τι)-ἐρχοῦσαντε, (ἀόρ.) ἦρτίς-ἦρτές, ἦρτίτι-ἦρτέτε,

δ) τρέπουν ἀκομή σὲ ι τὸ ἄτονο ε πρὶν ἀπὸ τὶς καταλήξεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ποὺ λήγει σὲ -εψα καὶ -εξα: (γρεῦω) ἦγριψα-ἦγρεψα, ἦγριψις-ἦγρεψις, ἦγριψιν-ἦγρεψιν, (πλέξω) ἐπλιξα-ἐπλεξα κτλ. ὁμοίω τρέπουν τὸ ἄτονο ε σὲ ι, ὅπως καὶ στὰ βορειοελλαδίτικα νεοελληνικά ἰδιῶματα.

Τελειώνοντας θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ ἐδῶ ὅλους ἐκείνους, ποὺ μὲ βοήθησαν στὴν ἐργασία μου αὐτὴ καὶ ἰδιαίτερα τὸν αἰδεσιμότατο κ. Θεόδωρο Θεοδώρου, ποὺ διάβασε ὁλόκληρη τὴν ἐργασία μου αὐτὴ, μοῦ ἔκαμε σημαντικές διορθώσεις καὶ μοῦ ἔδωσε χρήσιμες πληροφορίες γύρω ἀπὸ τὸ ΦΙ, καὶ τὸν ἀγαπητὸ φίλο κ. Ἄν. Μιχαηλίου γιὰ τὶς πληροφορίες του σχετικὰ μὲ τὶς τουρκικὲς λέξεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Π. Καρολίδου, *Γλωσσάριον συγκριτικόν ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων*, Σμύρνη, 1885.
2. P. Lagarde, *Neugriechisches aus Kleinasien* (Abhandlungen der Königlischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen), 33, Göttingen, 1886.
3. Ι.Σ. Ἀρχελάου, *Ἡ Σινασός, ἤτοι θέσις, ἱστορία, ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις, ἠθῆ, ἔθιμα καὶ γλῶσσα τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ κομποπόλεως Σινασοῦ*, Ἀθήναι, 1899. Πβ. Βιβλιοκρισία Γ.Ν. Χατζιδάκη, *MNE* 2, 532-544.
4. Pavlaki N. Melitopoulos, *Türkçeden Rumcaya Sözlük*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1902.
5. R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, 1916.
6. Ν. Ἀνδριώτη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων*, Ἀθήνα, 1948.
7. Ι. Κεσίσογλου, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ Οὐλαγάτς*, Ἀθήνα, 1951.
8. Δ. Λουκόπουλου - Δ. Λουκάτου, *Παροιμίαι τῶν Φαράσων*, Ἀθήνα, 1951.
9. Α.Α. Παπαδοπούλου, *Ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς ποντικῆς διαλέκτου*, Α-Β, Ἀθήναι, (1958-1961).
10. Andon V. Teofilaktidis, *Türkçe - Rumca Sözlük*, Istanbul, 1960.
11. Δ. Φωστῆρη - Ι. Κεσίσογλου, *Λεξιλόγιον τοῦ Ἀραβανί*, Ἀθήνα, 1960.
12. Γ. Μαυροχαλυβιδίδη - Ι. Κεσίσογλου, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Ἀζοῦ*, Ἀθήνα, 1960.
13. Θ. Θεοδωρίδη, «Φαρασιώτικες παραδόσεις κ.τ.λ.», *Λαογραφία* ΙΘ (1960), 222-263 καὶ ΚΑ (1964), 269-336.
14. Μεν. Δημητριάδου, *Λεξικὸν ἑλληνο-τουρκικὸν τουρκο-ἐλληνικὸν (μετὰ συντόμου ἑλληνικῆς καὶ τουρκικῆς γραμματικῆς)* *Sözlük Yunancadan - Türkçeye Türkçeden - yunancaya*, Ἐάνθη, 1962.
15. Α. Costakis, *Le Parler Grec d'Anakou*, Athènes, 1964.
16. Θ. Θεοδωρίδη, *Φαρασιώτικος ἱστορικὸς διάλογος* (πολυγραφημένη ἔκδοσις), Ἀθήνα, 1966, 106-138.
17. Ν. Ἀνδριώτη, *Ἐτυμολογικὸ λεξικὸ τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς*, Β' ἔκδ. Θεσ/νίκη, 1967.
18. Θ. Θεοδωρίδη, «Τοπωνύμια καὶ Λαογραφικὰ τῶν Φαράσων τῆς Καππα-

- δοκίας», *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΓ (1967), 183-250, *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΔ (1970), 118-166, *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΕ (1972), 191-222.
19. *Türkçe Sözlük* (Beşinci baskı), Ankara, 1969.
  20. Θ. Κωστάκη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Σίλλης*, Ἀθήνα, 1968.
  21. Ch. Symeonidis, «Griechische Lehnwörter im Türkischen», *Balkan Studies*, 14, Thessaloniki, 1973, 167-200.
  22. Βασ. Ἀναστασιάδης, *Ἡ σύνταξη στὸ φαρασιώτικο ἰδίωμα τῆς Καππαδοκίας, σὲ σύγκριση πρὸς τὰ ὑπόλοιπα ἰδιώματα τῆς Μ. Ἀσίας, καθὼς καὶ πρὸς τὴν ἀρχαία, τὴ μεσαιωνικὴ καὶ τὴ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα*, Θεσσαλονίκη, 1976.
  23. Τοῦ ἴδιου, «Ἱστορία καὶ γλῶσσα τῆς Καππαδοκίας καὶ τὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων», *Μικρασιατικά Χρονικά*, ΙΣΤ (1975), 150-184.
  24. Χ. Συμεωνίδης, «Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδραση στὴν τουρκικὴ γλῶσσα καὶ ὁ ρόλος τῆς Ποντιακῆς», *Ποντιακὴ Ἔστια* 25 (1979), 20-26.
  25. Μ. Μερλιέ, «Οἱ ἑλληνικὲς κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία», *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, Ἀθήνα, Α (1977), 29-74.

ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ

1. $\ddot{a}$ = ε πολὺ ἀνοιχτό. Ἐπαντᾶ συχνὰ στὰ περίχωρα καὶ σπάνια στὸ Βαράσο: τᾶχλικάς ΑΦ, τεχλικές Β.
2. $\dot{\gamma}$ = γ ὑπερωικό. Μπαίνει πρὶν ἀπὸ ε καὶ ἰ καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη γάλα. Ἐπαντᾶ μόνο σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική: ἀγίς, γισμά-τί.
3. ω = ε βαθύφωνο, ποὺ κλίνει πρὸς τὸ ἰ καὶ παριστάνει φωνὴν μὲ προφορὰ διάμεση ἀνάμεσα στὸ ε καὶ στὸ ἰ, σὺν τὸ βουλγάρικο ѡ . Πρόκειται γιὰ τὸ τουρκικὸ ἰ χωρὶς τελεία καὶ ἄπαντᾶ σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική.
4. ζ = ζ παχὺ σὺν τὸ γαλλικὸ j (jardin).
5. $\acute{k}$ = κ παχὺ: κάμι, χεκίμης.
6. $\acute{\lambda}$ = λ παχὺ: κάλ'ό. Ἐτσι προφέρεται κυρίως στὸ τέλος τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων ἄρσενικοῦ γένους, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν τουρκική, μόνον ὅταν εἶναι γυμνὸ ἀπὸ φωνὴν: ὁ κάλ', ἀλλὰ τὸν κάλη.
7. ν = ν φωνηεντικό. Προφέρεται μόνο μὲ τὴ μύτη, χωρὶς νὰ ἀκουμπᾶ ἢ γλώσσα στὸν οὐρανίσκο. Ἐπαντᾶ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική: σινίρι, τενίτσι.
8. $\hat{\nu}$ = ν οὐρανικό. Ἐπαντᾶ κυρίως σὲ καθαρὰ ἑλληνικὲς λέξεις στὸ σύμπλεγμα $\acute{\nu}k$, ὅταν προηγεῖται ε καὶ ἰ, καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη κονιάκ: κλαϊνκά, ζένκά, κοφτίνκα, ῥφήνκαν.
9. ξ = ξ παχὺ (κῶ).
10. $\acute{\pi}$ = π παχὺ: πᾶράς. Ἐπαντᾶ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική.
11. $\acute{\rho}$ = ρ παχὺ: χορλατίζω.
12. $\acute{\sigma}$ = σ παχὺ: ὄερι, ὄονι, ὅπως στὴ λέξη chambre. Ἐπαντᾶ ὄχι μόνο σὲ ἑλληνικὲς λέξεις, ἀλλὰ καὶ σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική, γιὰ νὰ ἀποδώσει τὸ παχὺ τουρκικὸ s, τὸ ŝ . Σὲ ἑλληνικὲς λέξεις συμβολίζει τὸ παχὺ σ, ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἀλλοίωση τοῦ οὐρανικοῦ χ πρὶν ἀπὸ ε καὶ ἰ καὶ στὸ σύμπλεγμα $\acute{\tau}\sigma$ (γερμ. tsch), γιὰ νὰ συμβολίσει τὸ παχὺ $\acute{\sigma}$.
13. $\acute{\tau}$ = τ παχὺ: τᾶζός, ἴτινός. Ἐπαντᾶ συνήθως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκική καὶ σποραδικὰ σὲ ἑλληνικὲς.
14. $\acute{\tau}\zeta$ = τ + ζ παχὺ: τζό, τζᾶς. Ἐπαντᾶ σπάνια.

15. τῶ καὶ τῶ = στὸ α' προφέρεται ὡς παχὺ μόνο τὸ σ, ἐνῶ στὸ β' καὶ τὸ τ: ἄτσει, τῶμι (= τζάμι), ἀλλὰ τῶούσης, τῶμι (= πεῦκο).
16. χ = χ ὑπερωϊκό. Ἄπαντὰ κυρίως σὲ λέξεις παρμένες ἀπὸ τὴν τουρκικὴ καὶ προφέρεται, ὅπως στὴ λέξη χαρά, πρὶν ἀπὸ ε καὶ ι: σεῆερι, χεκίμης, χιτάω, γαχίρι.
15. ψ = ψ παχὺ (πῶ).
16. b, d, g = προφέρονται, ὅπως τὰ ἀντίστοιχα λατινικά.
17. δ-δ, κ-κ, λ-λ, μ-μ, ν-ν, π-π, ρ-ρ, σ-σ, τ-τ, φ-φ = προφέρονται μὲ διπλὴ προφορά: τέσ-σαρα, πετ-τάω.
18. ' = εἶναι ἡ γνωστὴ ἀπόστροφος, πού μπαίνει στὴ θέση ἑνὸς ἀποβλημένου φωνήεντος. Σπάνια ὁμως δὲ σημειώνεται, ἰδίως ὅταν τὸ ἀποβλημένο φωνήεν βρῖσκεται στὸ τέλος τῆς λέξης: τῶει-τῶ, κλαίει-κλαῖ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- A = ἄραβικὴ λέξη
 ΑΓΓ = ἄγγλικὴ λέξη
 ΑΦ = Ἄφσάρι
 Β = Βαρασός
 Γ = γαλλικὴ λέξη
 ΓΕ = γερμανικὴ λέξη
 D = Dawkins R (*Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge 1916)
 E = ἑλληνικὴ λέξη
 I = ἰταλικὴ λέξη
 ΙΤΛΚ = ἰδιωματικὴ τουρκικὴ λέξη Καππαδοκίας
 ΚΝΕ = κοινὴ νεοελληνικὴ
 Λ = λατινικὴ λέξη
 ΟΥ = οὐγγρικὴ λέξη
 Π = περσικὴ λέξη
 ΠΕΡΧ = περὶχωρα Βαρασοῦ (Ἄφσάρι, Ἄτσουόρι, Σατής, Κίσκα, Φκόσι)
 ΠΔΙ = ποντιακὴ διάλεκτος
 πρβ = παράβαλε
 Ἄτῶ = Ἄτσουόρι
 ΦΙ = φαρασιώτικο ἰδίωμα
 - = ὑφέν, πού δείχνει τὴ συμφορά δύο φωνηέντων

Β'
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

I. ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ουσιαστικά

Ἐρκετά ἀφηρημένα οὐσιαστικά σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ρήματα σὲ -ῶ ἢ -ιέω μὲ τὴν κατάληξη -ημα καὶ λίγα ἀπὸ τὰ σὲ -ίζω, ἀλλὰ αὐτὰ μὲ τὴν κατάληξη -ισμα.

A

- A Ἐπὰς ὁ, -άδες οἱ B (<aba = ἐπανωφόρι) = τιμητικό ἐπανωφόρι
 A ἀπατόης ὁ B (<abaci = κατασκευαστής ἢ πωλητής ἀπάδων) = σκηνί-
 τῆς
 A ἀτσελές ὁ (<acele) = βιασύνη
 ἀτόης ὁ (<aci) = πόνος, λύπη, πίκρα
 ἀτάς ὁ (<ada) = νησι
 A ἀτέτι τὸ B, ἀτᾶτι τὸ AΦ, Ἐτό (<adet) = συνήθεια, ἔθιμο
 Γ ἀτρέσα ἡ B, ἀτιράσᾶς ὁ AΦ, Ἐτό (<adres) = διεύθυνση, σύσταση
 A<E ἄφι τὸ (<af ἴσως <ἐλλ. ἄφεςις) = συγχώρηση, συγγνώμη
 E ἀφιόνι τὸ (<afyon <ἐλλ. ὄπιον) = ὄπιο
 ἀγάς ὁ (<ağa) = ἀγάς, ἀφέντης
 ἀγής ὁ (<ağı) = δηλητήριο
 ἀγίλα ἡ (<ağıl ἴσως <ἐλλ. ἀγέλη) = στάνη, μαντρί γιδοπροβάτων
 ἀγίζλιχί τὸ (<ağızlık) = τσιμπούκι, πίπα γιὰ τσιγάρο
 A ἄχαλῆς ὁ B, AΦ, ἐχαλῆς ὁ B (<aħali) = κόσμος, ὄχλος
 A ἄχμαχλιέχι τὸ B, ἄχμαχλίχι τὸ AΦ, Ἐτό (<aħmaklık) = ἀνοησία, βλα-
 κεία
 Ἐχγιαβουδῶτ'ς ὁ, Ἐχγιαβουδῶτ'σσα ἡ (<Yahyali) = κάτοικος Ἐχγι-
 αβοῦς
 A ἄχίλι τὸ (<aķil) = μυαλό, νοῦς
 ἄχιντόους ὁ (<aķinti) = ροή, κλίση
 A ἄχράνης ὁ ἢ ἄχράνι τὸ (<aķran) = συνομιλῆκος

- A άγκσουζλιέχι τὸ B, άγκσουζλίχι τὸ AΦ (<aksilik) = ἡ ιδιότητα τοῦ ἀνάποδου
- E ἀλάνι τὸ (<alan ἴσως <έλλην. ἀλώνι) = ξέφωτο
 ἀλατσούχι τὸ (<alacik) = σκηνή, καλύβα, εἶδος παιχνιδιοῦ
 ἀλεμέτι τὸ B, ἄλᾶμέτι τὸ AΦ (<alâmet) = καταστροφή, ταραχή, φασαρία
 ἀλάφι τὸ B, ἀλάφη ἢ AΦ (<alaf) = φλόγα
- A (ἀ)λούτσί τὸ (<alic) = ἀγριομουσμουλιά, κρεάτεγος
 ἀλισβερισί τὸ (<alısveris) = δοσοληψία, ἀλισβερισί
 ἀλτίλικι τὸ (<altılık) = πλεκτὸ πασουμάκι
 ἀλτούνι τὸ (<altin) = χρυσός, χρυσάφι
 ἀμπάρι τὸ (<ambar ἴσως <έλλην. ἐμπόριον) = ἀμπάρι, ἀποθήκη δημητριακῶν
- I ἀντίκα ἢ B, ἀντικᾶς ὁ AΦ (<antika) = παλιὸ ἀντικείμενο ἀξίας, ἀρχαῖο νόμισμα, σταυρὸς ἁλυσίδας, |μεταφορ. ἔξυπνος, παράξενος, ζωηρὸς
- Π ἀπτᾶζι τὸ|sartes) = τουρκικὸς ἀγιασμός, πλύσιμο πρὶν ἀπὸ τὴν προσευχὴ
- Π ἀπτᾶζ-χανᾶς ὁ B, ἀπτᾶς-χανᾶς ὁ AΦ (<arteshane) = ἀποχωρητήριον
 ἄρι τὸ (<âr) = ὑπόληψη, ντροπή, ἀνυπόληπτος
 ἄράς ὁ (<ara) = τὸ ἐνδιάμεσο, τὸ ἀναμεταξὺ
 ἄραπᾶς ὁ (<araba) = ἀραμπᾶς, κάρο, ἄμάξι
 ἄραλίχι τὸ (<aralik) = ἐρημιὰ, ἐνδιάμεσο, ἀναμεταξὺ
 ἄράπ(ης) ὁ (< arap) = ἄράπηγ
 ἄρχατάδης ὁ, ἄρχατάσι τὸ (<arkadaş) = σύντροφος
 ἄρχαταδλίεχι τὸ B, ἄρχαταδλίχι τὸ AΦ (<arkataşlık) = συντροφιά, φιλία
 ἄρχᾶς ὁ (<arkas) = προστασία, ὑποστήριξη
 ἄρσουζλούχι τὸ (<arsızlık) = ἀταξία
- A ἄσλι τὸ (<asli) = ἀλήθεια, νόημα, δεβαίνω σ' ἄσλι του = τὸ καταλαβαίνω, ἄσλι τζ' ὄσει = δὲν εἶναι ἀληθινὸ
- A ἄσκερ(ης) ὁ B, ἄσκᾶρ(ης) ὁ AΦ(<asker) = στρατιώτης
- A ἄσκερι τὸ B, ἄσκᾶρι τὸ AΦ, (ἔσκερι τὸ AΦ-D) (<asker) = στρατός, στρατιώτης
- A ἄσκερλιέχι τὸ B, ἄσκᾶρλίχι τὸ AΦ (<askerlik) = στρατιωτικὴ θητεία
 ἄσλάν(ης) ὁ B, ἄσλάνους ὁ AΦ (<aslan) = λιοντάρι, παλικᾶρι
 ἄσμάς ὁ (asmaş) ὁ (<asma) = κληματαριά (στο Βαραδὸ συνήθως ἔνετραδί)
- E ἄστᾶρι τὸ B, ἄστᾶρι τὸ ΠΕΡΧ (<astar ἴσως <έλλην. ἰστάριον) = φόδρα, ἄστᾶρι
 ἄστᾶρης ὁ ΠΕΡΧ (<aşci) = μάγειρας

- A άσ-σίχος ό (<asik) = έραστής, τραγουδιστής, ποιητής έρωτικων τραγουδιων
 άσ-σίχι τό (<asik) = αστράγαλος
 άσλαμάς ό B, άσιλαμάς ό AΦ (<as(i)lama) = έμβόλιο, μπόλι, μπολιασμένο δέντρο
 άσής ό (ίσως<asma = ύπερπήδηση, πέραςμα) = δύση, βράδυ, πέραςμα δρόμου
 άστίεσμα τό B, άστίεσημα τό AΦ (<άστιέ(γω) (= βασιλεύω)<asma) = βασίλεμα ήλιου
 άτάς ό (<ata) = πρεσβύτερος (πατέρας, μητέρα, παπούς, γιαγιά), πρόγονος
 άβι τό (<av) = κυνήγι, αλλά (άβι τό (= λαβή, χερούλι)<λαβή ή)
 άβτής (<avci) = κυνηγός
 άβλίχι τό (<avcılık) = κυνήγι
 άβαναχλιέχι τό B, άβαναχλιχι τό AΦ (<avanaklık) = άνοησία, βλακεία
 άβαραλιχι τό (<avaralik) = άνεργία, χασομέρια
 E χαβλούς ό AΦ, χαβλούμι τό B (<(h)avlu<έλλην. αυλή) = περιβολος, περιφραγμένη αυλή για ζώα
 Γ άπόκάτ(ης) ό (<avukat) = δικηγόρος
 A άγιάρι τό (<ayar) = αντίβαρο
 άγιάζι τό (<ayaz) = παγωνιά, πολυ κρύο
 A ά(γ)ιβ' τό B, άϊτι τό ΠΕΡΧ (<ayir) = ντροπή, έλάττωμα
 Π άινάς ό (<ayna) = καθρέφτης
 Π άζάτι τό (D) (<azat) = άπελευθέρωση (κυρίως δούλου)
 άζγουνλιέχι τό B, άζγουνλούχι τό AΦ (<azginlik) = μανία, λύσσα, τρέλα, μεγάλη όργη

B

- πατσάχι τό (<bacak) = σκέλος, μπουτι
 πατσανάχης ό (<bacanak) = μπατσανάκης, σύγγαμπρος
 I πατανάς ό (<badana) = άσβέστωμα
 A πατέμι τό B, πατάμι τό AΦ (<badem) = άμυδαλιά, άμύγδαλο
 παίγρμάς ό B, παίγριμα τό AΦ (<bagirimak = φωνάζω δυνατά) = δυνατό φώναγμα, κραυγή
 παίγριτούς ό (<bagirtti) = δυνατή φωνή, κραυγή
 Π παχάρ(ης) ό, παχάρι τό (<bahar) = άνοιξη
 Π παχτσάς ό (<bahce) = κήπος, μπαξές
 A πέχτση ή (<bahis) = στοιχημα
 Π παχσίσι τό (<bahşis) = δώρο, φιλοδώρημα
 A πάχίρι τό (<bakir) = χαλκός

- A πακ-κάλ'(ης) ό (<bakkal) = μπακάλης
 A πακ-καλίτσι τὸ B, πακ-καλίχι τὸ AΦ (<bakkalik) = μπακαλική
 A ἴαχλάς ό (<bakla) = φασόλι, φασολιά
 παλδίρι τὸ B, παλδούρι τὸ AΦ (<baldır) = γάμπα
 ἴαλάχι τὸ AΦ, μαλάχι τὸ Ἴσ (<balak) = βουβαλάκι
 παλτούζα ἡ (<baldız) = κουινιάδα
 παράνι τὸ AΦ (<baran) = αὐλάκι τοῦ κήπου γιὰ φύτεμα ζαρζαβατικῶν
 παριῶτιέσιμα τὸ B, παριῶτιέσημα τὸ AΦ (<παριῶτιέω (= συμφιλιώνω-
 μαί) <barışmak) = συμφιλιώση
 πασχούς ό (<baskı) = πιεστήριο
 ἴασκιτάνι τὸ (<baskı + -τάνι(ἄρμενική λέξη) = ντάλα) = στραγγι-
 σμένη καὶ ἀλατισμένη οὔρδα
 πασμάς ό (<basma) = εἶδος ὑφάσματος
 I παστόνι τὸ (<baston) = μπαστούνι
 παῶ-ῶάχι τὸ (<başak) = σταχολόγημα, συλλογή κάθε εἶδους ἀπὸ δεύ-
 τερο χέρι, ματσάκι ἀπὸ στάχυα
 παῶάρεμα τὸ (<παῶαρεύω (= κατορθώνω, καταφέρνω) <başarmak)
 = κατόρθωμα, ἐπιτυχία
 παῶλάτημα τὸ (<παῶλατῶ(= ἀρχίζω)<başlamak) = ἀρχή, ἀρχίνισμα
 πάσι τὸ (<baş) = κεφάλι. ἸΑπαντᾶ μόνο στὴ φράση: πάσι τῶῶ βκαίνει
 = ḍen tā bğāζει πέρα<baş zikmak
 παῶάχι τὸ (<batak) = βουρκος, τέλμα
 παῶμάνι τὸ (<batman) = μονάδα βάρους ἴση μὲ 6 ὀκάδες
 παῶράχι τὸ (<bayrak) = σημαία
 A ἴαῶτάρ(ης) ό (<baytar) = κτηνίατρος
 παζλαμάς ό (<bazlama) = εἶδος λαγάνας
 A παῶάλι τὸ (<bedel) Ἰ ἐτήσια πληρωμὴ τῶν ἀντρῶν πρὸς τὴν Τουρκία
 γιὰ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ στρατὸ
 πουκανμάς ό B[καὶ πουκάντημα τὸ AΦ<πουκαντίζω καὶ πουκαντιέω =
 διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει<beğenmek] (<beğenme) = ἐπιδοκι-
 μασία, ἀρέσκεια
 πεκῶῶής ό (<bekçi) = ἀγοροφύλακας
 πέλι τὸ (<bel) = φτυάρι εἰδικὸ γιὰ σκάψιμο, πέλι
 A πελῶς ό B, πελῶς ό AΦ, Ἴσ (<belâ) = μεπλάς
 I περπέρ(ης) ό (<berber) = κουρέας. ἸΕτσι λέγεται καὶ αὐτὸς ποῦ ἀνήκει
 σὲ μιὰ φυλὴ γειτονικὴ μὲ τὸ Βαραῶῶ
 I περπερλίκι τὸ (<berberlik) = ἡ δουλειά, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κουρέα
 A περεκέτι τὸ B, πᾶράκᾶῶί τὸ AΦ (<bereket) = ἀφθονία, εὐτυχία
 πεσλέτεμα τὸ B, πεσλέτημα τὸ AΦ (<πεσλέτῶ(= διατρέφω, παχύνω)<
 beslemek) = διατροφή, πάχυνση

- πέγος ό Β, πάγους ό ΑΦ (<bey) = μπέης, άρχοντας
- Π πείκίρι τó (<beygir) = φοράδα, (ένώ τó άλογο = άβκο τó <άλογο)
- πεινής ό και ζεινής στο Β (<beyin) = μυαλό
- πιζίρι τó Β, πεζίρι τó ΑΦ, ζέ (<bezir = σπόρος, λιναρόσπορος) = σου-
σαμόλαδο ή καναβουρόλαδο
- πιζιράς ό (<bezir) = πιτσιρίκος, δεβόου πιζιράς = διαβολόπαιδο, δια-
βολόσπορος
- πιραχτιέσημα τó (<πιραχτιέω(= άποβάλλω (για ζώα)<birakmak) =
άποβολή (για ζώα)
- πιέχι τó (<biyik) = μουστάκι
- πιτίμι τó (<biçim) = σχέδιο
- Α ίνινας ό (<bina<άραβ. biney) = μπάλωμα στόν πάτο παπουτσιού ή τσα-
ρουχιού
- Α ίνέσι τó (<bina) = μικρή καλύβα κυνηγού, όπου κρυβόταν ό κυνηγός
για καρτέρι
- ίν-νίκι τó ΑΦ, ίλινίκι τó 'Τό (<ITAK binnik) = κοτέτσι
- πουγας ό (<boğa) = ταύρος, μπουγας
- πογάζι τó (<boğaz) = στενό, μπουγάζι
- ποχτσάς ό (<boğca) = μπόγος
- πολιέχι τó Β, πολ-λούχι τó ΑΦ (<bolluk) = άφθονία
- πορούς ό (<boyu) = σωλήνας θερμάστρας, μπουρί, σάλπιγγα
- ποσαμάς ό (<boşama) = διαζύγιο
- πόι τó (<boy) = άνάστημα, ύψος, μπόι
- πογιάς ό (<boya) = μπογιά, βαφή, χρώμα
- ποζτιέσ(η)μα τó (<ποζτιέ(ζω) (= χαλώ, καταστρέφω)<bozmak)= χά-
λασμα, μετατροπή, χρημάτων σε ψιλά
- ποζγούνι τó, ποζγούνε τά Β και ποζγούνα τά ΑΦ (<bozgun)= ψιλά
χρήματα
- πελίκι τó (<bölük) = κομμάτι (κυρίως γής), μεταφ. πλήθος: έδει άν
πελίκι χοροντάς = έχει μεγάλη οίκογένεια
- πορέκι τó Β, ποράκι τó ΑΦ (<börek) = μπουρέκι
- πουτάχι τó (<budak) = βλαστάρι (άπό κλαδεμένο δέντρο)
- πουτάτημα τó (<πουτατώ (= κλαδέω)<budamak) = κλάδεμα
- πούγι τó (<buğu) = άτμός
- πλαμάτσι τó Β, πουλαμάτσι τó και πουλαμάτσης ό ΑΦ (<bulamaç)
= άλευριά
- πουλουντούς ό (<buluntu) = έρμαιο, άρχαιολογικό εύρημα, θησαυρός
πού βρίσκει κανείς
- πουρμάς ό (<burma) = κουλούρα μαλλιού για γνέσιμο
- πουρούνι τó ΑΦ, 'Τό(<burun) = κορυφή, λοφίσκος

πουγιουρμάς ό Β, πουγιούρμα τό ΑΦ (<πουγιουρδάω (= διατάζω) <bu-yurmak) = τό νά διατάζει κανείς
 πούζι τό ΑΦ, τῶ (<buz) = πάγος

C

- τόατσίχι τό (<cacik) = τζατζίκι
- Π τῶάμι τό (<cam) = τζάμι
- Α τῶαμι τό (<camı) = τζαμι
 τῶάρι τό (<car) = πέπλος νύφης
 τῶαμπάζης ό - τῶαμπάζα ή (<cambaz) = καταφερτζής, τσαμπάζης, πα-
 νοῦργος
- Π τῶαπαζλίχι τό (<cambazlık) = ή δουλειά τοῦ τζαμπάζη
- Π τῶαναλιτότης ό (<canalici) = χάρος
- Π τῶανσίχισής ό (<cansikintisi) = στενοχώρια
- Π τῶαναβάρι τό (<canavar) = ἄγριο ζῶο, ἄγρίμι
- Γ τῶάντάρμάς ό (<candarma) = χωροφύλακας
 τῶάρκα ή (<ἴσως carga) = τσαρδάκι
- Α τζαζούσσα και τζαζού ή Β (και τζαζίσσα ή ΑΦ, Ἴτῶ) (<casus = κατά-
 σκοπος) = ραδιούργα γυναίκα
- Α τζαζουλούχι τό Β, τζαζιλίχι τό ΑΦ (<caculuk) = ραδιουργία
 τῶαϊτιέσημα τό (<τῶαϊτιέω (= μετανιώνω) <caymak) = μετάνιωμα, ἄλ-
 λαγή γνώμης
- Α τῶε(χ)εντέμι τό (<cehennem) = κόλαση
- Α τῶελ-λέτης ό Β, τῶελ-λάτ(ης) ό ΑΦ (<cellât) = δήμιος
- Α τῶεμπρές ό (<cemre) = εἶδος ἔρπετοῦ σάν σαύρα (σύμβολο τῆς ἄνοι-
 ξης), ή ἄνοδος τῆς θερμοκρασίας κατά τήν ἄνοιξη
- Α τῶαναζ-ζάς ό Β, τῶαναζάς ό ΑΦ (<cenaze = νεκρός) = κόλλυβα
- Α τῶεν-νέτι τό Β, τῶεν-νάτης ό ΑΦ (<cennet) = παράδεισος
- Α τῶάπη ή (<cep) = τσέπη
- Α τῶερεμές ό (<cereme) = πρόστιμο, τζερεμές
- Α τῶεσερέτι τό Β, τῶεσαρέτι τό ΑΦ (<cesaret) = θάρρος, γενναία καρδιά,
 τόλμη
- Α τῶεβαχέρι τό (<cenahir) = πολύτιμη πέτρα
- Α τῶεβάπι τό Β, τῶογάπι τό ΑΦ (<cenar) = ἀπάντηση
- Α τῶεζβάς ό (<cenze) = μπρίκι καφέ
- Α τῶεζάς ό (<ceza) = τιμωρία, τιμωρία πρόστιμου
- Ι τῶίγαρα ή Β, τῶίγαράς ό ΑΦ (<sigara) = τσιγάρο
 τῶιβιλτούς ό (<cinilti) = κελάηδημα, ή φωνή τῶν πουλιῶν τσίου τσίου
- Α τῶιλβές ό (<silve) = χάρη, θέλγητρο, ἐρωτότροπη κίνηση
 τῶινταρίσι τό ΑΦ, τῶίν-ταρίσι τό Β (<cindarisi) = εἶδος ψιλοῦ καλαμι-

- ποκιού, πού με τὸ καβούρδισμα σκάει
 τῶινγγίλι τὸ (<cingil) = τσαμπὶ σταφυλίου
 Α τῶίνι τὸ (<ins) = γένος, εἶδος, ράτσα, καταγωγή, ποιότητα, φύλο
 τῶιντάρ(ης) ὁ (<ITAK cıntar<A cın = πνεῦμα, δαίμονας) = καταφερ-
 τζής, ἀπατεώνας, μάγος
 τῶινταρλίχι τὸ (<cıntarlık<cıntar) = μαγεία, ἀπατεωνία
 τῶομάρτ(ης) ὁ (<cömert) = χοβαρδᾶς, γενναϊόδωρος
 Ε τῶουμπούσι τὸ (<cümbüs<ἴσως συμπόσιον) = φαγοπότι, γλέντι
 Α τῶουπ-πᾶς ὁ (<cürpe = τήβεννος, ράσο) = ἐπαναφόρι ἀνδρικό κοντὸ
 ὦς τῆ μέση
 Π τῶουζδάνι τὸ (<cüzdan) = πορτοφόλι

Ç

- τῶαπαλάτημα τὸ (τῶαπαλατῶ = προσπαθῶ) <zaralamak) = προσπά-
 θεια, ἀγώνας
 τῶατίρι τὸ (<çadır) = ἀντίσκηνο
 τῶαγίλτους ὁ ΑΦ (<çağiltı) = θόρυβος ἀπὸ κλαδιά, πέτρες
 τῶαγλα τὰ (<çağla<ἐλλην. διάγαλο) = πράσινα τρυφερά ἀμύγδαλα
 τῶαγαλία τὰ καὶ τῶαγαλίοι οἱ (<çakıl) = χαλίκια, βότσαλα
 τῶαχμάκι τὸ (<çakmak) = τσακμάκι, Ἰμεταφ. ἔξυπνος
 τῶαλγής ὁ (<çalgi) = μουσικὸ ὄργανο
 τῶαλγιστῆς ὁ (<çalgıcı) = ὄργανοπαίκτης
 τῶαλούς ὁ (<çalı) = θάμνος
 Ἰτῶαλίχος ὁ Β(<çalık) = ἐπώνυμο στὸ Βαρασό
 τῶαλίμι τὸ (<çalım) = ἐπίδειξη, περηφάνια, κάμωμα
 τῶαλιδτιέσημα τὸ (<τῶαλιδτιέω(=ἐργάζομαι)<çalışmak) = ἐργασία,
 δούλεμα, δουλειά
 τῶάλτημα τὸ (<τῶαλτῶ(= τραβῶ τὸ μαχαίρι, πῆζω τὸ γάλα, σκουπίζω,
 παίζω μουσικὸ ὄργανο, τῶαλτιέ με ὁ ὕπνος Β, τῶαλτεῖ μι ὁ ὕπνος
 ΑΦ = με παίρνει ὁ ὕπνος, ἀποκοιμιέμαι)<çalmak) = ἡ ἐνέργεια τοῦ
 τῶαλτῶ
 τῶαλτῆ ἡ Β (<τῶαλτῶ<çalmak) = μαχαίριά, σαθιά
 τῶανάχι τὸ (<çanak) = πῆλινο βαθουλὸ πιάτο, τσανάκι
 τῶαντῆς ὁ Β, τῶαντᾶς ὁ ΑΦ (<çanta) = τσαντά, ντορβάς
 Ι τῶαπᾶς ὁ (<çapa) = τσάπα
 τῶαπράζι τὸ (<çarğaz) = εἶδος κουμπιού, θηλύκι, τσαπράζι, Ἰμεταφ.
 στραβός
 τῶαπούτι τὸ (<çarput) = πανί
 Π τῶαρδάχι τὸ (<çardak) = τσαρδάκι
 Π τῶαρῆς ὁ Β, τῶαρᾶς ὁ ΑΦ, Ἰτῶ (<çare) = θεραπεία, ὠφέλεια

- Π ἰδᾶχρι τὸ (<çark ἢ çarh) = φτερωτὴ μύλου, τσικρίκι
ἰδᾶρουχί τὸ (<çarik) = τσαρούχι
ἰδᾶρπίτιέ(η)μα τὸ (<ἰδᾶρπίτιέ(ζ)ω (= χτυπῶ, ρίχνω κάτω με ὀρμή, ἐξ-
απατῶ) <çarpmak) = χτύπημα, ριζιμο κάτω με ὀρμή, ἀπάτη
- Π ἰδᾶρτίσι τὸ Β, ἰδᾶρτίσης ὁ ΑΦ (<çarzi) = ἀγορὰ
- Π ἰδᾶρτίσᾶφι τὸ (<çarçaf) = σεντόνι
ἰδᾶρπουτότης ὁ (<ΓΛΚ çarçizi) = ἀπατεώνας
ἰδᾶτί τὸ (<çat) = χαράδρα, ρεματιὰ
ἰδᾶτάλι τὸ (<çatal) = δικράνι, πιρούνι
ἰδᾶτίης τὸ ΑΦ (<çati) = στέγη, τσατι
ἰδᾶτίλτους ὁ Β, ἰδᾶτίρτους ὁ (<çatirtı) = θόρυβος, τρίξιμο
ἰδᾶτίλάτ'μα τὸ Β, ἰδᾶτίλάτημα τὸ ΑΦ (<ἰδᾶτίλατῶ (= σκάζω (ἀμετβ.)
<çatlamak) = σκάσιμο
ἰδᾶτίμάς ὁ (<çatma) = ξύλινη οἰκοδομή, σκελετός ξύλινης οἰκοδομῆς
ἰδᾶτιέσημα τὸ (<ἰδᾶτιέζω (= συναρμολογῶ) <çatmak) = συναρμολο-
γηση, στήσιμο
ἰδᾶσι τὸ (<ἰδᾶστεύομαι (= βασανίζομαι, παιδεύομαι) <ἰσως çatmak)
= βάσανο
ἰδᾶούσης ὁ (<çanus) = καπετάνιος, ἐπόπτης
ἰδᾶῖρι τὸ Β, ἰδᾶῖρι τὸ ΑΦ, ἴδᾶ (<çayır) = χόρτο
- Π ἰδᾶχρῆς ὁ Β, ἰδᾶχρῆς ὁ ΑΦ (<çehre) = πρόσωπο, ὄψη
ἰδᾶκούτῖσι τὸ (<çekik) = σφυρί
ἰδᾶούλι τὸ (<çekül) = ἀλφάδι, στάθμη
ἰδᾶελικί τὸ (<çelik) = τσελίκι, ἀτσάλι, τσακμάκι ἀπὸ ἀτσάλι
ἰδᾶελικά ἢ ΑΦ, ἴδᾶ (<çelik) = (τὸ παιχνίδι) τσουλικά (στὸ Β κίτα ἢ)
ἰδᾶμάμι τὸ Β, ἰδᾶμένι τὸ ΑΦ (<çemen) = τσεμένι, εἶδος κυμίνου γιὰ
παστουρμά
ἰδᾶνῆς ὁ Β, ἰδᾶνᾶς ὁ ΑΦ, ἴδᾶ (<çene) = σιαγόνη, φλυαρία
- Π ἰδᾶνγκέλι τὸ (<çengel<περσ. tchenkel) = τσιγκέλι
- Π ἰδᾶγκάλι τὸ Β, ἰδᾶνγάλι τὸ ΑΦ (<çengel<περσ. tchenkel) = φασουλό-
ξύλο
ἰδᾶεπίτσι τὸ (<çeriz) = θηλυκὸ κατσίκι ἑνὸς ἔτους>ἰδᾶεπιτόκ-κο τὸ
(ὑποκοριστικὸ)
- Π ἰδᾶερτίβῆς ὁ (<çerçene) = πλαῖσιο παραθύρου
ἰδᾶερέζι τό, πληθ. ἰδᾶερέζε τὰ Β, ἰδᾶερέζα τὰ ΑΦ (<çerez) = διάφοροι
ξηροὶ καρποί, κυρίως στραγάλια καὶ σταφίδες.
ἰδᾶεσίτι τὸ (<çezit) = εἶδος, ποικιλία
ἰδᾶεῖς ὁ Β, ἰδᾶῖτᾶς ὁ ΑΦ, ἴδᾶ (<çete) = ἀνάρτησις, τσῆσις
- Α τᾶεχῆζι τὸ (<çeyiz) = προίκα, προικιὰ
ἰδᾶούρδεμα τὸ Β, ἰδᾶούρδημα τὸ ΑΦ (<ἰδᾶουρδά(γ)ω (=κυκλώνω,

- στρέφω, γυρίζω, ράβω παπούτσια) <zenirnek) = κύκλωμα, γύρισμα, ή ενέργεια του τσαουρδά(γ)ω
- Τσίφουτί(ης) ό (<çifti) = Έβραϊός
- τίσιγίλτους ό (<çigilti) = θόρυβος από κλαδιά ή πέτρες
- τίσιγίρι τό (<çigiri) = μονοπάτι (ιδίως ανάμεσα σε χιόνια ή άσος)
- τίσιγίρτους ό (<çigirtti) = κραυγή, τσιρίδα, φώναγμα
- τίσιγίρδημα τό (<τίσιγίρδάω (= κραυγάζω, φωνάζω, τσιρίζω) <çigirnak = τσίριγμα, φώναγμα
- τίσεχής ό Β, τίσιχής ό ΑΦ, Τσ (<çiki) = κομπόδεμα
- τίσιράς ό (<çira) = λυχνάρι >τίσιραδόκ-κο τό = λυχναράκι
- τίσιράχος ό (<çirak) = ύπηρέτης
- τίσιτσάκι τό (<çizek) = λουλουδι, άνθος
- Π τίσιφτόής ό (<çifti) = γεωργός
- Π τίσιφτι τό (<çifti) = ζευγάρι, όργωμα, τίσιφτάδε τά Β, τίσιφτάδα τά ΑΦ = ζευγάρια
- Π τίσιφτίλιχί τό (<çiftçilik) = γεωργία
- Π τίσιφτάς ό (<çiftie) = οίκανο
- τίσιγί τό ΑΦ, σάγί τό Β (<çig) = ή όροσιά (πού πέφτει τό πρωί)
- τίσιλεντους ό (<çilenti) = βροχούλα, ψιλή βροχή
- τίσιλγας ό (<ΙΓΛΚ çilga) = μονοπάτι
- τίσιμί τό (<çim) = χερσότοπος, γρασιδι, γκαζόν, πρασινάδα, όχθη ποταμού ή μυλαύλακου κατάφυτη
- τίσιλ-λεντους ό (<çimlenti) = πρασινάδα
- τίσιλινγκίρ(ης) ό (<çilingir) = σιδεράς
- τίσιλινγκίρι τό (<çilingir) = χαλκοματάδικο, σιδεράδικο
- τίσιντεμα (ή τίσιντημα) τό (<τίσιντεώ (= χαράζω την επιδερμίδα ή τό όέρμα, για να φύγει τό μαυρο ή τό μολυσμένο αίμα) <ϊσως çimdik = τσιμπημα) = ή ενέργεια του τίσιντιέ(ζ)ω ή τίσιντεώ
- Τίσιγγενές ό - Τίσιγγενέσσα ή (<çingene ή çingâne) = Τσιγγάνος, Άθιγγανός
- τίσισεντους ό ΑΦ, Τσ (<çisentii) = όροσούλα, ψιχάλα
- τίσιτής ό (<çit) = φράχτης
- τίσιλίχί τό τίσιλέχα ή, πληθ. τίσιλέχα τά, τίσιλέχοι οί (<çitlik) = γαλατσίδα (είδος χόρτου, που τρώγεται)
- τίσιβης ό (<çivii) = σφήνα
- τίσιζι τό (<çizi) = γραμμή, αύλακιά
- τίσιζμές ό (<çizme) = μπότα
- Π τίσιπάνος ό (<çoban) = βοσκός, τσομπάνος
- τίσιτσιούχι τό (<çocuk) = παιδι >τίσιτσιούχόκ-κο τό (<τίσιτσιούχι-όκ-κο) = παιδάκι· τό παιδι λέγεται και: τό τσανό

- ἴσοτόουχλούχι τὸ (<çocukluk) = παιδιάρισμα
 ἴσοχλούχι τὸ (<çocukluk) = πλῆθος, πληθώρα
 ἴτολαχίτης ὁ (<çolak[(= κουλός)] + -ίτης) = παρατσούκλι, ἐπώνυμο ἀνδρικό
 ἴτόρι τὸ (<çor) = ἀγιάτρευτη ἀρρώστια, διήγηση, παλιά ἱστορία, κουτσμπολιό
 ἴτοράπι τὸ (<çorap) = κάλτσα
 ἴτοράχος ὁ, ἴτοραχῆς οἱ (<çorak = ἀρμυρή γῆ, πατημένο χῶμα, πρβ. σانسκριτ. çurâ = ἀσβέστης) = λάσπη
 Α ἴτορπατῶς ὁ (<çorbaci) = προύχοντας, κύριος, τιμητική προσφώνηση τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Τούρκους
 ἴτοκαλίκ(ης) ὁ Β, ἴτοκελίκ(ης) ὁ ΑΦ (<çökelek) = στραγγισμένη καὶ ἀλατισμένη οὐρδα, πού φυλάγεται γιὰ τὸ χειμῶνα
 ἴτοκτίεσμα τὸ Β, ἴτοκτίεσημα τὸ ΑΦ (<ἴτοκτιέ(γ)ω = καταρρέω, ὑποχωρῶ, βυθίζομαι<çökme) = πέσιμο, γκρέμισμα, καθίζηση
 ἴτολμεκτῶς ὁ ΠΕΡΧ(<çölmekçi)-ἴτολμεκτῶσις ἡ = κανατάς, ἀγειοπλάστης
 ἴτόπι τὸ (<çöp) = κομμάτι ἀπὸ χόρτο ἢ ξύλο, σκουπίδι, τσάνκο
 ἴτόἄἑνι τὸ ΠΕΡΧ (<çöten) = πλεκτό μὲ βέργες, πού τοποθετεῖται πάνω σὲ βοϊδάμαξα ἢ κατασκευάζεται πάνω σὲ πασσάλους μόνιμα καρφωμένους στὸ ἔδαφος καὶ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη δημητριακῶν
 ἴτουχᾶς ὁ (<çuha) = τσόχα, εἶδος μάλλινου μονόχρωμου ὑφάσματος
 ἴτουχούρι τὸ (<çukur) = κοίλωμα ἐδάφους, τοπωνύμιο ἐνὸς χωριοῦ τῶν Φαράσων
 ἴτούλι τὸ (<çul) = εἶδος ὑφαντοῦ, κυρίως ἀπὸ γιδόμαλλο, πού χρησιμεύει γιὰ τάπητες ἢ κουβέρτα ἢ ντιβανοσκέπασμα
 Β ἴτουλφᾶς ὁ (<çulha) = ὑφαντῆς
 ἴτουλτῶς ὁ (<çulçi) = ὑφαντῆς ἴτουλιῶν
 ἴτουλτᾶρι τὸ (<çultarı) = παλιὸ ροῦχο, παλιά κουβέρτα
 Δ
 Α ἱακίκες ὁ Β, ἱακ-κάς ὁ ΑΦ (<dak(i)ka) = λεπτό τῆς ὥρας
 τάλι τὸ ΠΕΡΧ(<dal) = κλωνάρι, κλαδί
 ταλάχι τὸ (<dalak) = σπλήνα
 ταλγᾶς ὁ (<dalgā) = κύμα, ζάλη
 ταμάχι τὸ (<damak) = ἐξόγκωμα οὐρανίσκου γαιῶδουριού
 ταμάρι τὸ (<damar) = φλέβα, γενιά
 ταμουζλούχι τὸ (<damizlik) = ζῶο γιὰ ἀναπαραγωγή, νταμουζλούκι
 ταμ(π)λᾶς ὁ (<damla) = σταγόνα, ἐγκεφαλική συμφόρηση
 τανᾶς ὁ (<dana) = μοσχάρι

- τάρι τὸ ΑΦ, ᾿Τῶ (<dâr) = ἀπλή σχεδιά για ψάρεμα στὰ ποτάμια
 ταβράντισμα τὸ (<ταβραντίζω = κινουμαι, βιάζομαι, προσπαθῶ < da-
 vanmak) = κίνηση, βιάση, προσπάθεια
- Α ταβούλι τὸ Β, ταούλι τὸ ΑΦ, ᾿Τῶ (<davul) = τύμπανο, νταούλι
- Α ταβουλτῶῆς ὁ Β, ταουλτῶῆς ὁ ΑΦ, ᾿Τῶ (<davulcu) = τυμπανιστής (καὶ
 ἐπώνυμο)
- ταγιάχι τὸ (<dayak) = στύλος για στήριγμα, δάρσιμο με χοντρὸ ξύλο
 ταῆς ὁ (<dayi) = θεῖος
- τατάς ὁ (<dede ἢ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικό: τέττης ὁ = προσωνυμία τῶν
 μεγαλύτερων ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, ποντιακά: τάττας, ταττάς, τᾶττάς
 ὁ) = πατέρας
- Ε ἑφνάς ὁ (<defnek<δάφνη) = δάφνη
 τε(ἰ)ρμεντῶῆς ὁ (<değirmenci) = μυλωνάς
 τᾶλιτῶῆς ὁ (<delice) = ἡρα
 τᾶλιουράνος ὁ (<deliruran) = τρελός, ξεσυλλόγιαστος
 τε᾿νίζι τὸ (<deniz) = θάλασσα
 τένγκι τὸ (<denk) = ἰσορροπία, ταίρι, |ὁμοιος (μεταφορικά)
- Π τερετῶῆς ὁ Β, τᾶρατῶῆς ὁ ΑΦ (<derece) = κανονικὴ θέση, θερμοκρα-
 σία, ἔσχατη στιγμή· ἡρᾶ σὸ ᾿στερνὸν τὸν τερετῶῆ = ἔφτασα στὴ
 ἔσχατη στιγμή Β, φερίνου τα σὸν τᾶρᾶτῶῆ του = τὸ(ν) φέρνω στὸ
 λογαριασμὸ ΑΦ
- Π τερμάνι τὸ (<derman) = σωματικὴ δύναμη
 τερνᾶκι τὸ (<dernek) = πρόγραμμα, τακτικὴ
- Π τέρδι τὸ Β, τᾶρδι τὸ ΑΦ (<dert) = βάσανο, στενοχώρια, πόνος, λύπη,
 ἄρρώστια
- Π τερβίῶῆς ὁ Β, τεβρίῶῆς ὁ ΑΦ (<deniz) = μουσουλμάνος καλόγερος,
 ἀπαιτητικὸς ζητιάνος, ποὺ ζητιανεύει μ᾿ ὅλη τὴν οἰκογένειά του.
- Π τεργιάς ὁ (<degyas) = θάλασσα
- Π τέβι τὸ Β, τᾶβι τὸ ΑΦ, ᾿Τῶ (<dev) = δράκος, πελώριος ἄνθρωπος
 τεβᾶμι τὸ (<devam) = προσπάθεια, συνέχεια, παράκληση, |φτένω τεβᾶ-
 μι=προσπαθῶ, κάνω προσπάθεια
- Α τοβγκάτι τὸ (<ἴσως devlet) = εὐτυχία
 τιπέκι τὸ Β, τουπάκι τὸ ΑΦ (<dibek) = γουδι
 τιλεντῶῆς ὁ - τιλεντῶῆσισα ἢ ΠΕΡΧ (<dilenci) = ζητιάνος
 τιλίμι τὸ (<dilim) = φέτα
- Α τίνι τὸ (<din) = πίστη, θρησκεία
 τιλ-λίκι τὸ Β, τιρλίκι τὸ ΑΦ (<dirlık) = ὁμόνοια, σύμπτωια
 τирσεκι τὸ Β, τирсᾶκι τὸ ΑΦ (<dirsek) = ἀγκῶνας, γωνία, γωνία θερμά-
 στρας
 τιῶτῶῆς ὁ (<dişci) = ὀδοντίατρος, αὐτὸς ποὺ βγάζει δόντια.

- τογραμάς ό (<doğrama) = κομμάτιασμα, λιάνισμα
- Γ τόχτορ(ης) ό (<doktor) = γιατρός
- τολάχι τό (<dolak) = φαρδιά μάλλινη ταινία για τύλιγμα τών ποδιών για προστασία από τό κρύο.
- τολάπι τό (<dolar) = ντουλάπι, ντουλάπα
- τολαστίεσημα τό (<τολαστίεώ (= μπερδεύομαι) <dolaşmak) = μπερδεμα
- Π τόστης ό (<dost) = φίλος
- Π τοστλιέχι τό (<dostluk) = φιλία
- τοκουντούς ό (<döküntü) = υπόλειμμα, ψίχουλο
- τόλι τό (<döl) = γένος, γενιά, παιδί
- τολάκι τό ΑΦ (<dölek = έπίπεδος, όμαλός (κυρίως για έπιφάνειες) = έσιωμα
- τονούμι τό (<dönüm) = στρέμμα
- τοσάτσι τό Β, τοσάκι τό (<döseki) = στρώμα
- τοβάς ό (<dua) = εύχή, προσευχή
- τουτάχι τό ΠΕΡΧ (<dudak) = χείλος
- τουλδάς ό (<dulda) = ύπήνεμο μέρος
- τουμάνι τό (<duman) = καπνός, όμίχλη, (του)μένι Β, (του)μάνι ΑΦ: στη φράση: 'ίνου 'μένι = πήγαινε στο διάβολο, στην όργη, φύγε
- τούτι τό (<dut) = μουριά, μούρο
- τουτούκι τό (<düdüki) = σφυρίχτρα
- του(ν)ουρτίσής ό - του(ν)ουρτίσίσα ή (<dünürücü) = προξενητής προξενήτρα
- του(ν)ουρτίσουλούκι τό (<dünürçülük) = προξενιά
- Α τουκ-κιάνι τό (<dükkân) = κατάσταση, μαγαζί
- τουλκέρ(ης) ό Β, τουλκάρ(ης) ό ΑΦ, 'Τό(<dülger) = μαραγκός
- Α τουν(γ)ιάς ό (<dünya) = κόσμος, ντουनिया
- τουρούμι τό (<dürüm) = όραξιά, μπουκέτο, κάτι τυλιγμένο, κυρίως προσφάγια τυλιγμένα σε ψημένο φύλλο πίτας σαν είδος σάντουιτς
- τουσμάνος ό (<düşman) = έχθρός
- Α τουβέλι τό Β, τουάλι τό ΑΦ, 'Τό(<düvel) = κράτος
- τουζένι τό Β, τουζάνι τό ΑΦ (<düzen) = τάξη, τακτοποίηση

E

- έπε ή Β, έπά ή ΑΦ, 'Τό (<ebe) = γιατί
- άτεπσουζλιέχι τό Β, άτεπζουζλιέχι τό ΑΦ (<edepsizlik) = άδιαντροπιά
- έφές ό (<efe) = άγάς, |(μεταφορ.) περήφανος, γλεντσές, |έφελεριμ (<efelerim) = άφέντες μου
- γάγκας ό, γάγκάδοι οί (<ege) = νέες κυρίως γυναίκες, που συνοδεύουν

τή γαμήλια πομπή

ἄλλακι τὸ (<elek) = κόσκινο ἄλευριού

ἄλλακτῆς ὁ - ἄλλακτῖσσα ἡ (<elekci) = γυρολόγος, κοσκινάς

A ἄμανάτι τὸ (<emanet) = ἐνέχυρο, μονάκριβο
μάγκι τὸ B, μάκι τὸ AΦ, ἴτῶ (<emek) = κόπος, μόχθος

A ἐμίρι τὸ (<emir) = διαταγή

A ἐμπλάκι τὸ (<emlâk) = φόρος εισοδήματος

ἄμ-μῆς ὁ (<ITAK emmi) = θεῖος ἀπὸ πατέρα

A ἐμνιέτι τὸ B, ἐμνιαῖτι τὸ AΦ (<emniyet) = βάση, ἀσφάλεια, βοήθεια, ἐμπιστοσύνη

Π ἐριστῆς ὁ B, ἄριστῆς ὁ AΦ (<eriste) = εἶδος χειροποίητου μακαρονιού

γέσι τὸ (<es) = σύντροφος, συνομηλικός, σύζυγος

γεδίκι τὸ (<esik) = κατώφλι

A ἐσῆιᾶς ὁ (<eskiya) = κλέφτης, ἀντάρτης, μεταφ. κακός, κακοῦργος

A ἐβλάτι τὸ (<evlât) = παιδί

A ἐζιάτι τὸ B, ἄζιάτι τὸ AΦ (<eziyet) = βάσανο, ταλαιπωρία, κόπος

F

A φαῖζι τὸ (<faiz) = τόκος

φαλτῆς ὁ (<falci) = μάντης

A φαρᾶ ἡ (<fare) = μεγάλο ποντίκι

A φάργι τὸ (<fark) = ὠφέλεια, κέρδος, διαφορά· τὸ φάργι του ἔνι ἀτέ (= ἡ ὠφέλειά του εἶναι αὐτή), φτένω φάργι (= ὠφελῶ), δεβαίνω σὸ φάργι του = ὠφελῶ)

A φαϊδάς ὁ (<fayda) = ὠφέλεια, κέρδος, φτένω φαϊδάς (= ὠφελῶ)

A φερετσῆς ὁ B, φᾶράτῆς ὁ AΦ (<ferace) = φερετζῆς

A φεράχι τὸ (<ferah) = ὀρεξιάτικος, χαρούμενος) = ἀνακούφιση

Π φερμάνι τὸ (<ferman) = διάταγμα, φερμάνι

φέσα ἡ B, φᾶσι τὸ AΦ (<fes) = φέσι, κασκέτο

A φεσατλίχι τὸ (<fesatlık) = συκοφαντία, ραδιουργία

E φιρτῆς ὁ ΠΕΡΧ (φουρτῶα ἡ B) (<firca < βούρτσα <ῖσως γερμ. burstja) = βούρτσα

φιριλδάχι τὸ (<firildak) = σβούρα

A φουρσάντι τὸ (<firsat) = εὐκαιρία

φιδιλτῶς καὶ φισιρτῶς ὁ (<fisirtı και fisirtı) = ψίθυρος, θόρυβος, κρυφομίλημα

A φικίρι τὸ καὶ φίκρι τὸ (<fikir<ἀρβ. fikir) = ἰδέα, σκέψη, γνώμη

φιλτσάνι τὸ (<filcan και fincan) = φλιτσάνι

φιρέζι τὸ B, φιρᾶζι τὸ AΦ (<ITAK firez) = καλαμιά, καλάμι (δημητριακῶν

φίτι τὸ (<fit) = ἐξερέθιση, ὑποκίνηση

G

- A γαῖλας ὁ (<gaille) = φροντίδα, ἐγνοια, στενοχώρια
- Π κιεβούρ(ης) ὁ - κιεβούρτσα ἢ B, κιαούρ(ης) ὁ - κιαούρτσα ἢ AΦ, Ἴτὸ (<gavur <ἄρβ. kâfir) = ἄπιστος. Ἔτσι ὀνόμαζαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς Ἕλληνες
- A γαιῖπάτι τὸ (<gaybet) = κακολογία, κουτσομπολιό, φτένω γαιῖπάτι = κακολογῶ, κουτσομπολεύω
- A γαιῖρέτι τὸ (<gayret) = προσπάθεια, φροντίδα, ζήλος, ὑπομονή, θάρρος φτένω γαιῖρέτι = προσπαθῶ, δραστηριοποιῶμαι
- A γαζέπι τὸ B, γαζᾶπι τὸ AΦ (<gazer) = τιμωρία, θεομηνία
- A γαζέλι τὸ B, γαζᾶλι τὸ AΦ (<gazel) = κίτρινο φύλλο δημητριακῶν ἢ καπνοῦ, ξερὸ φύλλο δέντρων
- I γαζέτα ἢ B, γαζᾶτᾶς ὁ AΦ, Ἴτὸ (<gazete<βεν. gazeta) = ἐφημερίδα κάτῶἄλικι τὸ (<gecelik) = νυχτικό, διανυκτέρευση, πέρασμα νύχτας κεῖῶίμι τὸ AΦ, Ἴτὸ, γεῖῶίμι τὸ B (<geçim) = διαβίωση, ζωὴ κεῖῶίτι τὸ (<geçit) = πόρος, πέρασμα (ποταμιῶ)
- κεῶμίσι τὸ (<geçmiş) = παρελθόν, γενιά
- κατοῦκι τὸ (<gedik) = ἐγκοπὴ, ἐξόγκωμα, ἀνωμαλία ἐδάφους, χτυπήματα στὴν κόψη κοφτεροῦ ὄργανοῦ (μαχαιριοῦ, τσεκουριοῦ κ.τ.λ.), δίοδος ἀνάμεσα σὲ βουνὸ
- κέμι τὸ B, κάμι τὸ AΦ, Ἴτὸ (<gem) = χαλινάρι, γκέμι
- κεντῶλίχι τὸ B, κᾶντῶλίχι τὸ AΦ, Ἴτὸ (<gençlik) = νεότητα
- Π κερδάνι τὸ (<gerdan) = περιδέραιο, κολιῆς
- Π κερδαν-νίχι τὸ (<gerdanlık) = περιδέραιο, κολιῆς
- κερκούς ὁ B, κᾶρκούς ὁ AΦ (<gergi = ἐργαλεῖο τεντώματος) = τέντωμα
- κερκιλέτημα τὸ B, κᾶρκιᾶτημα τὸ AΦ <κερκιλετίζω B, κᾶρκιᾶτίζω AΦ<gergilemek = τεντώνω) = τέντωμα
- κεβεζελίκι τὸ B, κᾶβᾶζᾶλικι τὸ AΦ (<gevezelik) = φλυαρία
- κιζήρ(ης) ὁ (<gezir) = κλητήρας (κοινότηας, χωριοῦ)
- A γαιῖπάτι ὁ (<giybet) = κακολογία σὲ βάρος ἀπόντος, κακολογία
- κεῖῶίσι τὸ (<gidiş) = διαγωγή, περίσταση
- κετὲν-κελμέζης ὁ (<gittengelmez) = ὁ ἀγύριστος, ὁ θάνατος, ὁ ἼΑδης
- κοπάκι τὸ ΠΕΡΧ (<göbek) = ὀφθαλὸς
- κόῶῶι τὸ (<göç) = ἀποσκευῆς μετανάστη
- κόῶῶισμα τὸ B (<κοῶῶίζω B (= μεταναστεύω, μετοικῶ)<göçmek) = μετανάστευση
- κόῶῶημα τὸ AΦ (<κοῶῶάω AΦ (= μεταναστεύω, μετοικῶ)<göçmek) = μετανάστευση

κοβδάς ό (<gönde) = σώμα, κορμί
 κοάρτους ό ΠΕΡΧ (<gönerdi) = πρασινάδα
 κοβλεμέζης ό (<gön = πράσινος) = πράσινο καπνόφυλλο Β, φασολάκι

ΑΦ

κοζάς ό (<göze) = πηγή νερού
 κοζλούκι τó (<gözlük) = ματογυάλι
 κοζλουκτότης ό (<gözlükçü = πωλητής ή κατασκευαστής ματογυαλιών
 κοζτασί τó (<göztası) = θεϊκός χαλκός, γαλαζόπετρα

Α γουρβέτι τó Β, γουρπάτι τó ΑΦ (<gurbet) = ξενιτιά
 Ε κάμπρας ό (<gübre<κοπριά) = κοπριά, μεγάλο κομμάτι ξερής κοπριάς
 βοοειδών

κούτσι τó (<güc) = ικανότητα, δύναμη

Λ κόυμ(π)ρούκι τó (<gümgük) = τελωνείο

κουμούσι τó (<gümüş) = άσήμι

Π κουνάχι τó (<günah) = άμαρτία

κουντελικί τó (<gündelik) = μεροκάματο

κουγιάς ό Β, κου(γι)ά ή ΑΦ (<güne) = σκόρος

Η

Α χαβάρι τó Β, χαπάρι τó ΑΦ (<haber) = είδηση, πληροφορία

Α χατσάτι τó Β, χατσάτι τó ΑΦ (<hacat πληθυντ. του hacet) = έργαλειό,
 άνάγκη

Α χατσότης ό - χατσάβη ή, πλ.θηλ. χατσάβδες οί (<haci) = προσκυνητής -
 προσκυνήτρια 'Αγίων τόπων

Α χατσιλίχι τó (<hacılık) = χατζηλικί, ή ιδιότητα του χατζή

Α χάχι τó (<hak) = δικίο, δικαίωμα, άμοιβή

Α χάλι τó (<hal) = κατάσταση, χάλι

χαλι τó, χαλιδα τά 'Τό (<hali) = χαλι

Α χαλχάς ό (<halha) = χαλκάς, κρίκος άλυσίδας

Α χαμαίλι τó (<hamail) = χαϊμαλι

Α χαμπάλ'(ης) ό (<hamal) = χαμάλης

Α χαμπαλ-λιέχι τó Β, χαμπαλ-λίχι τó (<hamalık) = χαμαλικί

Α χαμάμι τó (<hamam) = λουτρό, χαμάμι

χαμούτι τó (<hamut) = λαιμαριά (σαγή άλόγου)

Π χάνι τó (<han) = χάνι, πανδοχεϊό

Π χαντσότης ό (<hanci) = πανδοχεάς, χαντσή

χανίμα ή (<hanım) = κυρία, γυναίκα

Α χάπι τó (<hap) = χάπι

χαπούσλιέχι τó Β, χαπίσλιχι τó (<hapislik) = φυλάκιση

Α χαπίσι τó (<hapis) = φυλακή

- A χαράτσι τὸ (<haras) = χαράτσι
 A χαράπι τὸ (<harap) = ἐρείπιο (γιὰ οἰκοδομές, κτίσματα), (μεταφ.) ἐρειπώμενος· ἐνότουν χαράπι = ἐρειπώθηκε, ἔγινε ἐρειπώμενο
 A χαράρι τὸ (<harar) = μεγάλο σακί
 A χαδλίεχί τὸ B, χαδλίχι τὸ AΦ, ἴτῶ (<harçlık) = χαρτζιλίκι
 A χαρδαλάς ὁ (<hardala) = πελώριο ζῶο
 A χαρέμι τὸ B, χαρῶμι τὸ AΦ, ἴτῶ (<haremi) = χαρέμι
 A χαριένι τὸ (<ITAK hareni) = μεγάλο χάλκινο καζάνι
 Π χαρμαντῶς ὁ (<harmanci) = ἀλωνιστής
 A χασές ὁ B, χασῶς ὁ AΦ, ἴτῶ (<hasa) = χασές
 A χασίρι τὸ (<hasır) = ψάθα
 A χασαρέτι τὸ (<hasaret) = ζημιὰ, δυστύχημα, ἀπώλεια
 A χασιρέτιν καὶ χασρέτι τὸ B, χασιρῶτι τὸ AΦ (<hasret) = λαχάρα, πόθος γιὰ ἀπόκτηση ἐνὸς πράγματος, ἀγαπητὸ ξενιτεμένο πρόσωπο καὶ λύπη γι' αὐτὸ
 Π χασταχανῆς ὁ B, χασταχανῶς ὁ AΦ (<hastahane) = νοσοκομεῖο
 Π χασταλίχι τὸ (<hastalık) = ἀρρώστια
 A χασῆχάσι τὸ (<hashas) = παπαρούνα, τῆς ὁποίας τρώγονται οἱ σπόροι, ὁ σπόρος αὐτῆς τῆς παπαρούνας, χασῆχάσι
 A χασίσι τὸ (<hasıs) = χασίσι
 A χασῶλάτμα τὸ (<χασῶλατῶ (= ζεματίζω) <haslamak) = ζεματίσμα
 A χατίρι τὸ (<hatır) = χατίρι, χάρη
 A χαβῶς ὁ (<hava) = καιρὸς, κλίμα, (μεταφορ.) σκοπὸς
 A χαβατίσι τὸ (<havadis) = νέο, εἶδηση
 Π χαβάνι τὸ (<havan) = ἀπλὸ καπνοκοπτικὸ μηχανήμα, χαβάνι
 A χασούζι τὸ (<havuz) = δεξαμενὴ, χαβούζα
 A χαιμάς ὁ (<ısws hayat) = σάλα, ἀλλή, ὑπόστεγο, ἐξώστης
 A χαιτέρ(ης) ὁ – αἰτέρτσα ἢ (<haydar) = λιοντάρι, λεβέντης, παλικάρι
 A χαιῖρι τὸ (<hayır) = ἀγαθοεργία, ὠφέλεια, ὄφελος
 A χαιβάνι τὸ (<hayvan) = ζῶο, χαιβάνι
 A χασιλ-λάτμα τὸ B (<χασιλ-λατῶ (= ἐτοιμάζω), χασιρλάτμα τὸ (<χασιρλατῶ (= ἐτοιμάζω) = προετοιμασία, ἐτοιμασία
 A χασνῶς ὁ (<hazne) = θησαυρὸς
 A χεκίμ(ης) ὁ (<hekim) = γιατρός
 A χαιρένι τὸ (<hereni) = μεγάλο καζάνι, κατσαρόλα
 Π χερκελῆς ὁ B, (χ)ἄρκῆλῆς ὁ AΦ (<hergele) = κοπάδι μεγάλων ζώων (κυρίως ἀλόγων)
 Π χερτσῆς ὁ (<herze) = ἀνοησία, φλυαρία, ἀπόρητο
 A (χ)εσάπι τὸ (<hesap) = λογαριασμὸς
 A χαβάσι τὸ (<haves, heves) = ζῆλος, κλίση, ἐπιθυμία, διάθεση

- A χαβασλιέχι τὸ (<haves+-λιέχι) = χαρά, ίκανοποίηση
 χιτσίπ(ης) ὀ (<hicip = εἶδος τουρκικοῦ στρατοῦ) = ἰπέας, ληστής
 βουνοῦ
- A χιντσιρ(ης) ὀ (<hinzir) = γουρούνι, κάπρος, (μεταφορ.) ἄπιστος
- A χιντσιρόκ-κο τὸ (<hinzir+-όκ-κο) = ὑποκοριστικό τῆς λέξεως hinzir
- χισίμ(ης) ὀ - χισιμίτσα ἤ (<hisim) = συγγενῆς
- χισιμιλιέχι τὸ B, χισιμιλίχι τὸ AΦ (<hisimlik) = συγγένεια
- χιέρι τὸ (<hiyar) = ἀγγούρι
- A χιζμάτι τὸ (<hismet) = δουλειά, περιποίηση
- A χιζμεκέρ(ης) ὀ B, χιζμακάρ(ης) ὀ AΦ (<hizmekâr) = ὑπηρέτης, ὑπάλ-
 ληλος
- A χιζμετ-τὸῆς ὀ B, χιζμάτ-τὸῆς ὀ AΦ (<hizmetçi) = ὑπηρέτης, ὑπάλλη-
 λος
- A χιλ-λές ὀ B, χιλ-λᾶς ὀ (<hile) = δόλος, νοθεία
- χοτσᾶς ὀ (<hoca) = χότζας
- χονουρτούς ὀ (<honurtu) = μουγγρητό, μούγγρισμα
- χοπλάτημα τὸ (<χοπλάτῶ(= πηδῶ, χοροπηδῶ)<hoplamak = πήδημα,
 χοροπηδῶ
- χορονιάς ὀ (<horanta) = οἰκογένεια
- χορασάνι τὸ (<horasan) = εἶδος λάσπης (λάσπη μὲ τρίχες καμήλας)
- Π χόσι (<hos = εὐχάριστος, ὄραϊος, παράξενος) = παράξενος, διαφορε-
 τικός. Στις φράσεις: πααίνει σὸ χόσι μου (<hosuma gitmek) = παρα-
 ξενεύομαι, ἴνουμει ἄν χόσι (<bir hos olmak) = παραξενεύομαι
- Π χοσάφι τὸ (<hosaf) = ξερά, στεγνωμένα φρούτα γιὰ κομπόστα, κομπό-
 στα, χοσάφι
- χοβαρδάς ὀ (<hovarda) = μοιχὸς
- χοβλάτημα τὸ (<χοβλατῶ(= ὀρμῶ, χυμῶ)<hovlanmak) = ἐπίθεση, χύ-
 μημα
- χοурμάς ὀ (<hurma) = χουρμάς
- Π χούι τὸ (<huy) = συνήθεια (κυρίως κακή), χούι
- A χουζούρι τὸ (<huzur) = ἡσυχία, ἄνεση, χουζούρι
- A χουτσούμι τὸ (<hücum) = ἐξόρμηση, ἐπίθεση
- A χοκούμέτι τό, B, χοκμάτι τό, χοκμάτ(ης) ὀ AΦ (<hükümet) = κράτος,
 δημόσιο
- Π χοκκάρ(ης) ὀ (<hünkâr) = μεγάλο θρησκευτικὸ ἄξιωμα Τούρκων

I

ιῶχίνι τὸ (<ITAK ıskın) = βλαστάρι δέντρου

Ι

- A ἱπρίχι τὸ (<ibrīk) = μπρίκι
 Π ἱπρσίμι τὸ (<ibrīşim) = μεταξωτὸ νῆμα) = μετάξι
 A ἱτσάρι τὸ (<icar) = νοίκι
 A ἱταρῆς ὁ B, ἱταῤῥῶς ὁ AΦ (<idare) = οἰκονομία, διαχείριση, λυχνάρι
 A ἱφατῆς ὁ B, ἱφατᾶς ὁ AΦ (<ifade) = κατάθεση, ἀπολογία
 A ἱχπάλι τὸ B, ἐχπάλι τὸ AΦ (<ikbal) = τύχη, τυχερὸ
 ἱκίλικι τὸ (<ikilik) = διπλὸ μεταλλικὸ γρόσι
 A ἱκράμι τὸ (<ikram) = προσφορά, ὑποδοχὴ
 A ἱχτιζᾶς ὁ (<iktiza) = ἀνάγκη
 A ἱλάτσι τὸ (ilaş) = φάρμακο
 A ἱμάμης ὁ (<imam) = ἱμάμης
 A ἱμάνι τὸ (<iman) = πίστη
 A ἱμζᾶς ὁ (<imza) = ὑπογράφο
 A ἱνάτι τὸ (<inat) = πείσμα, γινάτι
 ἱντσίρι τὸ (<incir) = συκιά, σύκο
 A ἱνκάρι τὸ B, ἱνκᾶρι τὸ AΦ (<inkâr) = ἄρνηση
 A νισάφι τὸ (<insaf) = ἔλεος, δικαιοσύνη
 A ἱνσάνι τὸ (<insan) = κόσμος, ἄνθρωπος
 ἱρεσπέρ(ης) ὁ - ἱρεσπέρτσα ἢ (<ITAK ilesber) = γεωργός, /(μεταφορ.)
 καημένος
 ἱρεσπερλίχι τὸ (<ITAK ilesberlik) = γεωργία
 ἱριδ-σίκι τὸ (<iriski) = λουκάνικο, σουτζούκι
 I ἱσκελῆς ὁ B, ἱσκάλλῶς ὁ AΦ (<iskele <σκάλα <skala) = ἀποβάθρα, σκα-
 λωσιά
 A ἱσπάτ(ης) ὁ -πληθ. ἱσπάτοι οἱ (<ispat) = μάρτυρας
 ἱσᾶράτι τὸ (<isaret) = νεῦμα
 ἱσᾶρι τὸ (<işmar) = νεῦμα, φτένω ἱσᾶρι (<işmar etmek) = κάνω
 νεῦμα
 A ἱστάχι τὸ (<iştah) = ὄρεξη, διάθεση
 A ἱταάτι τὸ (<itaat) = ὑπακοή, ὑποταγὴ
 ἱτ-ταχᾶς ὁ (<ITAK ittaha) = πείσμα, γκρίνια
 ἱιλίκι τὸ (<iyilik) = καλοσύνη, εὐεργεσία
 A ἱζίνι τὸ (<izin) = ἄδεια, δίνω ἱζίνι (<izin vermek) = δίνω ἄδεια
 A ἱζιν-νεμῆς ὁ (<izinname) = ἄδεια γάμου

K

- γαπάτης ὁ (<kabaday) = παλικαῤῥῶς, λιονταρῆς, νταῆς
 γαπάχι τὸ (<kabak) = κολοκυθιά, κολοκύθι
 γαπαρμᾶς ὁ B, γαπάρμα τὸ AΦ (<kabarma) = φούσκωμα

- A γαπούλι τὸ (<kabul) = ἀποδοχή. Κυρίως σημαίνει: δεκτός, φτένω γαπούλι (<kabul etmek) = ἀποδέχομαι κάτι
 γατσάχος ὁ - γατσάχτσα ἢ (<καζακ) = δραπέτης
 γατάς ὁ (<ITAK kada) = κίνδυνος, κακὸς. Στὶς φράσεις: παίρω τὸ γατά σου (<kadani aliyom) = κινδυνεύω γιὰ σένα, νὰ πάρω τὸ γατά σου (<kadani aliyim) = νὰ κινδυνέψω, νὰ χαθῶ γιὰ σένα
- OY γατανὰς ὁ (<kadana) = πελώριο ζῶο
- A γατέφι τὸ B, γατᾶφι τὸ AΦ (<kadeh) = ποτηράκι οὔζου
- A γατέρι τὸ B, γατᾶρι τὸ AΦ (<kader) = τύχη, τυχερὸ
- A γατῆς ὁ (<kadi) = κατῆς, δικαστῆς
- A γατιφῆς ὁ B, γατιφᾶς ὁ AΦ (<kadife) = κατιφῆς, βελούδο
- A γαφᾶς ὁ (<kafa) = κεφάλι
- Π γαφάσι τὸ B, γαφᾶσι τὸ AΦ (<kafes) = καφάσι
 κᾶχι τὸ (<kâh(= τόπος, καιρὸς)<ἀρμεν. kawh = τὰ γύρω, kow = πλευρὸ) = ἄκρη, γωνία, τὸ πλαϊνὸ
- A γαχίρι τὸ (<kahir = δύναμη, παράπονο, κατατρόπωση, θλίψη)= λύπη, παράπονο, διαμαρτυρία
- Π γαχπέ(σσα) ἢ B, γαχπᾶ(σσα) ἢ (καὶ γαχπᾶς ὁ) AΦ (<kahre) = πόρνη
- Π γαχπόγλου ὁ (<kahroğlu) = ὁ γιὸς τῆς πόρνης (βρισιὰ)
- A γαφιάς ὁ (<kahve) = καφῆς, καφενεῖο
- Π κεχᾶς ὁ - κεχᾶβη ἢ (<kâhya) = (πρόεδρος AΦ), ἐπιστάτης, κεχαγιας
- A γαιτῆς ὁ B, γαιτᾶς ὁ AΦ (<kaide) = σκοπὸς (μουσικῆς)
 χαχάττι τὸ (<kakas) = μακρόστενο σὰ λουριὶ στεγνωμένο κρέας, / (μεταφορ.) ψηλὸς καὶ λεπτὸς
- Π κέκιλι τὸ B, κᾶκίλι τὸ AΦ (<kâkîl) = βόστρυχος, μπούκλα
 γαλαπαλίχι τὸ (<kalabalik) = καλαμπαλίκι
 γαλαί τὸ (<kalay) = καλάι, κασσίτερος
 γαλαϊτῆς ὁ (<kalayci) = γανωτῆς, καλαϊτῆς
- A γάλπι τὸ (<kalb) = χαρακτήρας, αἴσθημα, διάθεση, ἐπιθυμία, ἰδέα
- A γαλᾶς ὁ (<kale) = φρούριο, Γαλαδῶτ(ης) ὁ - Γαλαδῶτ-ῆσα ἢ = αὐτὸς ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὸ χωριό: Γαλᾶς ὁ (ἔθνικὸ ὄνομα)
- A<E γαλέμι τὸ B, γαλάμι τὸ AΦ (<kalem<ἀραβ. kalam<καλάμιον<κάλαμος) = μολύβι (ἀντιδάνειο)
- A γάλφας ὁ (<kalfa) = ἐργοδηγός, ἀρχιμάστορας, ἀρχιτεχνίτης, κάλφας
- A γαλέπι τὸ (<kahp) = καλούπι
 γαμᾶς ὁ (<kama) = σπάθα, κάμα ἢ
 γαμῆτης ὁ (<kamci) = καμπσίκι, μαστίγιο
 γαμγᾶς ὁ (<kamga) = πελεκούδι
 γαμῖσι τὸ (<kamis) = καλάμι
 γαμῖσῶκ-κο τὸ (<kamis + -ὄκ-κο) = καλαμάκι (ὑποκοριστικὸ)

- γαμιδλίχι τὸ (<kam:ʃh:k) = καλαμιώνας
- A γαναάτι τὸ B, γανᾶᾱτι τὸ AΦ (<kamaat = ἄποψη, αὐτάρκεια) = εὐχα-
ρίστηση, ἱκανοποίηση, ὑπομονή, κολακεία
- A γανααχκερλίκι τὸ B, γανααχκῆρλίκι τὸ AΦ (<kanaatkârlik) = ὀλιγάρ-
κεια
- γανάτι τὸ (<kanat) = φτερό, ἐξώφυλλο βιβλίου
- γανῆγάλι τὸ (<kangal) = εἶδος γαλακτεροῦ φυτοῦ τῶν Φαράσων
- γανκλι τὸ (<kanlı<kan = αἷμα) = συμπαγῆς τροχός, βοῦδόμαξα, κάρο.
Ἄνατ. Θράκη: γκαγκλι τὸ
- γάνκλα ἢ (<kanlı<kan = αἷμα) = κύκλος, στροφή, τροχός συμπαγῆς
(ὄχι ἄκτινωτός)
- χαπάχι τὸ (<karak) = καπάκι
- χαπάχωμα τὸ (<χαπαχοῦμαι(= σκοντάφτω, πέφτω μπρούμυτα ἀπὸ μπερ-
δεμα τῶν ποδιῶν)<karaklanmak) = σκόνταμμα
- χαπάτημα τὸ (<γαπατιζω(= κλείνω, σκεπάζω μὲ καπάκι)<karamak)
= κλείσιμο, σκέπασμα μὲ καπάκι
- χαπάνα ἢ B, χαπάνι τὸ AΦ, ἴτῶ(<kapan = ἀποθήκη, ἀγορά, παγί-
δα) = μεγάλο ἀνοιγμα στὸ δᾶπεδο τοῦ σπιτιοῦ, μεγάλο σακί γιὰ σι-
τάρι ἢ ἄλευρι
- γαπτσόυχι τὸ (<karşık) = σκύβαλο δημητριακῶν
- γαπούσμάς ὁ (<ITΛK karışma) = ἄρπαγμα ἄρπαγή, λεηλασία
- Π κῆρι, τὸ B, κᾶρι τὸ AΦ, ἴτῶ(<kâr) = κέρδος
- καράς ὁ (<kara = μαῦρος) = μαῦρο βόδι, ὁ καράς
- γαραπάσης ὁ (<karapas) = μαυροκέφαλος, παπάς
- Γαρατσᾶς ὁ (<karaca = μαυριδερός) = (ἐπώνυμο)
- γαρατσίερι τὸ (<karacışer) = μαῦρο συκώτι
- γαριέτι τὸ (<γαριέζω(= κατηγορῶ, κακολογῶ, συκοφαντῶ)<kara-
mak) = κατηγορία, κακολογία, συκοφαντία
- γαρα(γ)όλι τὸ (<karakol) = ἀστυνομικὸ τμήμα, σταθμὸς χωροφυλακῆς
- A γαρῆρι τὸ B, γαρᾶρι τὸ AΦ, ἴτῶ (<karar = ἀπόφαση, σταθερότητα,
διάρκεια) = συμφωνία, κανονικότητα, σταθερότητα, μέτρο, κρίση
- γαραλῆτους ὁ B (<karaltı) = μαυρίλα, κάτι τὸ μαῦρο, τὸ σκοτεινὸ ἢ τὸ
ἄοριστο
- γαραχῆτους ὁ AΦ (<karartı) = μαυρίλα κάτι τὸ μαῦρο, τὸ σκοτεινὸ ἢ τὸ
ἄοριστο, |(μεταφορ.) παρουσία ἢ :ς κοπεῖ ὁ χαραχῆτους σου! (= νὰ
πεθάνεις!)
- γαρεμέτι τὸ B, γαρᾶμέτι τὸ AΦ (<ITΛK karamet) = συκοφαντία, κακο-
λογία
- γαρίζι τὸ B, ἴτῶ (ὄχι στὸ AΦ) (<karık) = αὐλάκι γιὰ φύτεμα κηπευτικῶν
- Π κερχανετσῆς ὁ (<kârhaneci) = προαγωγός, πορνοβοσκός

- γαρισιχλίχλι τὸ Β, γαρισιχλίχλι τὸ ΑΦ (<karışıklık) = ἀνακάτεμα
 γαρσίλαμας ὁ (<karşılama) = καρτσιλαμάς (χορὸς)
 γαρσίλιχλι τὸ (<karşılık) = ἀντιδραστική ἀπάντηση, ἀντίσταση
 γαρτάλι τὸ (<kartal) = ἀετὸς
- A γασάπ(ης) (kasap) = χασάπης
- A γασαπλιέχλι τὸ Β, γασαπλίχλι τὸ ΑΦ (<kasaplık) = ἡ δουλειὰ τοῦ χασά-
 πη, χασαπική
- γαζνάζι τὸ (<kasnak) = στεφάνι κόσκινου
- γάσι τὸ (<kas) = φρύδι
- I κάσκαβάλι τὸ (<kasakaval) = κεφαλοτύρι, κασκαβάλι
- κίσιφλετήμα τὸ Β, κίσιφλάτημα τὸ ΑΦ (<κίσιφλετῶ Β, κίσιφλάτῶ ΑΦ
 (= παρακολουθῶ ἢ ἀφουγκράζομαι κρυφά) <keşiflemek) = παρακο-
 λούθηση, κρυφάκουσμα
- γάτι τὸ (<kat) = ὄροφος, πάτωμα, σειρά ἢ στρῶμα
- γατίχλι τὸ (<katık) = προσφάγι, μεῖγμα
- A κἀτίπ(ης) ὁ (<kâtip) = γραμματικός, γραμματέας
- χαβάχλι τὸ (<kavak) = λεύκα, καβάκι
- γαβάλι τὸ (<kaval) = φλογέρα
- γαβγὰς ὁ (<kavgal) = καυγὰς, φιλονικία
- γα(β)ουρμάς ὁ (<kavurma) = καβουρμάς, τηγανιά
- γα(β)ούνι τὸ (kavun) = πεπόνι
- γαῖγους ὁ (<kaygı, kaygu) = σκοτούρα, φροντίδα, μέριμνα
- γαῖχλι τὸ (<kayık) = καῖκι
- γαῖνης ὁ (<kayın) = κουνιάδος
- γαῖσής ὁ (<kayısı) = βερικοκιά, βερίκοκο
- A γαῖτι τὸ (<kayıt ἢ kayıt) = ἐργαλεῖο
- γαῖμάχλι τὸ (<kaymak) = κρέμα γάλακτος, καῖμάκι
- A γαῖμαχάμ(ης) ὁ (<kaymakam) = καῖμακάμης, ὑποδιοικητής
- A γαῖμαχαμιλιέχλι τὸ Β, γαῖμαχαμιλίχλι τὸ ΑΦ (<kaymakamlık) = ἐπαρχία,
 ὑποδιοίκηση
- A κέπάπι τὸ (<kebab) = κεμπάπι
- κέτσῶς ὁ Β, κἀτῶς ὁ ΑΦ (<keçe) = πίλημα, κετσῶς
- A κέφινι τὸ (<kefin) = σάβανο
- κάλι τὸ (<kel) = κασιῶδα
- καλάκι τὸ (<kelek) = ἀγουροπέπονο) = ἀγουροπέπονο Β, καρπούζι ΑΦ
- κέλεπι τὸ (<kelep) = δέσμη νήματος
- Π κελ-λῆς ὁ Β, κᾶλ-λᾶς ὁ ΑΦ (<kelle) = κεφάλι, στάχυ
- Π κέμανης ὁ (<kemane) = λύρα, βιολί
- Π κέμεντῶς ὁ Β, κᾶμᾶντῶς ὁ ΑΦ (<kemance) = λύρα
- Π κέμεντῶς ὁ Β, κᾶμᾶντῶτῶς ὁ ΑΦ (<kemanceci) = λυράρης, λυ-

- ριτσής
- Π κεμέρι τὸ B, kāmāri τὸ AΦ (<kemer) = ζουνάρι γιὰ φύλαγμα τῶν χρημάτων σάν σὲ πορτοφόλι
καμούρρημα τὸ (<καμουρδά(γ)ω(= κατατρέγω, μασῶ κάτι τὸ σκληρὸ)<kemirmeke) = καταφάγωμα, μάσημα κάποιου σκληροῦ
- Π κενάρι τὸ (<kenar) = πλαγιά, ἄκρη
κέντιρι τὸ (<kendir) = κανάβι, σπόρος καναβιοῦ
κενὲς ὁ B, kånās ὁ AΦ (<kene) = τσιμπούρι
- A κενέφι τὸ B, kånāfi τὸ AΦ (<kenef) = ἀποχωρητήριον
κάγκαρα ἢ B, kagkari τὸ AΦ (<kenger) = εἶδος ἀγκινάρας καὶ μαστίχας
- Π κέπεζελίχι τὸ B, kãpãzãlĩchi τὸ AΦ (<kerazelik) = ξευτελισμὸς
κέπέκι τὸ B (= ἀφρὸς φαγητοῦ κατὰ τὸ βράσιμο), kãpãki τὸ AΦ (= πίτυρο)<kerpek = πίτυρο
καπάγκι τὸ (<kerenk) = καταπακτή, πόρτα, κεπέγκι
- A κερεμέτι τὸ (<keramet) = προκοπή, εὐεργεσία, καλοσύνη
- Π κερεστὲς ὁ B, kãrãstãs ὁ AΦ (<kereste) = οἰκοδομήσιμη ξυλῆια, κερεστὲς
- A κάλπατῶνι τὸ (<kelpeten) = τανάλια
κερπίτσι τὸ B, karpitci τὸ AΦ (<kerpic) = πλιθί, πλίνθος, πλιθ(ρ)α
κερτής ὁ (<ἴσως kerte = ἐγκοπή, χαρματιά) = εὐκαιρία, σειρά
κερτίκι τὸ (<kertik) = ἐγκοπή, ἐντομή, χαρακιά
- Π κερβάνι τὸ (<kervan) = караβάνι
- Π κερβαντῶς ὁ (<kervanci) = ἀρχηγὸς караβανιοῦ
- Π κέσες ὁ B, kãsãs ὁ AΦ ἰὸς (<kese) = πορτοφόλι
- Π κесеτῶς ὁ B, kãstãtãs ὁ AΦ, ἴδῶς (<keseci) = ταμίας, αὐτὸς ποῦ κρατᾷ
κασᾶκι τὸ AΦ, ἴδῶς (<kesek) = μεγάλο σβῶλι
κесиμί τὸ (<kesim) = χωρίσμα ἢ τμῆμα κήπου, συμφωνία
κεσίτι τὸ (<kesik) = σειρά, περίοδος, περιτροπή
- A κέιφι τὸ (<keyf) = κέφι, διάθεση, ὄρεξη
- Π κέζαπι τὸ (<kezzap) = νιτρικὸ ὀξύ, κεζάπι
γίλι τὸ (<kil) = τρίχα, γιδόμαλλο (τὸ β' λέγεται συνήθως τραχάρι)
γουλαούζης ὁ (<kilavuz) = ὄδηγός, κολαούζος
γιλτῶνι τὸ (<kilcik) = ἄγανο σταχυοῦ
γιλτῶνι τὸ (<kilic) = ξίφος, σπαθί
- A γιντάπι τὸ (<kinpar) = παράγγος ἀπὸ καννάβι
γιράνι τὸ (<kiran) = καταστροφή, θανατηφόρα ἐπιδημία ζῶων· ἔτσι ὀνομάζον ὕβριστικά καὶ τὰ πολὺ ἄτακτα καὶ ζημιάρικα παιδιὰ
γιπράτσι τὸ B, γιρπᾶτσι τὸ AΦ (<kirpac) = βοῦρδουλο
- A γισμάτι τὸ (<kismet) = τύχη, μοίρα, ριζικὸ

- γιδκάλακι τὸ Β (<κισ(= χειμώνας)+ kelek(= ἄγουρο πεπόνι) = κολο-
κῦθι
- γιδκαλακόκ-κο τὸ (<γιδκάλακι + -όκ-κο) = κολοκυθάκι
- γιστράχι τὸ (<κισrak) = φοράδα
- γίτι τὸ (<κίτ) = σπανιότητα, ἀκρίβεια
- γιδλίχι και γιδλιέχι τὸ Β, γιδλέχι τὸ ΑΦ (<κίτlik) = πείνα, λιμὸς
- γιδβράντισμα τὸ (<γιδβραντίζω (= στριφογυρίζω, περιφέρομαι)<κινραν-
mak) = στριφογύρισμα, περιφορά
- γιδής ὁ (<κίγι) = ἄκρη
- A γιδγιαμάτι τὸ (<κίγιαmet) = μέγας θόρυβος, ταραχή, φασαρία
- A γιδυμάτι τὸ (<κίυμαet) = ἀξία, τιμὴ (γιὰ τὸν ἄνθρωπο)
- γιδής ὁ (<κίγυe) = ὀκιά
- γιδσάχι τὸ Β, τιδζάχι τὸ ΑΦ (<κίζak) = ἔλκυθρο
- γιδζα ἡ (<κίζ) = τουρκοπούλα
- γιδζόκ-κο τὸ (<γιδζα + -όκ-κο) = τουρκοπουλίτσα
- γιδζαμ-μούχι τὸ (<κίζamık) = ἰλαρά
- γιδζιλ-κόζης ὁ (<κίζilköz) = κοκκινομάτης
- γιδζιέσημα τὸ (<γιδζιέω(= ἐκνευρίζομαι, ἐξάπτομαι)<κίζmak) = ἐξα-
ψη, ἐξοργισμὸς
- A κιδίρι τὸ (<κίbir) = ἀξιοπρέπεια, γόητρο, φιλότιμο
- A κιδπίτ(ης) ὁ (<κίbrit) = σπέρτο
- κιδί τὸ (<κίl) = ἄσπρο χῶμα ἢ ἄσπρος πηλός, πού τὸν χρησιμοποιοῦσαν
ὡς ἀπορρυπαντικὸ γιὰ λούσιμο (κυρίως τοῦ κεφαλιοῦ)
- κιδτῆς ὁ (<κίlte = κουμπὶ μεγάλο, ἀλλὰ και δεσμίδα, δεμάτι, δέ-
μα) = μεγάλο κουμπὶ σακακιοῦ, παλτοῦ
- κιδίμι τὸ (<κίlim) = κιδίμι
- A κιδρι τὸ (<κίra) = νοίκι
- κιδράτῆ τὸ (<κίres) = ἀσβέστης
- κιδρῆμα ἡ (<κίrmen) = ἀδράχι γιὰ γνέσιμο
- κιδρίκι τὸ (<κίrlik) = βλεφαρίδα, ματόκλαδο
- κιδνέτημα τὸ (<κίδνετῶ(= χλιδντριζῶ)<κίδnemek) = χλιδντρισμα
- γιδότῆ τὸ (<κίos) = κιδάρι
- γιδλάνκι τὸ (<κίolan) = πλατιά ζώνη γιὰ δέσιμο τοῦ σαμαριοῦ στὰ ὑποζύ-
για κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά τους
- γιδλα ἡ Β, γιδλαί τὸ ΑΦ (<κίolay) = εὐκολία
- γιδλούχι τὸ (<κίoltuk) = βραχίονας, μασχάλη, μανίκι
- γιδτῆς ὁ - γιδτῆσσα ἡ (<κίomşu) = γείτονας
- γιδάχι τὸ Β, ΑΦ, κιδάχι τῶ (<κίonak) = μέγαρο, παλάτι, κιδάκι
- γιδτῆ τὸ Β, γιδτῆ τὸ ΑΦ (<κίolan) = τίτλος κυριότητος, ταπὶ
- γιδβῆ τὸ (<κίonan) = κυβέλη, ξύλινο δοχεῖο γιὰ τὸ χτύπημα τοῦ γι-

- αουρτιού, γιά νά βγεῖ βούτυρο.
 γιατίέσημα τὸ (<γατῑαῖνω Β, γιατίιέ(ζ)ω(= δῑώχνω) <μᾱλλον ἀπὸ τὸ κο-
 νμακ) = δῑώξιμο
 κοσάκι τὸ (<κῑσεκ) = καμηλάκι
 Π κοφτῆς ὁ Β, κοφτᾱς ὁ ΑΦ (<κῑfte) = κερφτῆς
 κόκι τὸ (<κῑk) = ρίζα
 κολῆς ὁ Β, κολᾱς ὁ ΑΦ (<κῑle) = δοῦλος
 κῑπᾱς ὁ (<κῑrek) = παλιάνθρωπος
 κῑπόγλου (<κῑrῑglu) = σκυλόπαιδο (βρισῑά)
 κῑπούκι τὸ (<κῑrῑk) = ἄφρῑς
 κῑπούρδημα τὸ (<κῑπούρδῑζω (= ἄφρῑζω)<κῑrῑmek) = ἄφρισμα
 Κῑόρογλου ὁ (<Κῑrῑglu) = κύριο τουρκικὸ ὄνομα
 κῑρπᾱς ὁ (<ῑσως κῑrpe) = μῑγάλο κατσῑκι
 Π κῑσᾱς ὁ (<κῑse) = σπανὸς
 Π κῑσᾱς ὁ (<κῑse) = γωνία (σπιτιῑῑ)
 κῑτέκι τὸ (<κῑtek) = ρόπαλο, ξυλοκόπημα
 κῑτουλουκι τὸ (<κῑdῑtlῑk) = κακῑα, κακό, ἐλάττωμα, κακῑ πράξη
 κῑῑῑτῑ τὸ (<kuῑu) = σκυλάκι, μῑκρὸ ζῑῑου
 γουτῑαχλάτμημα τὸ (<γουτῑαχλατῑ = ἄγκαλιᾱζω)<kucaklamak) = ἄγ-
 κάλιασμα
 γουτουρμάς ὁ Β, γουτούρμα καῑ γουτούρδημα τὸ ΑΦ (<γουτουρδῑῑ
 (= λυσσιᾱζω)<kudurmak) = λύσσιαγμα
 γουτουργουν-νιῑῑ τὸ (<kudurganlik) = λύσσιαγμα
 γουλάτῑ τὸ (<kulaῑ) = ὄργια
 κουλάτῑ τὸ Β (<kulaῑ) = μῑκρὸ φῑδι
 κουλατῑὸκ-κο τὸ Β (<κουλάτῑ + -ὸκ-κο) = φιδᾱκι
 κῑῑλπι τὸ (<kulp) = χερῑῑλι (ἄγγῑῑῑ)
 γῑῑμι τὸ (<kum) = ἄμμος
 Α χῑῑμᾱρι τὸ (<kumar) = κουμᾱρι, τυχερὸ παιχῑνῑδι μῑ χῑρήματα
 Α χῑουμαρτῑῑς ὁ (<kumarcῑ) = κουμαρτῑῑς
 Α γῑουμάῑ τὸ (<kumas) = ὑφασμα ἐκλεκτῑς ποιῑτητας
 Ε γῑουντᾱῑ τὸ (<kundak<κοντάκιον<κοντῑς) = κοντάκι ὄπλου, εῑδος
 μῑκρῑς κῑνῑας
 γῑουντουράς ὁ (<kundura) = εῑδος παπουτῑῑῑ
 Α γῑουρβᾱνῑ τὸ (<kurban) = σφᾱγῑο, θῑμα, θῑσια
 γῑουρτῑᾱῑ τὸ (<kursak) = οῑσοφᾱγῑς
 Α γῑρούῑ τὸ (<kuruῑ) = γῑρόῑ
 κῑῑσκῑῑῑ τὸ (<kuskus) = εῑδος χῑροποιῑτου ζῑμαρῑκοῑ
 Α γῑουσουῑ τὸ (<kusur) = ἐλάττωμα, κουσουῑρι
 γῑῑῑ τὸ (<kuῑ) = γεράκι

- γουςλούχι τὸ (<kusluk) = ὁ ἀπὸ τὸ πρωὶ ὠς τὸ μεσημέρι χρόνος
- A γουβάτι τὸ (<kunvet) = δύναμη
 γου(γ)ι τὸ (<kuyu) = λάκκος
 γουγιουμτῆς ὁ (<kuyumcu) = χρυσοχόος
 γουζι τὸ (<kuzu) = ἄρνι, πρωτόγαλο, Στὸ ἴσῳ : γουζι τὸ = πρωτόγαλο
 Κουτσούκ(ης) ὁ (<küçük) = Φλεβάρης
 κούφι τὸ (<küf) = μούχλα
- E γοφᾶς ὁ (<küfe(= κοφίνι)<κόφινος) = μικρὸ καλάθι
- A κουφούρι τὸ (<küfür) = βλαστήμια, βρισιὰ
 κούκρος ὁ B (<kükre) = ἀφρὸς
 κούκράτμα τὸ AΦ (<κούκράτῶ(= ἀφρίζω)<kükremek) = ἄφρισμα
 κούκούρτι τὸ (<kükürt) = θειάφι
- Π κούλάφι τὸ (<kûlah) = εἶδος καλύμματος τοῦ κεφαλοῦ
 κουλ-λουγκι τὸ (<küllük) = σκουπιδοτόπος, τὸ μέρος ὅπου πετοῦν τῆ
 στάχτη
 κουμεάσι τὸ (<kümeş) = κουμάσι, κοτέτσι
 κούρένι τὸ B, κούρανι τὸ AΦ (<ITAK kuren ἢ küren) = σμήνος πουλιῶν
 κούρκι τὸ (<kürk) = γούνα
 κούτούκι τὸ (<kütük<ἴσως ἑλλην. κοντός) = κούτσουρο, μητρῶο ἢ
 δημοτολόγιο

L

- Π λιτδέχερι τὸ (<ἴσως ἀπὸ σύμφυρση τῶν λ. lâcivert (= βαθυγάλαζος)
 + cehti = ράμνος ἢ χρωστικὴ) = εἶδος καρποῦ σὰν τὸ κουκούτσι
 τοῦ κέδρου γιὰ βαφὴ ὑφασμάτων
- Π λάφι τὸ (<lâf) = κουβέντα, λόγος
 λαπάς ὁ (= κομπρέσα ἀπὸ χόρτα), λάπᾶς ὁ (= πιλάφι χωρὶς λίπος)<lâpa
- E λαστίκι τὸ (<lastik<ἑλλην. λάστιχο) = λάστιχο
 β-βουάσι τὸ B, βάσι τὸ AΦ, ἴσῳ(<lavas), ποντιακά: λαβάς τὸ = ψημένο
 φύλλο πίτας
 λεπλεπῆς ὁ B, λάπλάπῆς ὁ AΦ (<leblebi) = στραγάλι
- A λιεχίμι τὸ (<lehim) = καλάι ἢ ἄλλη συγκολλητικὴ οὐσία μετάλλων
 ιλέσῳ: τὸ (<leş) = πτῶμα (κυρίως ζώου)
 λειλέκι τὸ B, λάϊλάκι τὸ AΦ (<leylek) = λελέκι
- I λοκάντα ἢ B, λοκάντᾶς ὁ AΦ, ἴσῳ (<lokanta) = ἐστιατόριο
 λοχούμι τὸ (<lokum) = λουκούμι
- ΑΠ λόρτ(ης) ὁ (<lor) = λόρδος, πολὺ πλούσιος
 λόκι τὸ (<lök) = εἶδος καμήλας) = καμπούρα καμήλας, |(μεταφορ.) πε-
 λώριος

M

- A ματένι τὸ B, ματάνι τὸ AΦ (<maden) = μεταλλεῖο, Μετένι = ὄνομα χωρίου κοντὰ στὸ Βαρασὸ
- A ματεντῆς ὁ - μετεντῆσις ἢ B, ματάντῆς ὁ - ματάντῆσις ἢ AΦ (<madenci) = μεταλλουργός, κάτοικος τοῦ Μαδενίου ἢ τῆς περιοχῆς του
- A μαγαράς ὁ (<mağara) = σπηλιά
- A μεχὰς ὁ (<mahalle) = μαχαλάς
- A μεχαδῶτ'ς ὁ (<mahallet + -ώτης) = ὁ μαχαλιώτης, αὐτὸς ποὺ ἀνήκει στὸ μαχαλά
- A μαχῆτσούμι τὸ (<mahdum) = μωρὸ
- A μαχλουκάτι τὸ (<mahlûk) = πλάσμα
- A μαχσούλι τὸ (<mahsul) = προϊόν, σοδειά
μαχαράς ὁ (<makara) = μακαράς, καρούλι
- I<E μάκινα ἢ (<makina) = μηχανή
- A μάλι τὸ (<mal) = πράγμα, κτῆμα, περιουσία
- Π μαλὰς ὁ (<mala) = μυστρί
- A μανῆς ὁ (<mâna) = ἔννοια, πνεῦμα, σημασία
μάνκάλι τὸ B, μανῆάλι τὸ AΦ (<mangal) = μαγκάλι
μαντῆς ὁ (<manti) = εἶδος ζυμαρικοῦ
- A μερέσι τὸ B, μᾶρᾶσι τὸ AΦ (<miras) = δωρεὰ ἀπὸ ἄκληρους ἢ ἀπὸ προίκα
- A μασχαράς ὁ (<maskara) = μασκαράς
- A μαστράφι τὸ (<masraf) = ἔξοδο
μασᾶς ὁ (<masa) = μασιά
- A μακ-κάπι τὸ AΦ, ματχάπι τὸ B (<matkap) = τρυπάνι
- Π μαγιας ὁ (<maya) = μαγιά
μαγιασίρι τὸ (<mayasil) = ἔκζεμα
- E μαγδανῶζι τὸ (<maydanoz<μακεδονῆσι) = μαϊδανὸς
μαϊμούνι τὸ (<maymun) = μαϊμού, μαϊμούνι
μαζῆς ὁ (<mazi) = ἄξονας κάρου
- A μεντῆιλίσι τὸ (<meclis) = συμβούλιο, συνάθροιση
μᾶτρᾶσᾶς ὁ (<medrese) = μετρεσῆς, ἀνώτερο σχολεῖο ὅπως τὸ Λύκειο
- A μεκτούπι τὸ (<mektup) = γράμμα, ἐπιστολή
μᾶλᾶφᾶς ὁ (<melefas) = κάλυμμα παπλώματος
μᾶλᾶτῆμα τὸ (<μᾶλᾶτάω(= βελάζω)<melemek) = βέλασμα
- A μελμεκέτι τὸ B, μᾶλμᾶκᾶτι τὸ AΦ, Ἔδ (<melmeket) = χώρα, πατρίδα
- E μάνγγανα ἢ (<megene<ἴσως ἑλλην. μάγγανον) = μέγγενη, παγίδα
μᾶντᾶσᾶς ὁ (<menteşe) = μεντεσῆς
- A μεράχι τὸ (<merak) = μεράκι, ὄρεξη

- Α μεράμι τὸ Β (<meram) = σκοπός, πρόθεση, ἐπιθυμία
 Π μερδιβάνι τὸ Β, μερδουβάνι τὸ ΑΦ (<merdiven) = σκάλα
 Α μερχαμέτι τὸ Β, μᾶχρᾶμᾶτι τὸ ΑΦ (<merhamet) = εὐσπλαχνία
 Α μασάλι τὸ Β, ΑΦ, μεσέλι τὸ ῥὶσ (<mesel) = παραμῦθι
 Α μεσελῆς ὁ Β, μᾶσᾶλᾶς ὁ ΑΦ (<mesele) = ὑπόθεση, ἱστορία, διήγηση, παράδοση, ὄνειρο
 μεσῖνι τὸ (<mesin) = κατεργασμένο δῆρμα
 Ε μετελίκι τὸ (<metelik<ἑλλην. μεταλλικόν) = τουρκικὸ κέρμα, μεταλίκι
 Α μεντέρισι τὸ (<met(e)ris) = ὄχυρό, μετερίζι
 Α μεϊδάνι τὸ (<meydan) = πλατεία, ἀνοιχτὸς χῶρος
 Π μεϊβᾶς ὁ (<meyva) = ὀπωροφόρο δέντρο, φρούτο
 μεϊτι τὸ (<meyit) = λείψανο, νεκρὸς
 Α μεζᾶτι τὸ (<mezat) = δημοπρασία
 μᾶζᾶς ὁ (<meze) = μεζῆς
 μισίρι τὸ Β (<misir) = καλαμπόκι
 Α μουςχᾶς ὁ Β, μισχᾶς ὁ ΑΦ (<miska καὶ muska) = φυλαχτό, χαϊμαλί
 Α μιζράχι τὸ Β, μαντσιράχι τὸ ΑΦ (<mizrah) = ξυράφι, αἰχμὴ ἀκοντίου
 Α μιντσιράχι τὸ ΑΦ (<mizrah) = αἰχμὴ βουκέντρας
 Α μιτῆς ὁ Β, μιτᾶς ὁ ΑΦ (<mide) = στομάχι
 Α μίλι τὸ (<mil) = βελόνα μεγάλη γιὰ πλέξιμο
 Α μιλ-λέτι τὸ Β, μιλ-λᾶτι καὶ μιλ-λιέτι τὸ ΑΦ (<millet) = ἔθνος, λαὸς
 Γ μιλιόνι τὸ (<milyon) = ἑκατομμύριο
 Α μιν-νερῆς ὁ Β, μιναρῆς ὁ ΑΦ (<minare) = μιναρῆς
 μινδῆρι, τὸ Β, μινδᾶρι τὸ ΑΦ (<mindir) = μιντέρι
 Α μουν-νᾶτι(ν) τὸ (<minnet) = ὑποχρέωση, χρέωση
 Α μερέσι τὸ Β, μᾶρᾶσι τὸ ΑΦ (<meres) = μερίδιο, κληρονομιά, μοιράδι
 Α μισαφούρ(ης) ὁ - μισαφούρτσα ἡ (<misafir) = μουσαφίρης, φιλοξενού-
 μενος
 μιτίλι τὸ (<mitil) = κουρέλι
 μιγτίτσης ὁ, μιγτίτσες οἱ Β (<ῥως minicik = μικροσκοπικός) = μικρο-
 σκοπικό, μικρόσωμο ἄλλογο
 Ι μοστουράς ὁ - μοστουράσσα ἡ (<mostra) = μόστρα, πρόσωπο (εἰρωνι-
 κᾶ)
 Α μουγαῖνι τὸ Β, ΑΦ, μουαῖνι τὸ ῥὶσ (<muayene) = ἐξέταση (ἀπὸ γιατρό)
 Α μουτσοζέτι τὸ (<muzizet) = ἀνταπόδοση, ποινὴ, ἀγίασμα, ἐξαγνισμός
 Α μουχαπέτι τὸ Β, μουχαπάτι τὸ ΑΦ (<muhabbet) = συζήτηση, διασκέδα-
 ση, φιλία, ἀγάπη, ἔρωτας.
 Α μου(γ)ατσίρ(ης) ὁ - μου(γ)ατσίρτσα ἡ (<muhacir) = πρόσφυγας
 Α μου(γ)ατσίρλιέχι τὸ Β, μου(γ)ατσίρλιχί τὸ ΑΦ (<muhacirlik) = προσφυ-
 γιὰ

- A μουχαρεπές ό Β, μουχαράπᾶς ό ΑΦ (<muharebe) = πόλεμος, μάχη
 Α μουχτάρ(ης) ό (<muhtar) = πρόεδρος (στο Ἐφσᾶρι λεγόνταν: κεχᾶς = kâhya)
 Α μουράτι τὸ (μουράζι τὸ ΑΦ, ἶδ -D) (<murat) = πόθος, ἐπιθυμία, εὐτυχία
 Α μουῤαμπᾶς ό (<muṣamba) = κηρωτὸ ὕφασμα, μουσαμᾶς
 Α μουταράς ό (<müdara) = ὑποχρέωση, προχειρότητα, ἀδιαφορία, ὑποκρισία
 Α μουτούρ(ης) ό (<müdüür) = ἔπαρχος
 Α μουτουρλούζι τὸ (<müdürlük) = ἐπαρχία
 Α μουφτής ό (<müfti) = μουφτής, ἐρμηνευτής τῶν νόμων
 Α μουχούρι τὸ (<mühür) = σφραγίδα
 Π μουζτές ό Β, μουζτᾶς ό ΑΦ (<müjde) = εὐχάριστη εἶδηση, δῶρο ποὺ παίρνει αὐτὸς ποὺ φέρνει εὐχάριστη εἶδηση
 Α μούλκι τὸ (<mülk) = κτῆμα, περιουσία
 Π<Α μουντᾶρι τὸ (<murdar<ᾶρβ. murdedd) = φοβίμι τὸ
 Α μουρεκέφι τὸ Β, μουράκᾶφι τὸ ΑΦ (<mürekker) = μελάνι
 Α μουσατές ό Β, μουσατᾶς ό ΑΦ (<müsaade) = προθεσμία, δωρία
 Α μουσλουμᾶνος ό Β, μουσλιμᾶνους ό ΑΦ (<müslümun) = μουσουλμᾶνος
 Α μουῤτερής ό (<müşteri) = μουστερής, πελάτης
 Α μιζαβουρτᾶής ό (<müzavirci = στρεψόδοικος, ἄπατεῶνας) = προδότης, συκοφάντης
 Α μιζαβουρλιέχι τὸ Β, μιζαβουρλιχι τὸ ΑΦ (<müzavircilik = στρεψοδικία, ἄπατεωνία) = προδοσία, συκοφαντία

N

- A ναχίῤί τὸ (<nakiz) = κεντητὴ ἢ ὕφαντὴ (ἢ καὶ ξυλόγλυπτη) διακόσμηση
 Α ναλίनि τὸ ΑΦ, λαλίनि τὸ Β, Ἵῤ (<nalın) = ξύλινο τσόκαρο
 Π ναμάζι τὸ (<namaz) = προσευχὴ μουσουλμᾶνου
 Α ναμούσι τὸ (<namus) = ντροπὴ, τιμὴ, ὑπόληψη
 Α νενές ό Β, νᾶνᾶς ό ΑΦ (<nane) = δούσιμος
 Α νερκιλᾶς ό Β, νᾶρκιλᾶς ό ΑΦ (<nargile) = ἄργιᾶς
 Α νασίπι τὸ (<nasip) = τύχη, τυχερὸ
 Π νάζι τὸ (<naz) = νάζι, κάμωμα
 Α νεφέσι τὸ Β, νᾶφᾶσι τὸ ΑΦ (<nefes) = ἀνάσα, ἀναπνοὴ
 Π λέμι τὸ Β, λᾶμι τὸ ΑΦ (<nem) = ὕγρασία
 Π<E νερκίζα ἢ Β, νερκίζι τὸ ΑΦ (<nergis) = νᾶρκισσος
 Α νικάχι τὸ Β(σπάν.), νικᾶχι τὸ ΑΦ (<nikâh) = γάμος, στέφανο γάμου
 νισπέτι τὸ Β, νιζπέτι τὸ ΑΦ (<nisbet ἢ nispet) = σχέση, κρίση, σύγκριση, διαφορά, κουτσομπολιό, κακολογία ἀπόντος, πείσμα
 νιῤατίρι τὸ (<niṣadır) = νισατίρι

- Π νιάνι τὸ (<nışan) = σημάδι, στόχος (ἄρραβόνας ΠΕΡΧ)
 Π νίσεστές ὁ Β, νισᾶστάς ὁ ΑΦ (<nışeste) = νισεστές
 Α νι(γ)έτι τὸ (<nıyet) = σκοπός, πρόθεση, ἀπόφαση
 Α νιζάς ὁ, νιζάχι τὸ (<nıza) = γκρίνια, φιλονικία
 Α νιζαχτῆς ὁ (<nızakci) = καυγατῆς
 Α νοπάτι τὸ Β, νοπάτη ἡ ΑΦ (<nöbet) = σειρά, περιτροπή
 Α νοπάτ-ἴδης ὁ (<nöbeci) = πελάτης ἀλευρόμυλου ποῦ πιάνει σειρά γιὰ ἄλεσμα
 Α νουφούζι τὸ (<nüfus) = ἄτομο, πληθυσμός

Ο

- ἴτσάγι τὸ (<ocak) = τζάκι, λακκούβα ἢ φωλιά γιὰ φύτεμα κηπευτικῶν (συνήθως τὸ τζάκι λέγεται: παρ(α)καμίνα ἢ)
 ὀτάς ὁ (<oda) = δωμάτιο (κυρίως ὕπνου ἢ ὑποδοχῆς)
 ὀγούλι τὸ (<oğul) = νεοδημιούργητο μελίσσι >γούλι τὸ = πλάσμα (χαϊδευτικά, Θεοῦ γούλι = πλάσμα τοῦ Θεοῦ)
 ὄχι τὸ (<ok) = τὸ μακρὸ ξύλο, ποῦ ἐνώνει τὸ ἀλῆτρι ἢ τὸ κάρο μὲ τὸ ζυγὸ, βέλος
 ἄχλαου ἡ Β, ἄχγιου ἡ ΑΦ (<oklağu και oklağu) = κλώστης, πλαστρό-ξυλο
 ὄνβαῶς ὁ (<onbaşı) = δεκανέας
 ὀρλάτημα τὸ (<örlatw(= σκαρφαλώνω)<ITAK orlamak ἢ ollamak) = σκαρφάλωμα
 ὀνικ(ι)λέρ(ης) ὁ, ὀνικ(ι)λέροι οἱ (<onikiler) = ὁ ἕνας ἀπὸ τῆ δωδεκάδα τῶν συμβούλων
 ὀρμάνι τὸ (<orman) = δάσος
 Π ὀρασπού ἡ Β, ὀροσπούσσα ἡ ΑΦ, ἴτσ (<orospu) = πόρνη
 ὀρταχτῆς ὁ - ὀρταχτῆσσα ἡ (<ortakci) = συντάιρος, μισιακάρης
 ὀρταχψίμη ἡ Β (<ὀρταχῆψημα<ὀρτάχψα ἀόρ. <ὀρταχῆω (= συνορεύω)<ortak + -εύω) = μοιρασιά, κολληγιὰ
 ὀρταλίχι τὸ (<ortalik) = κοινωνία, κόσμος
 ὀβάς ὁ (<ona) = πεδιάδα
 ὀβᾶλάτημα τὸ ΑΦ <ὀβᾶλάτῶ(= τρίβω, θρυμματίζω(<onalamak) = τρίψιμο, θρυμματίσμα
 χοβλάτημα τὸ (<χολατῶ(= ὀρμῶ, ἐπιτίθεμαι)<oylamak) = ἐπίθεση ἐναντίον κάποιου
 ὀἶνι τὸ (<oyun) = παιχνίδι

Ö

- ὀκούτι τὸ Β, ἴκούτι τὸ ΑΦ (<öğüt) = συμβουλή, παραινέση

- γιοσόουλτσής ό, πληθ. -ίδοι (<ITAK özülcü<ϊσως ölcülü = μετρητής)
 = φοροσυλλέκτης τής δεκάτης
- A öμπρι τὸ (<ömpür) = ζωή, διάρκεια ζωής
 ἰγκλίκι τὸ (δὲν ἀπαντᾷ στὸ Ἐφσάρι) (<önlük) = ποδιά
 ὄρᾶνι τὸ (<ören) = ἐρείπιο, οἰκόπεδο παλίου σπιτιοῦ
 ὄρσᾶλᾶτμημὰ τὸ ΑΦ (<ὄρσᾶλᾶτῶ(= ἀνακατεύω, καταστρέφω μὲ τὸ ἀνα-
 κάτεμα κηπευτικὰ φυτὰ)<örselemek) = ἀνακάτεμα, καταστροφή
 κηπευτικῶν φυτῶν μὲ τὸ ἀνακάτεμά τους
 ὄζι τὸ (<öz) = οὐσία, ψίχα, λιβάδι μὲ καθαρὸ χόρτο
 ὄτεπερής ὁ πληθ. -ίδε Β, -ίδα ΑΦ τὰ (<öteberi) = πράγματα, μικροπρά-
 γματα
- A ὄζούρι τὸ (<özür) = πύο, πάθος, ἀσθένεια, ἐλάττωμα, τὸ ἄχρηστο, τὸ
 σάπιο πού ὑπάρχει μέσα στὴ σάρκα

P

- πατῶάς ὁ (<paşa) = πατσάς
- Π πατισάχος ὁ (<padışah) = βασιλιάς
- Π πακλάτμημὰ τὸ (<πακλατῶ(= καθαρίζω)<praklamak) = καθάρισμα
- Π παλάνι τὸ (<palan) = εἶδος σαμαριοῦ
 παλάζι τὸ (<palaz) = πουλάκι, νεοσσὸς (ὄχι ὁμῶς κότας)
 παντσάρι τὸ (<pancar) = παντσάρι
 παράς ὁ (<para) = χρῆμα, παράς
 παρτσῶάς ὁ (<parça <ϊσως λατιν. pars -tis) = κομμάτι
 παρλάτμημὰ τὸ (<παρλατῶ (=λάμπω, λαμποκοπῶ, γυαλίζω)<parlamak
 = λαμποκόπημα, γυάλισμα
 παρμάχι τὸ (<parmak) = ἀκτίνα ἀπὸ ἀκτινωτὸ τροχὸ κάρου
 παρναχλίχι τὸ (<parmaklık) = δικτυωτὸ παραθύρων
 πάσι τὸ (<pas) = σκουριά
 παστάλι τὸ (<pastal) = ὀρμαθὸς ξερῶν φύλλων καπνοῦ
 παστουρμάς ὁ (<pastırma) = παστουρμάς
 πασῶάς ὁ (<paşa) = πασάς, πουσάκας ὁ (<paşa+-άκας) = ἔτσι ὀνομαζό-
 ταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς ἀπὸ τοὺς μικροτέρους
 πατιλτσούς ὁ Β, πατιρτσούς ὁ ΑΦ, Ἐτῶ (<patirtı) = μεγάλος θόρυβος ἢ
 κρότος, μεγάλη φασαρία
 πατλάτμημὰ τὸ (<πατλατῶ (= σκάζω)<patlamak) = σκάσιμο
 παλιρτσᾶνι τὸ (<patlıcan) = μελιτσάνα
- E παϊδὸς ὁ (<paydos) = παύση, τέλος ἐργασίας
- Π παϊτᾶρι τὸ (<payidar = μόνιμος, διαρκῆς) = πλαγιὰ, ἀνώμαλο μέρος
- Π παζάρι τὸ (<pazar) = παζάρι, ἀγορὰ
- Π πεχλίβανος ὁ (<pehlivan) = παλαιστής

- πέντσαρα ή Β, πάντσαρα ή ΑΦ, Τσ (< pencere) = παράθυρο
 Π παντσάς ό (= φούχτα), πάντσάς ό (=σιόλα) = ρενζε
 Π περτάς ό Β (<ϊσως perdah = γυάλισμα, λειος) = λύση
 Π περδές ό Β, πάρδās ό ΑΦ (<perde) = κουρτίνα, μπερτές
 Π περιόανλίχι τό (<perizanlık) = άθλιότητα, ταιλιπωρία, δυστυχία
 πεόκίρι τό (<peşkir) = πετσέτα
 Π φιόταμπάλι τό (<peştamal) = ποδιά
 πέτέκι τό Β, πātāκι τό (<petek) = κηρήθρα, πίτα κυψέλης
 πιρτής ό (<pirti) = ύφασμα (κυψέλη Β)
 πίτσι τό (<piş) = νόθο, μπάσταρδο παιδί
 Ε πιτās ό (<ride<έλλην. πίτα) = πίτσα, πιτίτσα
 πιλάφι τό (<pilav) = πιλάφι
 πιρίντσι τό (<pirinç) = ρύζι
 πισλίχι τό (<pislik) = άκαθαρσία
 Ι πιασές ό Β, πιάσās ό ΑΦ (<piyasa = αγορά) = ύπολογισμός, εκτίμηση
 ΑΓΓ πολίσης ό (<polis) = άστυνομικός
 ποуртсούχος ό Β, ποр(т)сούχος ό ΑΒ (<porsuk = άσβός) = άσβός,
 ίσως άπό τη λ. porsuk και : ποуртсούκι τό = πέος (μικρού παιδιού)
 ποуртiέσημα τό (<ITAK ποуртiέω (=ξεπετιέμαι, ξεπηδώ)<рöртmek
 = ξεπέταγμα, ξεπήδημα
 Π πόστι τό (<post) = δέρμα, τομάρι
 ποστάλι τό (<postal) = παπούτσι, είδος σανταλιού
 Ι πόστα ή Β, ποσtās ό ΑΦ (<rosta) = ταχυδρομείο
 Ι ποσταtόής ό (postacı) = ταχυδρόμος
 Γ ποτίνι τό (<rotin) = άρβυλο
 πούλι τό (<pul) = γραμματόσημο, λέπι ψαριού, ύποδιαίρεση του παρā
 πούλ-λούχι τό (<pulluk) = σιδεράλετρο
 ΓΕ πούσι τό Β, πούσα ή ΑΦ (<pus) = όμίχλη, άνεμος, ψιχάλισμα, σπόρος
 γαιδουράγκαθου που πετā στόν άέρα
 ποусиούχος ό (<pus + -иούχος) = όμίχλη
 ποусиtέσημα τό (<ποусиtέω (= συστέλλομαι και δέ μιλω, ζαράνω, τρυ-
 πώνω, κρύβομαι)<pusmak) = ή ένέργεια του ποусиtέω
 ποúστης ό Β, ποúσtής ό ΑΦ (<puşti) = πούστης
 ποускóυλ-ли τό Β, ποускóυли τό ΑΦ (<rüşkül) = φούντα, κρόσσι,
 ποускóυл-лоу πελάς (= φουντωτός, μεγάλος μπελάς) Β

R

- Α ιραχαtλίχι τό ΑΦ (<rahatlık) = ήσυχία
 ιραχής ό (<rakı<ινδοευρ. arrak) = ρακή ή
 Α ραχμεtλούς ό -ραχμεtλούσσα ή Β, ιραχμαtλούς ό -ιραχμαtλούσσα ή ΑΦ

(<rahmetli = μακαρίτης, -ισσα

- A ραμαζάνι τὸ (<ramazan) = ραμαζάνι
 Π ρένκι τὸ (<renk) = χρώμα, χροιά
 ἱρεζές ὁ B, ἱράζᾶς ὁ AΦ (<reze) = στρόφιγγα πόρτας ἢ παραθύρου,
 ρεζές
 A ἱρεζίλ-λιέζι τὸ B, ἱρεζίλ-λίχι τὸ AΦ (<rezillik) = ρεζιλίκι, ξεφτίλα
 A ρουδφᾶτι τὸ (<rûşvet) = ρουσφέτι
 οὔρουζκᾶρι τὸ (<ruzgâr) = ἄνεμος

S

- A σαχᾶτι τὸ (<saat) = ὥρα, ρολόγι
 σαπής ὁ (<sarı) = ἀνήλικος, μωρό, νήπιο
 A σαπούρι τὸ (<sarır) = ὑπομονή
 σάτῆ τὸ (<sac) = εἶδος γάστρας πάνω στὴν ὁποία ἔψηναν φύλλα πίτας,
 πτίτσες
 A σαταγᾶς ὁ (<sadaka) = ἐλεημοσύνη, κόλλυβα
 A σαφράς ὁ (προφέρεται ζαφράς) (<safra) = χολή, ἐμετὸς ποῦ ἔχει κίτρινο
 χρώμα
 σαḡλίχι τὸ (<saġlık) = ὑγεία, ζωή
 σακ-κᾶρι τὸ (<sakar) = λευκὴ κηλίδα στὸ μέτωπο ζώου
 A σαχράς ὁ (<sahre) = θημονιά
 σαχίζι τὸ (<sakız) = μαστίχα, ρετσίνι
 σαλέπι τὸ (<salep) = σαλέπι
 σαλ-λάτῆμα τὸ (<σαλ-λατῶ(= κουνῶ, σείω)<sallamak) = κούνημα,
 σείσιμο
 A σαντούχι τὸ (<sandık) = μπαούλο, σεντούκι
 σαντῆς ὁ (<sancı) = κολικόπονος, ἀπότομος περιοδικὸς ὀξὺς πόνος
 σαγξᾶρι τὸ B, σανξᾶρι τὸ AΦ (<sansar) = κουνάβι
 σαντούρι τὸ (<santur) = σαντούρι
 σαπάνα ἡ (<sapan) = σφεντόνα
 σαπίτσημα τὸ (<σαπίτέω(= παραμερίζω ἄμεταβ.) <sarmak) = παρα-
 μέρισμα
 A σάρα ἡ (δὲν ἄπαντᾶ στὸ Ἐφῶδι) (<sara) = ἐπιληψία
 Π σαράι τὸ (<saray) = σεράι, μέγαρο
 σαρίχι τὸ (<sarık) = σαρίκι
 σαριλίχι τὸ (<sarılık) = κιτρινάδα, ἴκτερος
 σαρμασούχι τὸ (<sarmasıık) = εἶδος ἀναρριχητικοῦ λουλουδιοῦ, χόρ-
 του
 A σαράφ(ης) ὁ (<sarraı) = σαράφης, ἀργυραμοιβὸς
 σαἷλιτσᾶνι τὸ (<sathican) = πλευρίτιδα

- σαγιάς ό (<sayı) = φόρεμα, ρούχο
- Π σαιάς ό (<saye) = προστασία
- σαϊγούς ό (<saygi) = σεβασμός, εκτίμηση, ύπολογισμός
- Π σάζι τó (<saz) = τόπος που έχει καλάμια και νερό, έλος
- Π σαζάκι τó (<sazak) = έλωδες τόπος, έλος
- A σατέφι τó B, σατάφι τó AΦ (<sedef) = σεντέφι
- A σεφιλ-λίχι τó (<μαλλον από τó sefillik ΙΓΛΚ) = άθλιότητα, ταιλιπωρία, δυστυχία
- A σεφερπιλ-λίκι τó B, σφάρπιλ-λίκι τó AΦ (<seferberlik) = έμπόλεμη κατάσταση, επιστράτευση
- σεκμές ό (<sekme) = πεζούλι, σκαλοπάτι, είδος καναπέ
- σεγμέν(ης) ό, πληθ. σεγμένοι οί (<sekmeκ = άναπηδó) = νέος που συνόδευε τή γαμήλια πομπή, ίδίως κατά τή μετάβηση από τó ένα χωριό στο άλλο
- A σέλι τó (<sel) = χείμαρρος
- A σελάμι τó (<selâm) = χαιρετισμός
- A σελαμέτι τó B, σελαμάτι τó AΦ (<selâmet) = ειρήνη, ήσυχία, ήρεμία
- σελέ ή B, σάλās ό AΦ (<sele) = πανέρι
- σεπέτι τó B, σάπāθι τó (<sepet) = καλάθι
- Π σερπεσλιέχι τó B, σερπεσλίχι τó AΦ (<serpeslik) = ξενιοσιά, έλευθερία
- σερκούς ό (<sergi) = άπλωμα προϊόντων (γεωργικόν) για στέγνωμα
- σερίνι τó (<serin) = τó καλοκαιρινό άπόγευμα πρós τó βράδυ που κάνει δροσιά
- Π σερμιές ό B, σερμιās ό AΦ (<sermaya) = κεφάλαιο
- σάσι τó (<ses) = φωνή
- A σεβδās ό (<sevda) = έρωτας, άγάπη
- σιτίδιράτημα τó (<σιτίδιρατō(= πετιέμαι άπότομα ή πηδō πρós τά πάνω, πιτσιλιζω) <siçmak) = άπότομο πέταγμα ή πήδημα πρós τά πάνω, πιτσιλισμα
- σιγτιέσημα τó (<σιγτιέω (= χωράω)<siçmak) = ή άφηρ. έννοια τού χωράω
- σινάτημα τó (<σινατō(= δοκιμάζω)<sinatmak) = δοκίμασμα
- σιπās ό (<sipa) = πουλάρι, παλιόπαιδο (βρισιά)
- A σίρι τó (<sir) = μυστικό
- σιρίμι τó (<sirim) = λουρι άκατέργαστου δέρματος, κυρίως για τσαρούχι
- σίρτι τó (<sirt) = κορυφή, ράχη
- σιρτάρδημα τó (<σιρτάρδō(= άντιμιλώ, άντιστέκομαι)<sirtarmak) = άντιμίλημα, αθαδίασμα, άντίσταση σε μεγαλύτερο

- σιτμάς ό (<sitma) = πυρετός
 σουβάς ό (<siva) = σουβάς
 σίρδημα τό (<σιρδάω (= ξύνω (κυρίως επιφάνεια ἐδάφους)<siyirmak)
 = ξύσιμο
 σιζιλτούς ό (<sizilü) = ἐλαφρός ἐνοχλητικός πόνος
 σιζιλάτημα τό (<σιζιλατώ (= πονώ, ὑποφέρω ἀπό πόνο)<sizlamak) = ἡ
 ιδιότητα τοῦ σιζιλατώ
 σιζιντούς ό (<sizipiti) = στάξιμο, μικρὴ φλέβα νεροῦ
 σιτσίμι τό (<sicim) = χοντρός καὶ καλοστριμμένος σπάγγος (βρεσίζει
 ἀντὶ σιτσίμι = βρέχει πολὺ δυνατὰ
 σικτίρι τό (<siktir) = διώξιμο, σικτίρισμα, (σικτίρ(= βρισιά) = σικτίρ)
 σικτιρέντσα ἢ Β, σικτιράντσα ἢ ΑΦ (<siktir + -έντσα) = πόρνη, ἀλή-
 τισσα
 Α σιλάχι τό (<siláh) = ὄπλο
 Α σιν(κ)σιλές ό Β, σιν(κ)σιλάς ό ΑΦ, (σιν(κ)σιλέας ό Β-D)(<silsile) = γενιά,
 γένος
 σινί τό (<sinii) = ταψί
 σινίρι τό (<sinir) = νεῦρο, /(μεταφορ. ράχη βουνοῦ)
 σιτίλι τό (<sitil) = κακάβι
 Α σοχάχι τό (<sokak) = σοκάκι
 Α σοχαχτίσής ό - σοχαχού καὶ σοχαχτίσισα ἢ (<sokakci) = αὐτὸς ποὺ
 τριγυρνᾷ στὰ σοκάκια, ἀλήτης, σουρτούκης
 σοχτιέσημα τό (<σοχτιέω (= μπήγω, χώνω)<sokmak) = μπήξιμο, χώ-
 σιμο
 σαχούς ό Β, σοχούς ό ΑΦ (<soku) = μεγάλο γουδι ἀπὸ μάρμαρο, πέτρα
 ἢ ξύλο
 σοχούμι τό (<sokum) = προσφάγια, κυρίως ἀπὸ χόρτα ἢ βρασμένα
 αὔγα, τυλιγμένα σὲ ρολὸ σὲ ψημένο φύλλο πίτας
 σογουλτσάνι τό (<soğulcan ἢ solucan) = σκουλήκι τοῦ παχιοῦ ἐντέρου
 τοῦ ἀνθρώπου
 σολούχι τό (<soluk) = ἀναπνοή, ἀνάσα, ψυχομαχητό
 σοπάς ό (<sopa) = θερμάστρα
 σοπατῆς ό (<sopaci) = κατασκευαστὴς θερμαστρῶν
 σοί τό (<soy) = γένος, καταγωγή, σοί
 σοϊτιέσημα τό (<σοϊτιέω (= ληστεύω)<soymak) = λήστεμα
 σοκτιέσημα τό (<σοκτιέ(ζ)ω (= ξηλώνω, ξεριζώνω)<sökme) = ξή-
 λωμα, ξεριζωμα
 σιτσούχι τό Β, σουτσούχι τό ΑΦ (<sucuk) = λουκάνικο, λουκάνικο ἀπὸ
 πετιμέζι καὶ καρύδια
 σούτσι τό (<suç) = σφάλμα

- A σούλχι τὸ (<sulh) = συμβιβασμός, εἰρήνη
 A σουράτι τὸ (<surat) = εἰκόνα, ζωγραφιά, πρόσωπο, μορφή
 A σουλούκι τὸ (<sülük) = βδέλλα
 σουρκούζ ὁ (<sürgü) = ἄμπάρα
 σουρκούνι τὸ (<sürgün) = ἐξορία, σουρκούνι = ἐξόριστος
 σιρδήμα τὸ (<σιρδάω (= ξύνω, διαρκῶ)<sürmek) = ξύσιμο
 σουρτέμα τὸ (<σουρτέω(= ξύνω, τρίβω)<sürtmek) = ξύσιμο, τρίψιμο
 σουρούς ὁ (<sürü) = κοπάδι
 σουζέκι τὸ B, σουζάκι τὸ AΦ (<süzek) = στραγγιστήρι γάλακτος
 σουζκάττι τὸ (<süzgeç) = μεταλλικὸ στραγγιστήρι σὰν κόσκινο
 σουζμές ὁ B, σουζμάς ὁ AΦ (<süzme) = οὐρδα
 σουζδιέσημα τὸ (<σουζδιέ(ζ)ω (=στραγγίζω (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.)<süzmek) = στράγγισμα

§

- ῥατραβάνι τὸ (<şadırvan) = συντριβάνι
 A ῥαφάχι τὸ (<şafak) = αὐγή, πρωί, ξημέρωμα
 A ῥαπαζλίεχι τὸ B, ῥαπαζλίχι τὸ AΦ (<şahbazlık) = βιασύνη, γρηγοράδα
 ῥαχάνι τὸ B, ῥαχάνι τὸ AΦ (<ITAK şahan) = βαθὺ ἀπόκρημνο πετρώδες μέρος, βαθιὰ χαράδρα
 σαχαν-νίκι τὸ (<şahan +-ίκι) = βαθιὰ χαράδρα
 Π ῥαχίγιένι τὸ (<şahin) = σαῖνι, γρήγορο γεράκι, βασιλικὸς ἀετὸς
 ῥαχάς ὁ (<şaka) = ἀστεῖο
 ῥαχίλτους ὁ B, ῥαχίρτους ὁ AΦ (<şakırtı) = θόρυβος μέσα σὲ δάσος (κυρίως κλαδιῶν)
 A ῥαούλι τὸ (<şakul) = ἀλφάδι, στάθμη
 A ῥάλι τὸ (<şal) = μάλλινο ὕφασμα ὕφασμένο σὲ ἀργαλειῶ
 ῥαλβάρι τὸ (<şalvar) = παντελόνι, σαλβάρι
 ῥαμανικὸ τὸ (<şamama ἢ χειμωνικὸ¹⁾) = πεπόνι
 A ῥαματάς ὁ (<şamata) = θόρυβος, σαματάς
 ῥάνι τὸ (<şan) = δόξα
 ῥασούρμα τὸ (<şaşırma) = μπερδεμα, σύγχυση
 ῥασούρρημα τὸ (<ῥασουρδάω(= μπερδεύω, συγχέω)<şaşırma) = μπερδεμα, σύγχυση
 ῥαστιέσημα τὸ (<ῥαστιέω(= τὰ χάνω, μένω ἐκπληκτος)<şaşmak) = ἐκπληξη
 ῥάφτη ἡ (<şavk) = φῶς

1. N. Ἀνορίωτη, *Τὸ γλωσσικὸ ἰδιῶμα τῶν Φαρασίων*, Ἀθήνα 1948, 20 -21.

- Π ὄσφαταλούς ὁ Β, ὄσφαταλούς ὁ ΑΦ (<seftali) = ροδάκινο
 Π ὄσεῆρι τὸ (<sehîr) = πόλη
 Π ὄσεῆρωῖ(ης) ὁ - ὄσεῆρωῖτ'σσα ἡ (<sehîr+ -ώτης, -ισσα) = ἄστος, ὁ κά-
 τοικος τῆς πόλης
 ὄσῆκῆρι τὸ (<seker) = ζάχαρη
 ὄσῆκαρου ἡ (<ὄσῆκῆρι + -οῦ μετὰφρ. τῆς ἑλλην. λέξεως Ζαχαρούλα) = γυ-
 ναικεῖο ὄνομα
 ὄσεκῆ τὸ (<selek) = φορτίο ξύλων ἢ χόρτων ποῦ μεταφέρεται ἀπὸ τὸν
 ἄνθρωπο στὴ ράχη του.
 Α ὄσεμῆς ὁ Β, ὄσεμῆς ὁ ΑΦ (<semsiye) = ὄμπρέλα
 Α ὄσερβῆτῆ τὸ (<serbet) = σερμπέτι
 Α ὄσεῖ τὸ (<sey) = πράγμα
 ὄσεῖρῆτῆς ὁ (<sekirî) = θόρυβος στὸ δάσος ἀπὸ χαμόκλαδα ἢ κλαδιὰ
 ὄσεῖρῆτῆμα τὸ (<ὄσεῖρῆτῆ (= ὄσεῖρῆτῆσῆμα, ὄσεῖρῆτῆ) <seirnamak) =
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα, ὄσεῖρῆτῆ
 ὄσεῖφῆ τὸ (<sef) = φλούδα, σκύβαλο ὄσεῖρῆτῆσῆμα καὶ ὄσεῖρῆτῆσῆμα
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ (<ὄσεῖρῆτῆ (= ὄσεῖρῆτῆσῆμα) <seflemek) = ὄσεῖρῆτῆσῆμα
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα, ὄσεῖρῆτῆσῆμα καὶ ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὄσεῖρῆτῆσῆμα
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ Β, ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ ΑΦ (<seilte) = ὄσεῖρῆτῆσῆμα μὲ ὄσεῖρῆτῆσῆμα ἀπὸ βαμβάκι,
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ (<seimsir) = πωξῆρι
 Ε ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ (<seirnik <βουζαντ. σεῖρῆτῆσῆμα <σεῖρῆτῆσῆμα) = μέτρο χωρητικότητος
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα (6 ὄσεῖρῆτῆσῆμα)
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ Β, ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ ΑΦ (<seira) = μούστος, χυμὸς φρούτων
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ Β, ὄσεῖρῆτῆσῆμα ὁ ΑΦ (<seise) = μπουκάλι
 ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ (<seisek) = πρόβατο δύο χρονῶν
 Α ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ Β, ὄσεῖρῆτῆσῆμα τὸ ΑΦ (<seikür) = εὐχαριστία, εὐγνωμοσύνη

Τ

- Α ταπάχῆ τὸ (<tabak) = δίσκος γιὰ κέρασμα, μεγάλη κόλλα γιὰ γράψιμο
 Ι ταπαχῆς ὁ (<tabaka) = ταπακῆρα
 ταπάνῆ τὸ (<tapan) = βάση, θεμέλιο, πάτος
 ταπαντῆσῆμα ὁ (<taranca) = πιστόλι
 Α ταπαχῆτῆ τὸ Β, ταπαχῆτῆ τὸ ΑΦ, ταπαχῆτῆ τὸ ὄσεῖρῆτῆσῆμα (<tabiat) = διαγωγή,
 ταπαχῆτῆσῆμα
 ταπούρι τὸ (<tabur) = τάγμα, πλῆθος
 Π τάχῆτῆ τὸ (<taht) = βασιλικὸς θρόνος
 ταχταπιτῆσῆμα ὁ (<tahta biti) = κοριὸς
 ταχῆτῆ τὸ Β, ταχῆτῆ τὸ ΑΦ (<takim) = κοστῆμα, μιὰ σειρά ἀπὸ ὄμοια
 πράγματα, ντουζίνα

- A *ταλίμι* τὸ (<talim) = γυμναστική, ἐκγύμναση
 A *ταμάχι* τὸ (<tamah) = πλεονεξία, φιλαργυρία, φιλοδοξία
 A<Π *ταμαχ(κίερ)λιέχι* τὸ B, *ταμαχκῆρλίχι* τὸ AΦ (<tamahkârlık) = πλεονεξία, φιλοδοξία
 A *ταντίρι* τὸ B, *τανδούρι* τὸ AΦ (<tandır) = εἶδος φούρνου
τανίτημα τὸ (<τανιτάω(= κοιτάζω, διακρίνω, ἀναγνωρίζω)<tanımak) = κοίταγμα, διάκριση, ἀναγνώριση
ταπάνι τὸ (<tapan) = σβάρνα γιὰ ἰσοπέδωση χωραφιών γιὰ σπάρσιμο
ταπαν-νάτισμα τὸ (<ταπαν-νατίζω(= ἰσοπεδώνω χωράφι μὲ ταπάνι) <tapannamak) = ἰσοπέδωση χωραφιοῦ μὲ ταπάνι
 A *τάσι* τὸ (<tas) = κύπελλο, τάσι (λέγεται καὶ ποτούτῳ ἢ πάρτῳ τὸ)
 A *ταφσίρι* τὸ (<tasvîr) = φωτογραφία, κάδρο
τασίτημα τὸ (<τασίτά(γ)ω (= χρησιμοποιοῦ, μεταχειρίζομαι) <taşımak) = χρήση, μεταχείριση
ταδλάτημα τὸ (<ταδλατῶ(= πετροβολῶ) <taşlamak) = πετροβόλημα, πετροβολητὸ
ταδτῆς ὁ (<taşçı) = λιθοξόος, λατόμος
ταδτιέσημα τὸ (<ταδτιέω (=ξεχειλίζω)<taşmak) = ξεχειλίσμα
τάτι τὸ (<tat) = γλύκα, νοστιμάδα, γεύση
τάβι τὸ (<tav) = κανονικός, κατάλληλος βαθμὸς θερμοκρασίας
ταβᾶς ὁ (<tava) = εἶδος τηγανιοῦ γιὰ καβούρδισμα, ἰδίως καφε
ταβάνι τὸ (<tavan) = νταβάνι
ταβαν-νάτισμα τὸ (<ταβαν-νατίζω(= ταβανιάζω)<tavannamak) = ταβάνιασμα
ταβλάντισμα τὸ (<ταβλαντίζω (=παχαίνω [γιὰ ζῶα]) <tavlanmak) = πάχυνση
τάι τὸ (<tay) = πουλᾶρι ἀλόγου ἡλικίας ὡς τριῶν ἐτῶν
ταϊτάδης ὁ, *ταϊτάδι* τὸ (<taydaş) = συνομήλικος
 Π *ταζής ὁ* B, *ταζι* τὸ AΦ (<tazi) = λαγωνικὸ
 A *ταζίρι* τὸ (<tâzîr) = ἐπίπληξη, μάλωμα
 A *ταζιλ-λάτημα* τὸ B (<ταζιλ-λατῶ (= ἐπίπληττω), *ταζιρλάτημα* τὸ AΦ (<ταζιρλατῶ)<tazirlamak) = ἐπίπληξη, μάλωμα
 A *τετσέλι* τὸ B, *τατσάλι* τὸ AΦ (<tecelli) = μοίρα, τύχη
 A *τέφι* τὸ B, *τᾶφ(τ)ι* τὸ AΦ (<tef) = ντέφι
 A *τεχλικῆς ὁ* B, *τεχλικᾶς ὁ* AΦ (<tehlike) = κίνδυνος
τεκάς ὁ (<teke) = τράγος
τεκᾶρι τὸ (<teker) = τροχὸς
τεκέλεμές ὁ (<tekerleme) = μύθος, ἀνιγμὰ
 A *τεκ-κάς ὁ* B, *τεκ-κα* ἢ AΦ (<tekke) = τεκές, τουρκικὸ μοναστήρι
τέλι τὸ (<tel) = σύρμα

- A τάλασᾶς ὁ (<telâş) = σκοτούρα, παραχή, στενοχώρια
 τᾶλᾶμᾶς ὁ (<teleme) = ἄφρως λειωμένου βούτυρου ποῦ τὸν πετοῦν, εἶδος
 ἄγριου χόρτου ποῦ τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ πῆξιμο γιαουρτιοῦ
- A τελ-λάλ'(ης) ὁ (<tellâl) = νετᾶλῆς
 τελτίκι τὸ (<teltik) = ἄγγιστρο παγίδας γιὰ δόλωμα, σκανδάλη ὄπλου
 τᾶμπᾶλ-λίχι τὸ ΠΕΡΧ (<tembellik) = τεμπελιά
- A τᾶμπέχι τὸ B, τᾶμπίχι τὸ AΦ (<tembih) = παραγγελία, σύσταση
- A τᾶμπεχλέτημα τὸ (<τᾶμπεχλετῶ (= παραγγέλλω, συστᾶινω)<tembihle-
 mek) = παραγγελία, σύσταση
- E θεμέλι τὸ B, τᾶμᾶλι τὸ AΦ (<temel<θεμέλιο) = θεμέλιο
- A τεμεν-νέχι τὸ B, τεμενάχι τὸ AΦ (<temenna(h) = προσκύνημα
 τένι τὸ B, τᾶνι τὸ AΦ (<ten) = σῶμα
 τᾶνικῆς ὁ - τᾶνικέδε τὰ B, τᾶνικᾶς ὁ - τᾶνικᾶδα τὰ AΦ (<teneke) = τενε-
 κῆς
 τεπές ὁ (<tepe) = κορυφή, βουνοκορφή, κεφάλι
 τεπέλετημα τὸ (<τεπέλετῶ(= καταπατῶ, κακοποιῶ καταπατόντας)<te-
 pelemek) = καταπάτημα, κακοποίηση μὲ καταπάτημα
 τᾶψῆς ὁ (<tepsi) = ταψι
- A τᾶρτσούμανος ὁ (<tercüman) = διερμηνέας
- A τᾶρεκῆς ὁ B, τᾶράκᾶς ὁ AΦ (<tereke) = κληρονομιά, μοιρασιά κληρο-
 νομιᾶς
- A τᾶρπιᾶς ὁ B, τᾶρπιᾶς ὁ AΦ (<terpiye) = ἀνατροφή, ἀγωγή, τιμωρία
 τᾶρσλίχι τὸ B, τᾶρσλίχι τὸ AΦ (<terslik) = ἀναποδιά
- A τᾶρτίπι τὸ B, τᾶρτίπι τὸ AΦ (<tertip) = τρόπος, κόλπο, μέθοδος
- Π τᾶρζῆς ὁ (<terzi) = ράφτης
- Π τᾶρζιλίχι τὸ (<terzilik) = ραπτική
- A τᾶσλίμι τὸ (<teslim) = παράδοση (γιὰ ἐμπολέμους)
- A τᾶσπίχι τὸ B, τᾶσπέχα ἢ (<tespih) = κομπολόι
 τέστι τὸ B, τᾶστι τὸ AΦ (<test) = μεγάλη στρογγυλὴ χάλκινη λεκά-
 νη(κυρίως γιὰ ζύμωμα)
- Π τεζκάχι τὸ B, τᾶζκᾶχι τὸ AΦ (<tezkâh) = ἀργαλειὸς
 τᾶτζιρτούς ὁ (<tikiridi) = θόρυβος, κρότος
- A τίλισιμι τὸ (<tilisim) = φυλαχτὸ (μὲ μαγικῆς ἐνέργειες)
- τιρμίχι τὸ (<tirmik) = τσουγκράνα γιὰ μάζεμα χόρτων, ἀχύρων κλπ.
 τιρμιχλάτημα τὸ (<τιρμιχλατῶ(=μάζεψω ἄχυρα, χόρτα κτλ. μὲ τὸ τιρμι-
 χῆ) <tirmiklamak) = μάζεμα ἀχύρων, χόρτων κτλ. μὲ τιρμίχι
- E τᾶρπᾶνι τὸ (<tirpan<δρεπᾶνι) = κοσιά
 τίσιλάτημα τὸ (<τίσιλατῶ (= ἀγκομαζῶ, ἀναστενάζω)<tislamak) = ἀγ-
 κομαχητό, ἀναστεναγμὸς
 τίσλέχι τὸ (<ITAK tişlek) = ὄρεξη, διάθεση

τίτιρέτμα τὸ Β (<τίτιρετῶ(= τρέμω, τρεμουλιάζω, τρομάζω), τίτιρᾶ-
τημα τὸ ΑΦ (<τίτιρᾶτῶ (= τρέμω, τρεμουλιάζω, τρομάζω)<titremek)
= τρεμούλιασμα

τοχάς ὁ (<toka) = πόρπη, τοκάς

τοχμάχι τὸ (<tokmak) = κόπανος, γερὸ ξύλο

τόπι τὸ (<top) = τόπι, μπάλα, κανόνι, τόπι ὑφάσματος

τοπίτασι τὸ (<topiası) = στρογγυλὸ βαθουλὸ χάλκινο πιάτο

τοπάλεμα τὸ(<τοπαλεύω (= κουτσαίνω) <topalamak) = κούτσυμα

τοπλάτημα τὸ ΠΕΡΧ (<τοπλάτῶ (= μαζεύω)<toplamak) = μάζεμα

τοπούχι τὸ (<topuk) = γόνατο

τοπράς ὁ (<torba) = ντορβάς, ταγάρι

τόζι τὸ (<toz) = σκόνη

Α τοπές ὁ (<töbe ἢ tönbe) = μεταμέλεια, ποτέ. Ἵτοπέ, ἡμαρτόν (= ποτέ,
ἡμαρτον), τοπέ τζὸ πααίνω(= ποτέ δὲν πηγαίνω)

τορπούς ὁ (<törbü) = ξυλοφάγος (ἐργαλεῖο ξυλοουργοῦ ποὺ τρίβει τὸ
ξύλο)

Α τοβάνι τὸ Β, τοφάνι τὸ ΑΦ (<tufan) = κατακλυσμὸς

τολο(υ)μάς ὁ (<ἴσως tulum = τουλούμι, εἶδος παιδικοῦ φορέματος)
= φαρασιώτικο γυναικεῖο φόρεμα σὰν σαλβάρι

τοურάς ὁ (<tura) = κορόνα, σουλτανικὴ ὑπογραφή σὲ νόμισμα

τοурνάς ὁ (<turna) = γέρανος

Π τοурт́о́шъ ὁ (<turşu) = τουρσί

τοутάμι τὸ (<tutam) = δραξιά, χεριὰ (Στὸ Βαρασὸ λέγεται καί: δράκα ἢ
<δράζω = ἀδράζω

τουτχάλι τὸ (<tutkal) = κόλλα

τουζάχι τὸ (<tuzak) = παγίδα

τουζλάτισμα τὸ ΠΕΡΧ (<τουζλατίζω (= ἀλατίζω)<tuzlamak) = ἀλατί-
σμα

τοуфáнкí τὸ (<tüfek) = ὄπλο, ντουφέκι

τοубекиерли́чи τὸ Β, тоуфáкъл-лiчи τὸ ΑΦ (<tüfekellik) = ἀθωότητα,
ἀγαθότητα

τούλι τὸ (<tül) = τούλι

тоумсáкí τὸ (<tümsek) = προεξοχή

тоунáтiсmа τὸ (<тоунáтiζω(= κουρνιαζώ)<tünemek) = κούρνιασμα

тоутóунí τὸ (<tütün) = καπνὸς (γιὰ τσιγάρο)

τούι τὸ (<tüy) = τρίχωμα, χνουδί

U

оу́дiтiсmа τὸ (<оу́дiтiεω(= πετῶ, φτερουγίζω) <ucmak) = πέταγμα,
φτερούγισμα

- ἡγρατιέσημα τὸ (<ἡγρατιέω(= ἀντικρίζω, συναντῶ, ἐπισκέπτομαι
περνώντας)<uğramak) = ἀντίκρισμα, συνάντηση
ὀγραδτιέσημα τὸ (<ὀγραδτιέω (= ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι)
<uğraşmak) = ἀσχολία, καταπιάσιμο, προσπάθεια
οὐλαμάς ὁ (<ulamam) = προσθήκη, ἔνωση
οὐλάτισμα τὸ (<οὐλατίζω (= συνδέω, ἐνώνω, προσθέτω)<ulamak) =
πρόσθεση, σύνδεση, μπόλιασμα
οὐλαδτιέσημα τὸ (<οὐλαδτιέω(= προφταίνω)<ulaşmak) = πρόληψη
οὐλούτημα τὸ (<οὐλουτάω(= οὐρλιάζω) < ulumak) = οὐρλιασμα,
οὐρλιαχτὸ
ἴμουτι τὸ (<umut) = ἐλπίδα
οὐν-νούχι τὸ (<unluk) = ἄλεσμα, Β τὸ ἀλεύρι τῆς χρονιᾶς
οὐρουπάς ὁ (<urba ἢ uruba) = κοστούμι
ἴφσάχι τὸ (<uşak) = παλικάρι
ἴφσόκ-κο τό, ἴφσαχόκ-κο τὸ (<ἴφσάχι+ -όκ-κο) = παλικαράκι, παιδί
Α οὔτι τὸ (<ut) = οὔτι (μουσικὸ ὄργανο)
οὐιδουμάς ὁ (<uydurma) = ταίριασμα, προσαρμογὴ
οὐιτιέσημα τὸ (<οὐιτιέ(γ)ω (= ταιριάζω, συμφωνῶ) <uymak) = ταίρι-
ασμα, συμφωνία

V

- Α βατῆς ὁ Β, βατᾶς ὁ ΑΦ (<vade) = ζωή, προθεσμία
Α βαχίτι τὸ (<vakit) = καιρὸς, ἐποχὴ, εὐκαιρία
Α βάχτι τὸ (<vakiti) = σωματικὴ δύναμη
βαλής ὁ (<vali) = νομάρχης
βάτι τὸ (<vad ἢ vaad) = ὑποθήκη, παραγγελία
Α βαζιφές ὁ (<vazife) = καθήκον, ἀρμοδιότητα
Α βεκίλ(ης) ὁ (<vekil) = ἀντιπρόσωπος
Α βερέμι τὸ Β, βᾶρᾶμι τὸ ΑΦ (<verem) = φθίση, κακὴ ἀρρώστια
βερκῆς ὁ (<vergi) = ἐτήσιος φόρος
Α βεζίρ(ης) ὁ (<vezir) = βεζίρης
Π βεράνι τὸ (<veran) = ἐρείπιο
Π βερενές ὁ (<verane) = ἔρημο, ἀκατοίκητο σπίτι
βιζιλτούς ὁ (<vizilti) = βόμβος (κυρίως ἐντόμων)
Α βιλαέτι τὸ Β, βιλαέτι τὸ ΑΦ (<vilâyet) = βιλαέτι, νομὸς

Y

- γιαγλάτημα τὸ (<γιαγλατῶ(= λιπαίνω, ἀλείφω)<yağlamak) = λίπανση,
ἀλειμμα
γιαχᾶς ὁ (<yaka) = γιακάς

- γιαχαλάτημα τὸ (<γιαχαλατῶ(= ἄρπάζω, πιάνω ἀπὸ τὸ γιακὰ) <yakalamak) = ἄρπαγμα, πιάσιμο ἀπὸ τὸ γιακὰ
- γιαχίῤῥιέσημα τὸ (<γιαχίῤῥιέω (= ταιριάζω)<yakışmak) = ταίριασμα
- γιαλί τὸ (<yal) = τροφή ἀγελάδων, γουρουνιῶν ἀπὸ νερὸ ἢ τυρόγαλο καὶ ἄλευρι ἢ πίτυρα ἢ ὑπολείμματα φαγητῶν
- γιαλάχι τὸ (<yalak) = ποτίστρα γιὰ κόττες ἢ δοχεῖο φαγητοῦ σκύλου ἢ γουρουνιοῦ
- γιάνι τὸ (<yani) = πλευρό, πλάγια ὄψη
- γιανᾶζλίχι τὸ (<yanaızlık) = ἀναποδιά, δυστροπία
- γιαναῤῥιέσημα τὸ (<γιαναῤῥιέω(= πλησιάζω) <yanaşmak) = πλησί-ασμα
- γιαγνίσι τὸ (<yaniş) = λάθος
- γιαγνιῤῥιέχι τὸ Β, γιαγνιῤῥιέχι τὸ ΑΦ (<yanişlık) = λάθος, σφάλμα
- γιαπουῤῥιέσημα τὸ (<γιαπουῤῥιέω(= κολλῶ [μέσο ρῆμα]<yarışmak) = κόλλημα
- γιαράς ὁ (<yara) = πληγή, τραῦμα, σπυρί
- Π γιερένος ὁ (<yâr) (= φίλος, ἐραστής, ἐρωμένη) + -ένος) = ἐρωμένος, ἐραστής
- Π γιερέντσα ἢ (<yâr + -έντσα) = φίλη, συνομήλικη, ἐρωμένη
- Π γιαραν-νίχι τὸ Β, yârân-nîki τὸ ΑΦ (<ἄστειο) = yaranlık
- γιαῤῥατιέσημα τὸ (<γιαῤῥατιέ(γ)ω(= ζῶ)<yaşamak) = ζήσιμο, ζωή
- γιατάχι τὸ (<yatak) = κοιτῶ, φωλιά (ζῶου)
- γιατ-σίχι τὸ Β, γιατ-τσίνι τὸ ΑΦ(<yatsı) = ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου, τὰ μεσάνυχτα
- γιαβαν-νίχι τὸ (<yavanlık) = ἀποφυγή ἀρτήσιμων φαγητῶν
- γιαβρούμ(ου) κλητ. (<yavrum) = παιδί μου, πουλί μου (γιὰ τρυφερότητα)
- για(γ)ι τὸ (<yay) = τόξο
- για(γ)ιλᾶς ὁ (<yayla) = ὄροπέδιο, πεδιάδα
- γιαζδούρδισμα τὸ (<γιαζδουρδίζω(= γράφω κάτι με τὴ βοήθεια ἄλλου)<yazdırmak) = γράψιμο με τὴ βοήθεια ἄλλου
- γᾶλᾶκι τὸ (<yelek) = γελέκο
- γεμέκι τὸ (<yemek) = φαγητὸ
- γεμίσι τὸ (<yemiş) = ξερὸς καρπὸς
- Α γεμίνι τὸ (<yemin) = ὄρκος
- γελ-λεῤῥιέσημα τὸ Β (<γελ-λεῤῥιέ(γ)ω(= ἐγκαθίσταμαι, τακτοποιοῦμαι), γερλᾶῤῥιέσημα ΑΦ (<γερλᾶῤῥιέω<yerleşmek) = ἐγκατάσταση, τακτοποίηση
- γεῤῥίλι τὸ (<yemişilbaş) = ἀρσενικὴ ἀγριόπαπια) = ἀγριόπαπια

γειετιδιεσημα τὸ (<γειετιδιεω(= προφταίνω, καταφθάνω, ώριμά-
ζω)<yetişmek) = φτάσιμο, ώριµασµα, πρόφτασµα

γειετσημα τὸ (<γειετιεω(= ώριμάζω ἐνηλικιώνοµαι)<yetmek) = ώρι-
µασµα

γεγίνι τὸ B, γιγίνι τὸ AΦ (<γιγιñ) = θηµωνιά, σωρὸς

γιγίτιεσημα τὸ AΦ (<γιγίτιε(ζ)ω(= σωριάζω)<γιγιşmak) = σφώρασµα

γιοχλάτσημα τὸ (<γιοχλατῶ(= ἐπισκέπτοµαι, ψάχνω, ἐρευνῶ)<yokla-
mak) = ἐπίσκεψη, ψάξιµο, ἐρευνα

γιοχλούχι τὸ (<yokluk) = ἀνέχεια

γιολτῆς ὁ - γιολτῆσισα ἡ (=yolcu) = ὁδοιπὸρος, ταξιδιώτης

γιολδάτσης ὁ (<yoldaş) = συνοδοιπὸρος, σύντροφος

γιολ-λάτσημα τὸ (<γιολ-λατῶ(= στέλνω)<yollamak) = στάλιµο

γιολάχι τὸ (<yolak) = πέρασµα, ἀνοιγµα ἀπὸ φραγµένο τόπο

γιογγᾶς ὁ (<yonga) = πελεκούδι

γιοργάνι τὸ (<yorgan) = πάλωµα

γιοδμάχι τὸ (<ῖσως yosmakik = κοµψότητα, χάρη, ἐρωτοτροπία) = κε-
φαλὸδεσµος Φαραῖσιωτιστῶν, ποὺ καλύπτει καὶ τὸ πηγούνι καὶ τὸ
στόµα

γιόνι(v) τὸ (<yön) = τρόπος, ἤδραν τὸ γιόνι(v) του (= βρῆκαν τὸν τρόπο
του) B

γιλάφι τὸ (<yulaf) = βρώµη (στὸ B λέγεται καὶ : δουφένα ἢ <ῖσως ἀπὸ
τὸ σούφι (<şif) = φλούδα, σκύβαλο ὀσπριοειδῶν, δηµητριακῶν

γιβάρι τὸ (<yular) = καπίστρι

γιουμπρούχι τὸ (<yumruk) = γροθιά (στὸ B λέγεται καὶ : ἶσχνῆ ἢ)

γιούρτι τὸ (<yurt) = τόπος κατοικίας (κυρίως γιὰ παραθέριση καὶ βοσκή
τῶν ζῴων), κατάλυµα, πατρίδα

Z

A ζαπίτ(ης) ὁ (<zâbit) = ἀξιωματικὸς

A ζαχράς ὁ (<zahire<ἀρβ. zahre) = σιτηρά, ζωοτροφές, προµήθεια

A ζαµάνι τὸ (<zaman) = ἐποχή, καιρὸς

A ζενεέτι τὸ B, ζεναάτι τὸ AΦ (<zenaat) = ἐπάγγελµα, τέχνη

A ζάπτι τὸ (<zapt) = συγκράτηση, δάµασµα, χαλιναγωγήση, λήψη, κα-
τοχή, ἄλωση

A ζαράρι τὸ (<zarar<ἀραβ. izrar) = ζηµιά, βλάβη

A ζάρφι τὸ (<zarf) = φάκελο

A ζαπτιάς ὁ (<zaptiye) = χωροφύλακας

A ζαϊφλάντισµα τὸ (<ζαϊφλαντίζω (= ἀδυνατίζω)<zayıflanmak) = ἀδυνα-
τισµα

A ζαϊφλίχι τὸ (<zayıflık) = ἀδυνατίσµα, καχεξία

- Π ζεχέρι τὸ Β, ζεχίρι τὸ ΑΦ (<zehir) = δηλητήριο
- Π ζεχερλέτισμα τὸ Β (<ζεχερλετίζω(= δηλητηριάζω), ζεχίρλετίσμα τὸ ΑΦ (<ζεχίρλετίζω)<zeyirlemek) = δηλητηρίαση
- Α ζᾶμπι τὸ (<zem) = κακολογία
- Π ζεμπερέκι τὸ Β, ζᾶμπᾶρακι τὸ ΑΦ (<zemberek) = πόμολο πόρτας
- Α ζερζελες ὁ Β, ζᾶρζᾶλάς ὁ ΑΦ (<zerzele) = σεισμός
- ζενγγιν-νιέχι τὸ Β, ζενγγιν-νίχι τὸ ΑΦ (<zenginlik) = πλούτισμα, πλουτισμός
- ζενγγιν-νέντισμα τὸ (<ζενγγιν-νεντίζω(= πλουτίζω)<zenginlemek) = πλούτισμα, πλουτισμός
- ζεϊπέκ(ης) ὁ, ζεϊπέκι τὸ (<zeybek) = αὐτὸς ποὺ φοράει κοντὸ παντελόνι, ζεϊπέκης
- Α ζεϊτούνι τὸ (<zeytin) = ἐλιά
- Α ζέτ-γιαγί τὸ Β, ζεϊτιν-γιαγί τὸ ΑΦ (<zeytin yađi) = ἐλαιόλαδο
- Α ζιτ-τι τὸ (<zit) = ἀναποδιά, ἀντίθεση
- Π ζίλι τὸ (<zil) = κουδουνάκι, κυπρί
- Π Ζιντσί-δере και Ζιντσί-ταρα τὸ Β, Ζιντσί-τερε τὸ ΑΦ, Ἴτῶ (<zincidere = ἄλυσσοπόταμος) Ἴτσι τὸ ὀνομάζει καὶ ὁ Λεβίδης = μεγάλο χωριὸ τῆς Καισάρειας
- Π ζιντᾶνι τὸ Β, ζιντάνι τὸ ΑΦ (<zindan) = σκοτεινὸς τόπος, μεγάλη τούφα
- Α τσία ἢ (<zıya) = σπίθα, μικρὸ φῶς
- Π ζιάνι τὸ (<zıyan) = ζημιὰ
- Α ζιαρέτι τὸ Β, ζι(γ)ᾶράτι τὸ ΑΦ (<zıyaret) = ἱερός τόπος, τόπος προσκυνήματος
- ζόρι τὸ (<zor) = δυσκολία, ζόρι
- ζορπαλίχι τὸ (<zorbalık) = βία, ζορπαλίκι
- ζολ-λάτσημα τὸ Β (<ζολ-λατῶ(= προσπαθῶ πολὺ), ζορλάτσημα τὸ ΑΦ (<ζορλατῶ) <zorlamak) = μεγάλη προσπάθεια
- Π ζουρτάς ὁ Β, ζουρνάς ὁ ΑΦ (<zurna) = ζουρνάς
- Π ζουρνατῶης ὁ (<zurnaci) = αὐτὸς ποὺ παίζει ζουρνά, ζουρνατῶης τῶουτῶι τὸ Β, ζουτῶι τὸ ΑΦ (<ἴσως zücaş) = στάμνα (στὸ Β σημαίνει καὶ πῆλινο βάζο)

2. *Ἐπίθετα*

Οἱ ἄναρθροι τύποι τῶν ἐπιθέτων, οἱ ὅποιοι καὶ προτάσσονται, χρησιμοποιοῦνται πάντοτε ὡς ἐπίθετα (ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί προσδιορισμοὶ καὶ ὡς κατηγορούμενα), ἐνῶ οἱ ἔναρθροι τύποι, οἱ ὅποιοι σημειώνονται ὕστερα ἀπὸ τοὺς ἄναρθρους, χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά. Δὲ χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἐπίθετα ὡς οὐσιαστικά, ἀλλὰ καὶ ὅσα χρησιμοποιοῦνται δὲ σχηματίζουν καὶ γιὰ τὰ τρία γένη οὐσιαστικά. Ἔτσι ἄλλα σχηματίζουν μόνον ἄρσενικό οὐσιαστικό: ἀτσεμῆς - ὁ ἀτσεμῆς, ἀχράζι - ὁ ἀχράζης, ἀβαράς- ὁ ἀβαράς, ἄλλα ἄρσενικά καὶ θηλυκά: ἀχίλ-λοῦς - ὁ ἀχίλ-λοῦς - ἡ ἀχίλ-λοῦσσα, καὶ ἄλλα σχηματίζουν καὶ τὰ τρία γένη: ἀχίλσούζι - ὁ ἀχίλσούζης - ἡ ἀχίλσούζα - τ(ὸ) ἀχίλσούζι. Χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά μόνον τὰ ἐπίθετα, ποῦ ἐκφράζουν ιδιότητες ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὰ ὄχι ὅλα. Τὰ ἐπίθετα, ποῦ ἐκφράζουν ιδιότητες πραγμάτων, κατὰ κανόνα δὲ χρησιμοποιοῦνται ὡς οὐσιαστικά.

A

- A ἄτσεμῆς, ἀτσεμῆς ὁ (<acemi) = ἄπειρος, ἀρχάριος
 A ἀχμάχι, ἀχμάχος ὁ - ἀχμάχτσα ἡ (<ahmak) = ἀνόητος, βλάκας
 ἀχράζι, ἀχράζης ὁ (<ahras) = μουγγός, βουβός
 A ἀχίλ-λοῦς, ἀχίλ-λοῦς ὁ - ἀχίλ-λοῦσσα ἡ (<akilli) = μυαλωμένος
 A ἀχίλσούζι, ἀχίλσούζης ὁ - ἀχίλσούζα ἡ - ἀχίλσούζι τὸ (<akilsiz) = ἄμυαλος
 A ἀνκσούζι, ἀνκσούζης ὁ - ἀνκσούζα ἡ - ἀνκσούζι τὸ (<aksi) = ἀνάποδος
 ἀλατσάλους, ἀλατσάλους ὁ - ἀλατσάλουσσα ἡ (<alacali) = παρδαλός, παρδαλοειδῆς
 ἀλιῶχούνι, πλῆθ. ἀλιῶχοῦνε B, ἀλιῶχοῦνα AΦ (<alixkin) = συνηθισμένος
 ἀλτσούνωνα (<άλτσούνι [(= χρυσός) <altin] + -ώνα) = χρυσός, χρυσαφένιος
 ἀνγούτι (<angut) = βλάκας, ἀνόητος, χοντροκέφαλος
 ἀγναμάζι, ἀγναμάζης ὁ - ἀγναμάζι τὸ (<anlamaz) = αὐτὸς ποῦ δὲν καταλαβαίνει
 ἀπτάλι, ἀπτάλ(ης) ὁ ἀπταλοῦ ἡ - ἀπτάλι τὸ (<aptal) = μουσουλμάνος
 καλόγερος, ζητιάνος, ἄρπαγας
 ἀρσούζι, ἀρσούζης ὁ - ἀρσούζι τὸ (<arsiz) = ἄτακτος
 ἀβανάχι, ἀβανάχος ὁ - ἀβανάχτσα ἡ - ἀβανάχι τὸ (<avanak) = βλάκας, ἀνόητος
 Π ἀβαράς, ἀβαράς ὁ (<avara) = ἄνεργος, χασομέρης
 ἀγιάχος, ἀγιάχος ὁ (<ayak) = πεζός

- A άινής ό (<ayni) = όμοιος
 άζγούνι, άζγούνι τό (<azgin) = εύέξαπτος, λυσσασμένος, φοβερός, κα-
 κός, |άφθονος (μεταφ.)

B

- A παχιτρόνα (<παχιρί τó [(= χαλκός) <bakir] + -ώνα) = χάλκινος, μπα-
 κιρένιος
 A πατ-τάλι (<battal) = χοντροκομμένος, άχαρος, / έγκαταλειμμένος κη-
 πος, χωράφι
 παγιάτι (<bayat) = μπαγιάτικος
 παού (<belli) = φανερός
 πελ-λίσουζι, πληθ. πελ-λίσουδες B, παουσουζι AΦ (<bellisiz) = άγνώρι-
 στος
 Π παραπάρι, πληθ. παραπάρε B, παραπάρα AΦ (<beraber) = ισόβαρος, ό
 μαζι
 Π περπάτι (<berbat) = καταστραμμένος, φτένω περπάτι = καταστρέφω
 A περεκετίλους (<bereketli) = άφθονος
 πεσλός (<besli) = καλοθρεμμένος, παχύς (για ζώα κυρίως)
 Π πείναμάζι, πείναμάζης ό - πείναμάζι τó (<beynamaz) = άνιφτος
 πιτίσμιλός, πιτίσμιλός ό - πιτίσμιλούσσα ή (<biçimli) = όμορφος, κομ-
 ψός
 πιτίσμουζι, πιτίσμουζης ό - πιτίσμουζα ή - πιτίσμουζι τó (<biçim-
 siz) = άκαλαίσθητος, άκομπος
 πόλι (<bol<ίσως πολύ) = εύρύχωρος, πολλαματής (<ίσως bol) = εύρύ-
 χωρος
 ποϊλός, ποϊλός ό - ποϊλούσσα ή (<boylu) = ψηλός στό άνάστημα (για
 άνθρωπο)
 πόζι (<boz) = άσπριδερός, σταχτής, χέρσος, ποζός ό (<πόζι) = τó στα-
 χτι βόδι
 ποζιέρι (<πόζι + -ιέρι) = σταχτωπός
 ποζούζι (<bozuk) = χαλασμένος
 A πουταλάς, πουταλάς ό (<budala) = βλάκας, μπουταλάς
 πουλανίχι (<bulanik) = θολός, ταραγμένος, συννεφιασμένος
 πουλασίχι (<bulaşik) = λερωμένος, άπλυτος (για πιάτα)
 πιτούνι (<bütün) = όλος έντελώς, συνολικός, όλοκληρωτικός

C

- A τσάχέλι, τσάχέλ(ης) ό - τσάχέλτσα ή - τσάχέλι τó (<cahil) = άπειρος,
 νεαρός

- Π τσαν-νούς, τσαν-νούς ό - τσαν-νούσα ή (<canli) = ζωντανός
 Π γιαρού-τσαν-νούς (<γαι canli) = μισοζώντανος, μισοπεθαμένος
 Α τσεναπέτι, τσεναπέτ(ης) ό - τσεναπέτσα (<cenabet) = κακότεροπος, άτακτος
 Α τσεσερετλούς Β, τσεσερετλούς ΑΦ, τσεσερετλούς ό - τσεσερετλούσσα ή Β, τσεσερετλούς ό - τσεσερετλούσσα ή ΑΦ (<cesarelli) = θαρραλέος
 τσίβιζι (<cinik) = νερούλος
 τσίβιζιέρι (<τσίβιζι + -έρι) = νερούλωτος
 Α τσίλβελούς (<cilveli) = θελητικός, χαριτωμένος
 Α τσίνσλους (<cinsli) = αυτός που προέρχεται από έκλεκτή, καλή ράτσα

Ç

- τσάτιρώνα (<τσατίρι τó [(= αντίσκηνο) <çadir] + -ώνα) = αντίσκηνέ-νιος
 τσαγαλιέρι (<τσαγαλία τά και τσαγαλιοι οί [(= βότσαλα, χαλίκια) <çakil]) = αυτός που έχει βότσαλα, χαλίκια, ό βοτσαλωτός
 τσαλγούνι, τσαλγούν(ης) ό - τσαλγούντσα ή - τσαλγούνι τó (<ITAK çalgin ή çalik) = ό πειραγμένος προςβλημένος από άρρώστια (κυρίως για φυτά, δέντρα)
 τσαλιμλούς, τσαλιμλούς ό - τσαλιμλούσσα ή (<çalimli) = επιδεικτικός
 τσαλισχάνι, τσαλισχάνος ό (<çaliskan) = εργατικός, δουλευτάρης
 τσαπί (<çap) = στραβός, άνάποδος
 τσαπχούνι, τσαπχούν(ης) ό (<çapkin) = άνάποδος, στραβός, δραστήριος
 τσαπούτωνα (<τσαπούτι τó (= πανι)<çaput) = πάνινος
 τσατλάχι, τσατλάχος ό (<çatlak) = σκασμένος
 τσαϊρώνα Β (<τσαϊρι Β (= χόρτο, λιβάδι), τσεϊρώνα ΑΦ (<τσεϊρι<çayir) = χορταρένιος
 Σ τσέτινι (<çetin) = σκληρός (κυρίως για τά καρύδια που δέ βγαίνουν από τó τσόφλι τους), (μεταφ.) στρυφνός
 τσιπλάχος, τσιπλάχος ό - τσιπλάχι τó Β, τσιπλάχους, τσιπλάχους ό - τσιπλάχι τó (<çiplak) = γυμνός
 τσιτσακώνα (<τσιτσακί τó [(= λουλούδι)<çizek] + -ώνα) = λουλουδέ-νιος
 τσιτσακλούς, τσιτσακλούς ό - τσιτσακλούσσα ή (<çizekli) = λουλουδέ-νιος, λουλουδάτος
 τσίγι (<çig) = άγουρος
 τσίλι, τσίλι(ης) - τσίλιού ή - τσίλι τó (<çil) = αυτός που έχει κουκκίδες ή στίγματα στο πρόσωπο, παρδαλός

- Π τσίρκάφος, τσίρκάφος ό (<çirkef) = κακοήθης
 τσίρκίνι, τσίρκίν(ης) ό - τσίρκίντσα ή - τσίρκίνι τό (<çirkin) = άσχημος
 τσίβίτι (<çiviti) = πράσινος, βένατο τσίβίτι = καταπράσινος
 τσοτσουχσούζι (<çocuksuz) = ό χωρίς παιδιά
 τσολάχι, τσολάχος ό - τσολαχού ή - τσολάχι τό (<çolak) = κουλός
 τσολπάρι, τσολπάς ό, τσολπάρ(ης) ό - τσολπαρού ή - τσολπάρι τό
 (<çolpa) = άδέξιος
 τσορλούς, τσορλούς ό - τσορλούσσα ή (<çorlu) = αυτός που έχει άγι-
 άτρευτη άρρώστια, φυματικός, φθισικός
 τσόλι (<çöl) = έρημος
 τσουχουρλούς (<çukurlu) = βαθουλός, κοϊλος, 'Τσουχουρλούς ό -
 'Τσουχουρλούσσα ή = ό κάτοικος του φαρασιώτ. χωριού: 'Τσου-
 χούρι τό
 τσουρούκι (<çürük) = σάπιος

D

- ταμαρλούς, ταμαρλούς ό - ταμαρλούσσα ή (<damarlı) = ό από έκλεκτή
 ράτσα (για ζώα)
 τανκαλάχι, τανκαλάχος ό - τανκαλάχτσα ή - τανκαλάχι τό B, τανγαλάχι,
 τανγαλάχος ό - τανγαλάχτσα ή - τανγαλάχι τό AΦ, τδ (<dangalak)
 = άνόητος, κουτός
 τάρι (<dar) = στενός, στενόχωρος
 τελ(ι)γαν-νούς, τελ(ι)γαν-νούς ό - τελ(ι)γαν-νούσσα ή (<delikanlı)
 = νέος
 Π τερπετέρι, τερπετέρ(ης) ό - τερπετέρτσα ή - τερπετέρι τό B, τάρπātάρι,
 τάρπātάρ(ης) ό - τάρπātάρτσα ή - τάρπātάρι τό (<derbeder) = άθλι-
 ος, άλήτης, τυχοδιώκτης, φτωχός, ταλαίπωρος
 Π τερτλούς, τερτλούς ό - τερτλούσσα ή (<dertli) = βασανισμένος, άρρω-
 στος από χρόνια άρρώστια
 τίτιζι, τίτιζης ό - τίτιζού ή - τίτιζι τό (<ITAK didiz) = όργιλος
 τίκι (<dik) = κάθετος, ίσιος, άπότομος
 A τινσούζι, τινσούζης ό - τινσούζα ή - τινσούζι τό (<dinsiz) = άπιστος,
 άσεβής
 τιρής, τιρής ό - τιρίσσα ή (<diri) = ύγιής, γερός, ζωντανός
 τιλ-λικσούζι, τιλ-λικσούζης ό - τιλ-λικσούζα ή - τιλ-λικσούζι τό B,
 τιρλικσούζι, τιρλικσούζης ό - τιρλικσούζα ή - τιρλικσούζι τό AΦ
 (<dirliksiz) = άσυμβίβαστος, δύστροπος, καβγατζής
 Π τιβανές, τιβανές ό B, τιβανάς, τιβανάς ό AΦ (<divane) = άνάποδος,
 τρελός, άνόητος, βλάκας

- τολασίχι (<dolaşık) = μπερδεμένος, περίπλοκος
 τοσάνι (<doşan) = μεταχειρισμένος
 τολάκι ΑΦ (<dölek) = επίπεδος, όμαλός (κυρίως για επιφάνειες)
 τούλι, τούλι τὸ (<dul) = χήρος, χήρα
 τουρούσι (<duru) = διαυγής, καθαρός
 τουτώνα (<τούτι τὸ [(= μουριά)<dut] + -ώνα) = αὐτὸς ποὺ εἶναι φτι-
 αγμένος ἢ προέρχεται ἀπὸ μουριά
 τουμ-τούζι (<dümdüz) = έντελῶς επίπεδος, όμαλός
 τουρζούς, τουρζούς ό - τουρζούσσα ἢ (<dürzû) = κακόψυχος, ἐπίβου-
 λος, προδότης, παλιάνθρωπος
 Π τουσάνος, τουσάνος ό - τουσάντσα ἢ (<düşman) = ἐχθρός
 τούζι (<düz) = επίπεδος, όμαλός

E

- ἀτεπζούζι, ἀτεπζούζης ό - ἀτεπζούζα ἢ - ἀτεπζούζι τὸ (<edepsiz) =
 ἀδιάντροπος
 Α γεσίρι, γεσίρ(ης) ό - γεσίρτσα ἢ - γεσίρι τὸ (<esir) = αἰχμάλωτος
 Α ἐζιατλούς, ἐζιατλούς ό - ἐζιατλούσσα ἢ Β, ἄζιατλούς, ἄζιατλούς ό -
 ἄζιατλούσσα ἢ (<eziyetli) = κουραστικός, κοπιαστικός, βασανιστι-
 κός

F

- Α φενάς, φενάς ό - φενάσσα ἢ (<fena) = κακός
 Α φεραχλούς, ό - φεραχλούσσα ἢ (<ITAK ferahli) = όρεξιιάτικός, χαρού-
 μενος
 Α φεσάτι, φεσάτ(ης) ό - φεσάτ'σσα ἢ - φεσάτι τὸ (<fesat) = ραδιοὔργος,
 συκοφάντης

G

- Α γαιπί (<gaip) = άφαντος, φτένω γαιπί = ἐξαφανίζω, 'ίνουμαι γαιπί
 = ἐξαφανίζομαι
 Α γαρίπι, γαρίπ(ης) ό - γαρίπ'σσα ἢ - γαρίπι τὸ (<garip) = όρφανός,
 όλομόναχος, δύστυχος, ξένος
 Α γαιρετλούς, γαιρετλούς ό - γαιρετλούσσα ἢ (<gayretli) = δραστήριος
 κέντῳ Β, κάντῳ ΑΦ, 'Τῶ (<genç) = νέος
 κεβεζές, κεβεζές ό - κεβεζού ἢ Β, κᾰβᾰζᾰς, κᾰβᾰζᾰς ό - κᾰβᾰζού ἢ ΑΦ,
 'Τῶ (<geneze) = φλύαρος
 καβράκι (<genrek) = εὐθρυπτος
 κουμουδώνα (<κουμούσι τὸ [(= ἄσημι)<gümüş] + -ώνα) = ἄσημένιος

- Π κουναχ-κέρι, κουναχ-κέρ(ης) ό - κουναχ-κέρτσα ή - κουναχ-κέρι τó B, κουναχ-κάρι, κουναχ-κάρ(ης) ό - κουναχ-κάρτσα ή - κουναχ-κάρι τó (<günahkâr) = άμαρτωλός
- Π κουρτσούς, κουρτσούς ό, πληθ. κουρτσούδες οί (<Gürcü = Γεωργία τού Καυκάσου) = καμαρωτός, όμορφος (χρησιμοποιείται κυρίως ως ούσιαστικό)
- κουζέλι, κουζέλιτσα ή - κουζέλι τó B, κουζάλι, κουζάλιτσα ή - κουζάλι τó AΦ (<güzel) = όμορφος, ώραιός
- κουζέλικό B(<κουζέλι <güzel) = όμορφος

Η

- A χαινι, χαιν(ης) ό - χαινίτσα ή (<hain) = προδότης, άπιστος, άχάριστος, επίβουλος, μιαρός
- Π χάμι (<ham) = άγουρος, άπειρος, άσυνήθιστος
- A χαράμι (κυρίως γιά πράγματα) (<haram) = άθέμιτος, άδικος, παράνομος
- A χαράπι (<harap) = έρειπωμένος· χαράπι τó = έρείπιο (για οίκοδομές, κτίσματα)
- χορδελέτσί (<hardala(= πελώριο ζώο) + -έτσί) = πελώριος, τεράστιος, (ένóτουν αντί χορδελέτσί = έγινε τεράστιο(ς))
- A χάσι (<has) = καθαρός, γνήσιος, άσπρος
- χασεδώνα B, χασαδώνα AΦ (<χασές ό B, χασάς ό AΦ, 'Tó (= χασές) <hasa) + -δώνα) = από χασε φτιαγμένος
- A χαϊλ-λούς, χαϊλ-λούς ό - χαϊλ-λούσσα ή B, χαϊρλούς, χαϊρλούς ό - χαϊρλούσσα ή AΦ (<hayırlı) = ώφέλιμος, καλότυχος
- A χαϊρσουζί, χαϊρσουζίης ό - χαϊρσουζα ή - χαϊρσουζί τó (<hayırsız) = άνώφελος, άχρηστος
- A χαζίρι (<hazır) = έτοιμος, φτένω χαζίρι = έτοιμάζω
- A (χ)εσαπσουζί, (χ)εσαπσουζίης ό - (χ)εσαπσουζί τó (<hesapsız) = άσυλλόγιστος
- A χαβάσης (<haves, άπαντά και heves) = όρεξιάτικος, μερακλής
- A χαβασλούς, χαβασλούς ό - χαβασλούσσα ή (<hevesli) = ό πολύ όρεξι-άτικος, ό πολύ μερακλής
- A χιλ-λεκέρι, χιλ-λεκέρ(ης) ό - χιλ-λεκέρτσα ή B (<hilekâr) = δόλιος, άπατεώνας, αυτός που κάνει δόλο, νοθεία
- Π χόσι (<hos) = παράξενος, διαφορετικός, ένóμουν ά' χόσι (<bir hos olmak) = παραξενεύομαι, πααίνει σό χόσι μου(<hosuma gitmek) = παραξενεύομαι
- Π χουιλούς, χουιλούς ό - χουιλούσσα ή (<huylu) = όύστροπος, τρομαγμένος

I

ϊσ-σούζι (<issiz) = έρημος, άκατοίκητος

İ

- Π πρισιμόνα (<πρισίμι τὸ [(= μετάξι)<ibrişim = μεταξωτὸ νήμα] + -ώνα) = μεταξωτὸς
 ἔκίζι (<ikiz) = οἶδμος
 Α ἱμανσούζι, ἱμανσούζης ὁ - ἱμανσούζα ἢ - ἱμανσούζι τὸ (<imansız) = ἄπιστος
 ἴρι (<iri) = μέγας
 Α ἰσταχλούς, ἰσταχλούς ὁ - ἰσταχλούσσα ἢ (<istahlı) = αὐτὸς ποὺ ἔχει ὄρεξη, ἐπιθυμία, ὄρεξιάνικος
 Α ἰτααίλους, ἰτααίλους ὁ - ἰτααίλούσσα ἢ (<itaatlı) = ὑπάκουος, εὐπειθής
 ἰτ-ταχάλους, ἰτ-ταχάλους ὁ - ἰτ-ταχάλουσσα ἢ (<ITAK ittahalı) = πεισματάρης, γκρινιάρης

K

- γαπάς (<kaba) = ὁ ἐπάνω, χοντρός, ἀδύναμος
 Α γατιφέλους Β, γατιφάλους ΑΦ (<kadifeli) = ὁ ἀπὸ κατιφέ, κατιφένιος
 Α γαίλ(ι), (<kail) = συγκατανευτικός, σύμφωνος, αὐτὸς ποὺ δέχεται κάτι
 Α ἴνουμαι γαίλι (<kail olmak) = συμφωνῶ, δέχομαι
 Α γάλπι (<kalp) = βαρετός, βραδυκίνητος, τεμπέλης
 Α<Π γαλπαζάνος, γαλπαζάνος ὁ (<kalpaзан = παραχαράκτης) = βραδυκίνητος, τεμπέλης
 γαμπούρι, γαμπούρ(ης) ὁ - γαμποουρούτσα ἢ (<kambur) = καμπούρης
 Α κέμιλι (<kâmil) = ὄριμος, σεμνός
 Α γανααίλους, γανααίλους ὁ - γανααίλούσσα ἢ Β, γανᾶίλους, γανᾶίλους ὁ - γανᾶίλούσσα ἢ ΑΦ (<kanaatlı) = ὑπομονετικός
 Α γαναχέρι, γαναχέρ(ης) ὁ - γαναχέρτσα ἢ - γαναχέρι τὸ Β, γαναχᾶρι, γαναχᾶρ(ης) ὁ - γαναχᾶρτσα ἢ - γαναχᾶρι τὸ ΑΦ (<kanaatkâr) = ὀλιγαρκής
 γαναγιαχλούς, γαναγιαχλούς ὁ - γαναγιαχλούσσα ἢ (<ITAK kanayaklı) = ἀνήλικος, ἀνυπεράσπιστος, ταπεινός, ἄθως
 γαν-νούς, γαν-νούς ὁ - γαν-νούσσα ἢ (<kanlı) = αἰμοχαρής, αἰμοδιψής, φονιάς
 γαρά-<(kara) = μαῦρος (χρησιμοποιεῖται ὡς ἀ' συνθετικὸ κυρίως ὀνομάτων)
 Α γαρέρι Β, γαρᾶρι ΑΦ, ἴτῶ (<karar) = κανονικός, ποῖκαν τα γαρέρι (- ἀποφάσισαν, συμφάσισαν), ἐνῶ στὴν τουρκικὴ ἔχομε: kararkılmak

ἀποφασίζω τελειωτικά

γαριδίχι, γαριδχούνι B, γαριδούχι, γαριδχούνι AΦ (<καριζικ) = ἀνακατεμένος

Π κερλούς, κερλούς ό - κερλούσσα ή B, κάρλους, κάρλους ό - κάρλούσσα ή (<kârli) = επικερδής

γατιχλούς (<κατικλι) = ἀνάμικτος

E κατολικί, κατολικί(ης) ό - κατολικίτσα ή (<katolik) = καθολικός (στο θρήσκευμα)

γαβλάχος, γαβλάχι, γαβλάχος ό - γαβλάχτσα ή - γαβλάχι τό (<kavlak) = φαλακρός ξεφλουδισμένος

κεβρέκι B, καβράκι AΦ (<kavruk) = πολύ ξερός ώστε να θρυμματίζεται
γαϊγουσούζι, γαϊγουσούζης ό - γαϊγουσούζα ή - γαϊγουσούζι τό <kaygusuz, ἀπαντᾶ και ὡς kaygisiz) = ξένοιαστος

A γαίπι (<καγιπ) = ἄφαντος, ἀόρατος, χαμένος, ἔξαφανισμένος

καϊμαχλούς (<kaymakli) = ό ἀπό κρέμα, καϊμακένιος

κάλι, κάλ'(ης) ό - κάλου ή - κάλι τό (<kel) = φαλακρός, κασιδιάρης

E κελέσι, κελέσης ό - κελέσού ή - κελέσι τό B, κάλάσι, κάλάσης ό - κάλάσου ή κάλάσι τό (<keles <καλός) = ὄμορφος, ὄρατος

Π κέπεζές, κέπεζές ό - κέπεζού ή B, κᾶπᾶζᾶς, κᾶπᾶζᾶς ό - κᾶπᾶζού ή (<kerpaze) = γελοῖος

κεσκίני (<keskin) = κοφτερός

A κεφλούς, κεφλούς ό - κεφλούσσα ή (<keyfli) = εὐδιάθετος, ὄρεξιᾶτικος

A κέφσουζι, κέφσουζης ό - κέφσουζα ή (<keysiz) = ἄκεφος

γίλ-λούς, γίλ-λούς ό - γίλ-λούσσα ή (<killi) = τριχωτός

γίρι (<kir) = σταχτής, ψαρής, παρδαλός

γίράτσι (<kirac) = πετρώδης, ἄγονος, ξερός

A γίσματλούς, γίσματλούς ό - γίσματλούσσα ή (<kismetli) = τυχερός

γίτι (<kit) = σπάνιος

γίβράχι (<kinrak) = γρήγορος, σβέλτος

A γίματλούς, γίματλούς ό - γίματλούσσα ή (<kiymetli) = πολύτιμος

A κίπारी (<kibar) = ἀξιοπρεπής, κομψός, εὐγενικός, καθαρός, ὄμορφος

γοτσά (<koça) = μεγάλος, πελώριος, κοτζάμι

κολάι (<kolay) = εύκολος

κόρι, κόρ(ης) ό - κόρτσα ή - κόρι τό (<kör) = τυφλός

γουτουζι, γουτουζης ό - γουτουζι τό (<kuduz) = λυσσιαγμένος

γουμσάρι (<kumsal) = ἀμμόδης, ἀμμουδερός

γουρνάτσι, γουρνάζης ό - γουρνάτσι τό (<kurnaz = δόλιος) = λαίμαργος, ἄχόρταγος

A γουβατλούς, γουβατλούς ό - γουβατλούσσα ή (<kunvetli) = δυνατός

A<Π κούφουρπάτσι, κούφουρπάζης ό (<küfürbaz) = βλάσφημος

κούτι (<küt) = μονοκόμματος, χοντροκομμένος, παράλυτος, κουλός, κουτσός

L

- Π λαφαζάνος, λαφαζάνος ό (<láfazan) = φλύαρος, λογάς
 Π λαφτόης, λαφτόης ό - λαφτόίσα ή (<lafci) = φλύαρος, λογάς

M

- μανγαφάς μανγαφάς ό - μανγαφάσσα ή (<mankafa) = χοντροκέφαλος
 A μαζλούμι, μαζλούμ(ης) ό - μαζλούμίσα ή - μαζλούμι τó (<mazlumi) = ήπιος, ήρεμος, ήσυχος, ταπεινός, σεμνός
 A μεζπούρ(ι) (<meçbur) = ύποχρεωμένος, άναγκαστικός, βιαστικός
 A μεμνούι (<memnun) = εύχαριστημένος
 A μεραχλούς, μεραχλούς ό - μεραχλούσσα ή (<merakli) = μερακλής
 A μερχαμετλούς, μερχαμετλούς ό - μερχατλούσσα B, μάχράμᾶτλούς, μάχράμᾶτλούς ό - μάχράμᾶτλούσσα ή (<merhametli) = εύσπλαχνικός
 A μερχαμετσούζι, μερχαμετσούζης ό - μερχαμετσούζα ή - μερχαμετσούζι τó B, μάχράμᾶτσούζι, μάχράμᾶτσούζης ό - μάχράμᾶτσούζα ή - μάχράμᾶτσούζι τó AΦ (<merhametsiz) = σκληρός, άσπλαχνος
 μουζμούζι, μουζμούζης ό - μουζμούζα ή - μουζμούζι τó (<mismiz) = άργοκίνητος, ύπουλος, πονηρός
 μινασούπι (<ITAK minasip) = ίκανός, σωστός, άπαραίτητος, ταιριαστός
 A μισκίι, μισκίν(ης) ό - μισκίντσα ή - μισκίι τó (<misikin) = ᾄθλιος, βρωμιάρης
 μόσ-μόρι (<mosmor) = κατάμαυρος, μελανιασμένος
 A μουτδουζετλούς (<muzizetli) = θαυματουργός (για ᾄγο)
 A μουχαπετλούς, μουχαπετλούς ό - μουχαπετλούσσα ή B, μουχαπᾶτλούς, μουχαπᾶτλούς ό - μουχαπᾶτλούσσα ή AΦ (<muhabbetli) = τυχερός, ᾄγαπητός, μονοιασμένος
 A μουχτάτῑ (<muhtas) = ύποχρεωμένος, άναγκαίος
 Π<A μουρδᾶρι, μουρδᾶρ(ης) ό - μουρδᾶρτσα ή - μουρδᾶρι τó B, μουντᾶρι, μουντᾶρ(ης) ό - μουντᾶρτσα ή - μουντᾶρι τó AΦ (<murdar <ᾄρβ. murdedd) = μολυσμένος, ψόφιος
 ΠᾠA μουταραλούς (<müdaralı [<müdaralı = προσποίηση, ύποκρισία)<περσ. moudara]) = ύποχρεωμένος, ᾄδύνατος, έτοιμόρροπος
 A μινκίι (<müinkün) = πιθανός, δυνάτος, μινκίι τᾠό'νι (= είναι ᾄδύνατο)
 A μιζαβούρι, μιζαβούρ(ης) ό - μιζαβούρ(τ)σα ή - μιζαβούρι τó (<müzenvir) = στρεψόδικος, ᾄπατεώνας) = προδότης, συκοφάντης

N

- A ναχίτλούς (<nakışlı) = ό διακοσμημένος με κεντητά ή ύφαντά (ή και ξυλόγλυπτες διακοσμήσεις)
- A ναμουσλούς, ναμουσλούς ό - ναμουσλούσσα ή (<mamuslu) = ντροπαλός, σεμνός, τίμιος
- A ναμουσ-σουζί, ναμουσ-σουζής ό - ναμουσ-σουζα ή - ναμουσ-σουζί τó (<namussuz) = άδιάντροπος
- Π ναμκόρι, ναμκόρί(ης) ό - ναμκόρίτσα ή - ναμκόρι τó (<nankör) = άχαριστος
- Π ναζλούς, ναζλούς ό - ναζλούσσα ή (<nazlı) = ναζιάρης
- Π νεκέσι, νεκέσης ό - νεκέσι τó (<nekes) = τσιγγούνης, φιλάργυρος
- A νικάχλούς B, νικάχλούς AΦ (<nikâhli) = στεφανωμένος
- A νικάχσουζί B, νικάχσουζί AΦ (<nikâhsız) = άστεφάνωτος

O

- ούλγούνι (<olgun = ώριμος) = άπίσιος (γιά φαγώσιμα και κυρίως γιά φρούτα και λαχανικά)
- όρτάχος, όρτάχος ό (<ortak) = συνέταιρος
- όρτάχής AΦ (<ortak) = μισιακός

Ö

- όζι (<öz) = πραγματικός, γνήσιος
- A όζουρλούς, όζουρλούς ό - όζουρλούσσα ή (<özürlü) = άρρωστιάρης, ελαττωματικός

P

- Π πάκι (<pak) = καθάρος
- Π πίρ-πάκι (<pir-pak) = πεντακάθαρος
- παλ-λάχι B, παρλάχι AΦ (<parlak) = λαμπρός, γυαλιστερός, άστραφτερός
- παλ-λάχικ-κο και παρλάχικ-κο B (<parlak + -ók-ko) = λαμπρός, γυαλιστερός, άστραφτερός (ύποκοριστικό τού παρλάχι, όπως μικρός - μικρούτσικος)
- πασλούς (<paşlı) = σκουριασμένος
- Π παϊτίάρι (<payidar = μόνιμος, διαρκής) = έρημος, άκαλλιέργητος
- παϊμάχος, παϊμάχος ό (<ITAK paymah) = κουτός, βλάκας
- πέκι B, πάκι AΦ (<pek) = στερεός, σκληρός
- παλτάχος, παλτάχος ό (<peltek) = τραυλός

- Π περιδάνι, περιδάνος ό - περιδάνι τó (<perişan) = άξιολύπητος, άθλιος, συγχυσμένος, δυστυχημένος, ταλαίπωρος, 'ξειλάω περιδάνι (<perişan dişmek) = γίνομαι άξιολύπητος
 πίσι, πίσης ό - πίσι τó (<pis) = άκάθαρτος, σιχαμερός, λερωμένος
 Π πουσµάνι Β, πουσµάνι ΑΦ (<pişman) = μετανιωμένος, τρώω ή 'ίνουµαι πουσµάνι ή πουσµάνι (<pişman yemek ή olmak) = μετανιώνω
 πουσκούλ-λούς (<rüsküllü) = κροσσωτός

R

- A ιρεχάτι Β, (ι) ραχάτι ΑΦ, 'Τό (<rahat) (τó άρχικό ι μόλις άκούεται στο ΑΦ και 'Τό) = ήσυχος
 A ιρεχατλούς, ιρεχατλούς ό - ιρεχατλούσσα ή Β, (ι)ραχατλούς, (ι)ραχατλούς ό - (ι)ραχατλούσσα ή ΑΦ 'Τό (<rahatlı) = ήσυχος
 A ραχµετλούς - ραχµετλούσσα - ραχµετλούς Β, ιραχµατλούς - ιραχµατλούσσα - ιραχµατλούς ΑΦ (<rahatlı) = μακαρίτης (βλέπε και ούσιαστικά)
 A ραζής - ραζίσσα - ραζής (<razi) = σύμφωνος, ευχαριστηµένος, ικανοποιηµένος, 'ίνουµαι ραζής (<razi olmak) = συγκατανεύω, µένω σύµφωνος
 A ιρεζίλι, ιρεζίλι(ης) ό - ιρεζίλτσα ή - ιρεζίλι τó (<rezil) = ρεζίλι, ξεφτελισµένος

S

- A σαπουρλούς, σαπουρλούς ό - σαπουρλούσσα ή (<sarıklı) = ύποµονετικός
 σαπουρσούζι, σαπουρσούζης ό - σαπουρσούζι τó (<sarırsız) = άνυπόµονος
 σαγλάµι (<sağlam) = στερεός, γερός, δυνατός
 σαγίρι, σαγίρι(ης) ό - σαγίρου ή - σαγίρι τó (<sağır) = κουφός
 σακ-κάρι, σακ-κάρης ό - σακ-καρού ή - σακ-κάρι τó (<sakar = λευκή κηλίδα στο µέτωπο του άλόγου) = αυτός που έχει λευκή κηλίδα στο µέτωπο (για τά ζώα), παρδαλός, σταµπαρισµένος, δαµονοχτυπηµένος
 A σαχάτι, σαχάτι(ης) ό - σαχάτι τó (<sakat) = σακάτης, σακάτικος
 σαπάς (<sapa) = άπόκεντρος, άπόµερος
 σαπούχι, σαπούχος ό - σαπούχου ή - σαπούχι τó (<sarık) = στραβός, άνάποδος (για άνθρώπους)
 Π ζερχόσι, ζερχόσης ό (<serhos) = μεθυσµένος
 σάρπι (<sarp) = δύσβατος, άπόκρηµνος, άπότοµος
 σαβάχος, σαβάχος ό (ΠΔΙ σαβάχης ό) (<ITAK savah) = κουτός, άφη-

- ρημένος, ελαφρόμυαλος
 σαϊγουςούζι, σαϊγουςούζης ό - σαϊγουςούζα ή - σαϊγουςούζι τó (<say-
 gisiz) = άπερίσκεπτος, άστόχαστος, άδιάκριτος
- A σεφίλι, σεφιλ(ης) ό - σεφιλίτσα ή σεφιλίτσα ή - σεφίλι τó (<sefil) =
 άθλιος, ταλαίπωρος
- A σελαμέτι B, σελαμάτι AΦ (<selâmet) = άνετος, ήρεμος, ήσυχος
- Π σερπέσι, σερπέσης ό - σερπεσού ή - σερπέσι τó B, σάρπάσι, σάρπάσης ό
 -σάρπάσου ή - σάρπάσι τó (<serpes) = ξένοιαστος, άσκαστος, έλεύ-
 θερος
- σερίνι (<serin) = δροσερός
- Π σερσέμι B, σάρσάμι AΦ, Τότ (<sersem) = κοιμισμένος, άργοκίνητος,
 βλάκας
- σεφσερής, σεφσερής ό - σεφσερίσσα ή (<serseri = άνόητος, άλήτης,
 πλάνος, τυχοδιώκτης) = άνόητος, χαζός
- σέρτι B, σάρτι AΦ (<sert) = σκληρός, τραχύς
- σίχι (<sik) = πυκνός
- σίχης (<siki) = σφιχτός
- A σιφτενό(ς) B, σιφταχνό(ς) AΦ (<siftah) = προηγούμενος
- Π σιπάρι (<siper) = ύπήνεμος
- σολάχος, σολάχος ό (<solak) = άριστεροχέρης, ζερβοχέρης
- σουτόλούς, σουτόλούς ό - σουτόλούσσα ή (<suçlu) = φταιχτης, ένοχος
- σουρκούνι (<sürgün) = έξόριστος
- σουρτούκι, σουρτούκ(ης) ό - σουρτούκού ή - σουρτούκί τó (<sürtük)
 = άλήτης

Ş

- A σάπάνος, σάπάνος ό (<şaban) = βλάκας
- A σαφάχος, σαφάχος ό (-σαφαχτενή ή B) (<şafak = αύγή, πρωί, ξημέρω-
 μα) = χαζός, στραβός, άλλήθωρος, άθώος
- Π σαχπάζι, σαχπάζης, ό - σαχπάζι τó (<şahbaz) = βιαστικός, γρήγορος
- A σάλωνα (<şalı τó (= μάλλινο ύφασμα ύφασμένο στόν άργαλειό) <şal)
 = ό άπό σάλι, σάλένιος
- σαπσάλι, σαπσάλ(ης) ό - σαπσαλου ή - σαπσάλι τó (<şarşal) = άκατά-
 στατος
- σαπσαλ-λάχος, σαπσαλ-λάχος ό (<şarşallak) = άκατάστατος, άνάρμο-
 στος, άνόητος, άσυνάρτητος στά λόγια
- σασχούνι, σασχούν(ης) ό - σασχούνι τó (<şaşkın) = συγχυσμένος, έκ-
 πληκτος
- σοκάρωνα (<şokarı τó (= ζάχαρη) <şeker) = ζαχαρένιος
- σάνι (<şen) = χαρούμενος, πρόσχαρος

- A ὄαρι (<zer) = κακός
 ὀιρελούς B, ὀιράλλους AΦ (<zirali ἢ ziralı) = αὐτός πού ἔχει χυμό, μούστο (γιά τὰ φρούτα)

T

- A ταπιᾶτλούς, ταπιᾶτλούς ὁ - ταπιᾶτλούσσα ἢ (<tabiatli) = ὁ καλῆς διαγωγῆς, καλοῦ χαρακτήρα ἄνθρωπος
 A ταπιατ-σοῦζι, ταπιατ-σοῦζης ὁ - ταπιατ-σοῦζα ἢ - ταπιατ-σοῦζι τὸ (<tabiatsız) = ὁ κακῆς διαγωγῆς, κακοῦ χαρακτήρα, ἀνάγωγος
 A ταλιμιλούς (<talimli) = γυμνασμένοι, ἐκπαιδευμένοι
 A ταμαχκίερι, ταμαχκίερ(ης) ὁ - ταμαχκίέρτσα ἢ B, ταμαχκᾶρι, ταμαχκᾶρ(ης) ὁ - ταμαχκᾶρτσα ἢ AΦ (<tamahkâr) = τσιγγούνης, φιλάργυρος, οἰκονόμος
 A τεμάμι (<tamam) = πλήρης
 τασίπι, τασίπ(ης) ὁ - τασίπι τὸ (<tas'ip) = στραβός, λοξός, ἀνάποδος
 ταβλούς (<tavli) = παχύς, καλοθρεμμένος (γιά ζῶα)
 τάζῶ (<taze) = καινούριος
 A τεπτίλι, τεπτίλ(ης) ὁ - τεπτίλι τὸ (<tebdil) = ἀδέσποτος, ἐλεύθερος, ἄφοβος, (νεγκῶθει τεπτίλι = γυρίζει, περιφέρεται ἀδέσποτα)
 A τεχλικελοῦς B, τᾶχλικᾶλοῦς AΦ (<tehlkeli) = ἐπικίνδυνος
 τεκῆλ-λέκι B, τᾶκᾶρῶκι AΦ (<tekerlek) = στρογγυλός
 A τεκμίλι (<tekmil) = συμπληρωμένος
 A τᾶῶφι (<telef) = καταστραμμένος, ρημαγμένος, ἀφανισμένος
 τομπέλι, τομπέλ(ης) ὁ - τομπέλτσα ἢ B, τᾶμπᾶλι, τᾶμπᾶλ(ης) ὁ - τᾶμπᾶλ-τσα ἢ (<tembel) = τεμπέλης
 A τερπιαλούς, τερπιαλούς ὁ - τερπιαλούσσα ἢ B, τᾶρπιαλούς, ταρπιαλούς ὁ - τᾶρπιαλούσσα ἢ (<terriyeli) = αὐτός πού ἔχει ἀγωγή, μορφωμένος
 A τερπιασοῦζι, τερπιασοῦζης ὁ - τερπιασοῦζα ἢ B, τᾶρπιασοῦζι, τᾶρπιασοῦζης ὁ - τερπιασοῦζα ἢ (<terbiyesiz) = ἀνάγωγος, ἀμόρφωτος
 τέρσι B, τᾶρσι (<ters) = ἀνάποδος, στραβός
 A τεσλίμι (<teslim) = παραδομένος, ἔντουν τεσλίμι (<teslim oldu) = παραδόθηκε
 τετίργκινι (<tetirgin) = σκορπισμένος, διαλυμένος, ἴνουμι τετίργκινι (<tetirgin olmak) = διασκορπίζομαι, διαλύομαι
 A ταβατούρι (<tevatür) = σπουδαῖος, ξακουστός
 τίτιζι, τίτιζης ὁ - τίτιζα ἢ - τίτιζι τὸ (<tütiz) = νευρικός, νευρόσπασμα
 τοπάλι, τοπάλ(ης) ὁ - τοπαλοῦ ἢ (<topal) = κουτσός
 τουβεκίερι, τουβεκίερ(ης) ὁ - τουβεκίερι τὸ B, τουφᾶκᾶλι, τουφᾶκᾶλ(ης) ὁ - τουφᾶκᾶλι τὸ AΦ (<tüfekel) = ἀπότηρευτος, ἀθῶος
 τοῦμι (<tüm) = ἀκέραιος, ἀτόφιος, ὀλόκληρος

τουλ-λουν τουλ-λουν **B**, τουλ-λους τουλ-λους **AΦ** (<türlü) = ποικίλος, λογής λογής. *Απαντιᾶ καὶ χωρὶς ἐπανάληψη καὶ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς καὶ μόνο του ὡς οὐσιαστικὸ με τὴ σημασία: εἶδος, σχέδιο: τοὺς τουλ-λους φαί ἔνι ἀτό; (= τί λογῆς φαγητό εἶναι αὐτό:). τοὺς τουλ-λους ἔνι: (= τί εἶδος εἶναι;) **AΦ**

τουιλούς (<tüyülü) = τριχωτός, χνουδωτός

U

ὄγουρλους, ὄγουρλους ὀ - ὄγουρλούσσα ἤ (<uğurlu) = τυχερός
ὄγουρσουζί, ὄγουρσουζης ὀ - ὄγουρσουζα ἤ - ὄγουρσουζί τὸ (<uğursuz)
= ἄτυχος, γουρσουζης

*γιουντούς, *γιουντούς ὀ - *γιουντούσσα ἤ **B**, οὐγιουντούς, οὐγιουντούς ὀ
οὐγιουντούσσα ἤ (<uyuntu) = κοιμίσης, κοιμισμένος

V

A βερέμι **B**, βᾶρᾶμι **AΦ** (<verem) = φυματικός, φθισικός

A βερεμλούς, βερεμλούς ὀ - βερεμλούσσα ἤ **B**, βᾶρᾶμλους, βᾶρᾶμλους ὀ -
βᾶρᾶμλούσσα ἤ (<veremli) = φυματικός, φθισικός

Y

γιαγλούς (<yağlı) = λιπαρός

γιαχίνι (<yakin) = κοντινός

γιαμάνι (<yaman) = δραστήριος, φοβερός, καταφερτής

γιανάζι, γιανάζης ὀ - γιανάζι τὸ (<yapaz) = ἀνάποδος, δῦστροπος

γιαγνίδι (<yanliş) = λανθασμένος

γιαραλούς, γιαραλούς ὀ - γιαραλούσσα ἤ (<yaralı) = τραυματισμένος,
τραυματίας, σπυριάρης

γιαβάνι (<yavan) = ἄπαχος, ὀ χωρὶς λάδι ἢ λίπος ἢ προσφάγι

γελ-λους, γελ-λους ὀ - γελ-λούσσα ἤ **AΦ**, γερλους, γερλους ὀ - γερ-
λούσσα ἤ (<yerli) = ντόπιος

γεσίλι (<yeşil) = πράσινος

γιετχούνι (<yetkin) = ὄριμος, φτασμένος

γιουβαλ-λάχι **B**, γιουβαρλάχι **AΦ** (<yunvarlak) = στρογγυλός

Z

ζαπούνι (<zapın) = ἄδύνατος, καχεκτικός

- A ζαβαλ-λούς, ζαβαλ-λούς ό - ζαβαλ-λούσσα ή (<zavallı) = καημένος, κακόμοιρος
 A ζαΐφι (<zayıf) = αδύνατος, καχεκτικός
 ζενγγίνι, ζενγγίν(ης) ό - ζενγγίντσα ή (<zengin) = πλούσιος
 ζεβζέκι, ζεβζέκ(ης) ό - ζεβζέκι τό (<zevzek) = φλύαρος, λογάς, ζεβζέκης
 A ζίτ-τι (<zıt) = αντίθετος, ανάποδος
 Π ζιανκέρι, ζιανκέρ(ης) ό - ζιανκέρτσα ή -ζιανκέρι τό (<ziyankâr) = ζημιάρης
 ζολ-λούς B, ζορλούς AΦ (<zorlu) = εξαιρετικός, σπουδαίος

3. Άντωνυμίες

Οί άντωνυμίες, που δανείστηκε τó ΦΙ από την τουρκική γλώσσα, είναι ελάχιστα. Έκτός από την άοριστη ό φιλάν(ης), που κλίνεται, όλες οί άλλες είναι άκλιτες και χρησιμοποιούνται για όλα τά γένη και όλες τις πτώσεις και στους δυό άριθμούς.

B

πασχά άοριστη (<başka) = άλλος
 πιρ-πρινά άλληλοπαθής (<bir birini) = ό ένας τόν άλλο

D

τίπι άοριστη (<dip = βυθός, πυθμένας) = (ουσιαστική και επιθετική)
 = όλος
 A φιλάν(ης) ό - φιλάντσα ή -φιλάνι τό άοριστη (<filân και falan) = ό τάδε, ό δείνα

H

Π (χ)έρ B, (χ)άρ AΦ, άοριστη (<her) = (μόνο ως επιθετική) ό καθένας, ό κάθε
 Π (χ)έρ-τόινα ή -τέινα B, (χ)άρ-τόινα ή -τάινα AΦ άοριστη (<her biri) = (μόνο ως ούς.) ό καθένας
 Π (χ)ερκές B, (χ)άρκās AΦ άοριστη (<herkes) = (μόνο ως ουσιαστική) ό καθένας

K

(κ)εντι - (κ)εντινέ αυτοπαθής και όριστική (<kendi-kendine) = ό ίδιος

τόν έαυτό του |, μόνος του, ό ίδιος
 κεντι-παδίνά όριστική (<kendi başına) = τοϋ κεφαλιού του, μόνος του,
 μόνος
 κίμι άόριστη (<kim) = μερικοί
 κίμισί άόριστη (<kimisi) = μερικοί
 νάαταρ(α) έρωτηματική και άναφορική (<ne kadar) = πόσος, όσος

4. Άριθμητικά

πιριντόης (<birinci) = πρώτος, καλύτερος, έξαιρετικός
 τοχσάνα (<doksan) = ενενήντα
 σεξέντα Β, σάξάνα (<seksen) = όγδόντα

5. Ρήματα

Τά ρήματα, που δανείστηκε τό ΦΙ από τήν τουρκική, λήγουν κατά κανόνα
 σέ 1) -ίζω και -ώ, 2) λιγότερα σέ -ιέ(γ)ω Β ή -ιέ(ζ)ω και -ιέω, 3) έλάχιστα σέ
 -ά(γ)ω Β ή -άω και 4) άκόμη πιό έλάχιστα σέ -νω, -εύω και -σκω.

A

άτσίτιέ(γ)ω Β, άτσίττιέω (<acımak) = πονώ, λυπούμαι
 'γίλατίζω Β, άγίλατίζω ΑΦ (<ağılamak) = δηλητηριάζω
 άγλατ-τουρδίζω (<ağlatmak) = κάνω κάποιον νά κλάψει, νά πονέσει
 'ιγνατίζω Β, γιαγνατίζω ΑΦ, 'Τό (<ağnamak) = κυλιέμαι σέ στάχτη,
 σκόνη
 άγριτ-τουρδίζω (<ağritmak) = κάνω κάποιον, κυρίως κάποιο μέλος τοϋ
 σώματος νά πονέσει
 άχταρδίζω ή άχταρδώ ΑΦ, 'Τό (<aktarmak) = άνακατεύω (κυρίως τά
 στάχια στο άλώνι
 άλδουρδά(γ)ω Β, άλδουρδίζω ΑΦ (<aldırmak) = συντελώ στο νά κλέ-
 ψει, νά άρπάξει, νά κλέψει κανείς κάτι από κάποιον
 άλίστιέω (<alışmak) = συνηθίζω (άμετάβ.)
 άλίστουρδίζω (<alıştırmak) = συνηθίζω κάποιον σέ κάτι
 άγνατίζω και άγνατώ (<anlamak) = έννοώ, καταλαβαίνω

ἀγνατ-τουρδίζω (<anlamlandirmek) = εξηγῶ ἢ δίνω σὲ κάποιον νὰ καταλάβει κάτι

ἀντιέζω καὶ ἀντιέω (<anmak) = θυμοῦμαι, ἀναφέρω, ὑπενθυμίζω
ἀρατίζω (<aramak) = ψάχνω, γυρεύω, ἐρευνῶ

ἀρχαλατίζω καὶ ἀρχαλατῶ (<arkalamak) = ὑποστηρίζω, προστατεύω
ἀσλατίζω Β, ἀσिलाτίζω καὶ ἀσिलाτῶ (<as(i)lamak) = μπολιάζω, κάνω ἐμβόλαιο

ἀστίε(γ)ω (<asmak) = διαβαίνω ἀπὸ διάσελο ἢ πέρασμα πίσω ἀπὸ τὸ βουνό, βασιλεύω (γιὰ τὸν ἥλιο)

ἀβλατίζω (<avlamak) = κυνηγῶ, παρακολουθῶ

Π ἀβαρаланτίζω (<avaralanmak) = χασομερῶ

ἄζαρλατίζω καὶ ἄζαρλατῶ (<azarlamak) = μάλωνω, ἐπιπλήττω

ἄζτουρδά(γ)ω Β, ἄζτουρδίζω ΑΦ (<azdirmek) = ἐξάπτω, ἐξερεθίζω

ἄζτιέω (<azmak) = ἐξερεθίζομαι, ἐξοργίζομαι, ἐξάπτομαι

Β

παγίρδάω (<bagirmek) = κραυγάζω, φωνάζω δυνατὰ

παχτουρδά(γ)ω Β, παχτουρδίζω ΑΦ (<bakirmek) = βάζω κάποιον νὰ ἐξετάσει κάποιον

παριστίε(γ)ω (<barismak) = συμφιλιώνομαι

παριστουρδίζω (<baristirmek) = συμφιλιώνω

παστουρδά(γ)ω Β, παστουρδίζω (<bastirmek) = κλείνω τὶς τρύπες, πιέζω

πασάρεύω (<basarmak) = κατορθώνω, καταφέρνω, πετυχαίνω

πασλατίζω καὶ πασλατῶ (<baslamak) = ἀρχίζω

πατουρδά(γ)ω Β, πατουρδίζω ΑΦ (<batirmek) = βυθίζω, καταστρέφω

πατ-τιέ(γ)ω (<batmak) = βυθίζομαι, καταστρέφομαι, χάνομαι

παϊντά(γ)ω Β, παϊντίζω ΑΦ (<bayilmek) = λιποθυμῶ

ποεντίζω Β, πᾶντίζω, ΑΦ (<beğenmek) = διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει

πουκαντιέζω Β, πουκαντίζω καὶ (σπάνια) πουκαντιέω ΑΦ (<beğenmek) = διαλέγω, προτιμῶ, μοῦ ἀρέσει

πεκλετίζω καὶ πεκλετῶ (<beklemek) = φυλάγω, περιμένω

πεντζετίζω (<benzemek) = παρομοιάζω

πεσελετίζω καὶ πεσελετῶ (<beslemek) = διατρέφω, παχύνω (κυρίως ζῶο)

πεζτιέω (<bezmek) = βαριέμαι

πιχτιέω (<bikmak) = μπουχτιζώ, βαριέμαι, ἀηδιάζω

πιραχτιέω (<birakmak) = ἀποβάλλω (γιὰ ζῶα)

πιλουρδίζω (<bildirmek) = γνωστοποιῶ

πικριτουρδά(γ)ω Β, πικριτουρδίζω ΑΦ (<biriktirmek) = μαζεύω, συγκεντρώνω, έξοικονομώ
 πιτιέζω και πιτιέω (<bitmek) = τελειώνω, τερματίζω
 πογουστίεω (<boğuşmak) = μαλώνω (για τὰ σκυλιά κυρίως)
 ποχτῶαλατίζω (<bohçalamak) = τυλίγω σὲ μπόγο (ιδίως ροῦχα)
 ποῶατίζω και ποῶατῶ (<boşamak) = παίρνω διαζύγιο, χωρίζω
 ποῶσαντίζω (ἀόρ. ποῶσάντ'σα) (<boşanmak) = λύνομαι (για ζῶα), ξεχύνομαι, ρέω (για νερό ἀλλακιοῦ, δεξαμενῆς)
 πογιατίζω (<boymak) = χρωματίζω, βάφω,μπογιατίζω
 πογιατ-τουρδίζω (<boyatmak) = βάζω κάποιον νά βάψει κάτι
 ποζτιέζω Β, ποζτιέ(ζ)ω ΑΦ (<bozmak) = καταστρέφω, χαλῶ
 ποζτουρδά(γ)ω Β, ποζτουρδίζω ΑΦ (<bozdurmak) = βάζω κάποιον νά χαλάσει κάτι, κάνω τὰ χρήματα ψιλὰ
 πελτιέζω Β, πελτιέω ΑΦ (<bölmek) = μοιράζω, διαιρῶ
 πουτατίζω και (σπάνια) πουτατῶ (<budamak) = κλαδεύω
 πολαντιέ(γ)ω Β, πολαντιέζω ΑΦ (<bulanmak) = θολώνομαι, ταρασσόμαστε, συννεφιάζω
 πολαντουρδίζω (<bulandırmak) = θολώνω, βάζω κάποιον νά θολώσει
 πουλαῶτιέω (<bulaşmak) = ἀναμιγνύομαι, ἀνακατεύομαι, ἀκουμπῶ
 ἴουρουῶτιέω (<buruşmak) = μαραίνομαι
 ἴουρουῶτουρδίζω (<buruşturmak) = μαραίνω
 πουγιουρδάω (<buyurmak) = διατάζω

C

τῶαπαλατίζω και τῶαπαλατῶ (<cabalamak) = προσπαθῶ
 Π τῶαν-ναντίζω (<canlanmak) = ζωηρεύω, ζωντανεύω
 Π τῶανα(β)ουρ(δ)ίζω (<canavar (= ἄγριο ζῶο) ἢ canvermek (= πεθαίνω) = οὐρλιάζω (για τὰ ἄγρια ζῶα και τὰ σκυλιά)
 τῶαίτιέω (<caymak) = ἀλλάζω γνώμη, μετανιώνω
 τῶιβιλετίζω (<cinildamak) = κελαιθῶ, κάνω τσίου τσίου

Ç

ἴῶαλιντιέζω (<çalınmak) = προσβάλλομαι ἀπὸ ἀρρώστια (κυρίως για τὸ φυτικὸ κόσμο)
 ἴῶαλιῶτιέω (<çalışmak) = ἐργάζομαι, δουλεύω
 ἴῶαλτῶ (<çalınmak) = τραβῶ τὸ μαχαίρι, πήζω τὸ γάλα, σκουπίζω, παίζω μουσικὸ ὄργανο, ἴῶαλτιέ με ὁ ὑπνος Β, ἴῶαλτει μι ὁ ὑπνος ΑΦ (= με παίρνει ὁ ὑπνος)

- ἵδαλχα(λα)τίζω (<çalkalanmak) = ξεπλένω πρόχειρα (μαγειρικά σκεύη)
- ἵδαρπίτιέ(ζ)ω (<çarpmak) = χτυπῶ, ρίχνω με ὄρμη κάτω, ἐξαιπατῶ
- ἵδατιέ(γ)ω (<çatmak) = συναρμολογῶ, στήνω
- ἵδατισιέ(γ)ω (<çatmak) = συγκρούομαι, συναντῶ, μαλώνω
- ἵδατισιτιέω (<çatışmak) = συγκρούομαι, μαλώνω
1. ἵδατλατίζω, 2. ἵδατλατῶ (<çatlamak) = 1. σκάζω κάποιον 2. σκάζω ἐγώ
- ἵδαστεύομαι (<ἴσως çatmak) = βασανίζομαι, παιδεύομαι
- ἵδεκιντά(γ)ω Β, ἵδεκιντίζω ΑΦ (<çekinmek) = ντρέπομαι, δὲν ἔχω θάρρος, διστάζω, ἀποτραβιέμαι, ὀπισθοχωρῶ, ἀποφεύγω
- ἵδενελετίζω Β, ἵδανἄλᾶτίζω ΑΦ (<çeneli(= φλύαρος) + -ίζω) = φλυαρῶ
- ἵδουρδά(γ)ω (<çevirmek) = κυκλώνω, στρέφω, γυρίζω (ἐνεργ.), ράβω παπούτσια
- ἵδιγιρδάω (<çığırnak) = φωνάζω, κραυγάζω, τσιρίζω
- ἵδιχίλατίζω (<çikilamak) = κομποδένω, βάζω κάτι μέσα σὲ κομποδέμα
- ἵδιρπίτιέ(ζ)ω (<çirpmak) = τινάζω ἢ χτυπῶ (γιὰ νὰ πέσει ὁ σπόρος ἢ ὁ καρπός)
- Π ἵδιφτελετίζω Β, ἵδιφτᾶλᾶτίζω ΑΦ (<çiftelemek) = ζευγαρώνω, κάνω κάτι ζευγάρι
- ἵδιγνατίζω καὶ ἵδιγνατῶ (<çığnemek) = καταπατῶ
- ἵδιλ-λεντίζω (<çimlenmek) = βλασταίνω, πρασινίζω
- ἵδιντιέω (<ἴσως çimdik = τσίμπημα) = χαράζω με ξυράφι τὴν ἐπιδερμίδα, γιὰ νὰ φύγει τὸ μαῦρο ἢ τὸ μολυσμένο αἷμα
- ἵδιβιλετίζω (<çinilemek) = καρφώνω με σφήνες κάτι, στερεώνω με σφήνες κάτι
- ἵδιζεύω (<çizmek) = τραβῶ γραμμὴ (κυρίως με ἄλᾶτρί στο χωράφι)
- ἵδογαλτίζω (<çoğalmak) = πληθαίνω, αὐξάνομαι
- ἵδολαχεύω (<ἵδολάχος [(= κουλός) <çolak] + -εύω) = εἶμαι κουλός
- ἵδολ-λαντίζω (<çollenmek) = ξεχειλίζω, ἀγριεύω, τρελαίνομαι σὰ χεῖμαρρος
- ἵδορλαντίζω (<çorlanmak) = δηλητηριάζομαι, πεθαίνω ἀπὸ δηλητηρίαση (χρησιμοποιοεῖται συχνὰ σὲ κατάρες)
- ἵδοκτιέ(γ)ω Β, ἵδοκτιέ(ζ)ω ΑΦ (<çökme) = καταρρέω, ὑποχωρῶ, κατακάθομαι (στὸν πάτο)
- ἵδομελιέω (<çömelmek) = κάθομαι ἀνακούρκουδα
- ἵδουλ-λαντίζω (<çullanmak) = ἐπιπίπτω, ἐγκαθίσταμαι κάπου πολλές φορές, γίνομαι φορτικός
- ἵδουρουκτιέω (<çügüme) = σαπίζω
- ἵδουρουκτουρδίζω (<çügütme) = ἀφήνω ἢ συντελῶ νὰ σαπίσει κάτι

D

- ταταντίζω (<dadanmak) = καλομαθαίνω, γλυκαίνομαι
- Π ταγλατίζω (<dağlamak) = καίω, καταστενοχωρώ (μεταφορ.)
- ταντώ και καταταντώ (<ΐσως dalamak = δαγκώνω, κεντώ) = άρπάζω
- ταλαστίεω ΑΦ, Τό (<dalaşmak) = δαγκώνω τόν άλλο, μαλώνω (για σκυλιά)
- ταλγαλαντίζω (<dalgalanmak) = κυματίζω, έχω ζάλη
- ταλιτιέω (<dalmak) = αφαιρούμαι, βυθίζομαι σε βύθο, όρμω
- τανιδεύομαι (<danişmak) = συμβουλευόμαι
- ταρσιγλαντίζω (<darsıklanmak) = στενοχωριέμαι
- ταρσιχτιέω (<darsıkmak) = στενοχωριέμαι
- ταβραντίζω (<davranmak) = κινούμαι, βιάζομαι, προσπαθώ
- ταγιαχλατίζω και ταγιαχλατώ (<dayaklamak) = στηρίζω, βάζω ύποστήριγμα
- ταγιαντιέ(γ)ω Β, ταγιαντίζω ΑΦ (<dayanmak) = άντέχω, άντιστέκομαι, στηρίζω
- Π τερτίλεδτιέω (<dertleşmek) = λέω τά βάσανά μου στόν άλλο
- τίτιδτιέω (<didişmek) = όργίζομαι πολύ, πονώ
- τικτιέω και τικτιέω (<dikmek) = στήνω όρθιο, όρθώνω
1. τιλετίζω 2. τιλ-λετώ (<dilemek = έπιθυμώ) = 1. έπιθυμώ, περιμένω από τό Θεό. 2. Εύχομαι, προσεύχομαι, έπιθυμώ
- τιλιμιλιτίζω (<dilimlemek) = κόβω κάτι σε φέτες
- τινελδιζώ (<dinlemek) = περιμένω, στέκομαι όρθιος
- τιγνετίζω Β, τιγντιέω ΑΦ (<dinlemek) = ακούω, ύπακούω, προσέχω
- τιριλιτιέ(γ)ω Β, τιριλιτίζω ΑΦ (<dirilmek) = ζωντανεύω, ανασταίνομαι, αναρρωννύω
- τογρατιζώ (<doğramak) = κομματιάζω, λιανίζω
- τόχαντουρδιζώ (<dokandurmak) = προσβάλλω, πειράζω
- τόχαντιέ(ζ)ω Β, τόχαντίζω ΑΦ (<dokanmak και dokunmak) = προσβάλλομαι, πειράζομαι, άκουμπώ
- τολατιζώ (<dolamak) = περιτυλίγω, τυλίγω
- τολαντουρδιζώ (<dolandırmak) = περιφέρω, τριγυρνώ κάποιον
- τολαντίζω (<dolanmak) = περιφέρομαι, τριγυρνώ (έγώ)
- τολαστίεω (<dolaşmak) = μπερδεύομαι
- τολαστούρδιζώ (<dolaştırma) = μπερδεύω κάποιον
- donatiζώ (<donamak) = στολιζώ, τακτοποιώ, σιγυρίζω
- τοσάτιζώ (<döşemek) = στρώνω (κυρίως τήν αύλή με πλάκες)
- τουμαν-νατιζώ (<dumanlamak) = δίνω φωτιά, ντουμανιάζω
- τουρουλδιέ(γ)ω Β, τουρουλδιζώ (<durulmak) = κατακάθομαι, γίνομαι διαυγής

τουρουμλετίζω B, τουρουμλάτιζω AΦ (<dürülmek) = διπλώνω, τυλίγω
 τουδουντάω B, τουδουντίζω ΠΕΡΧ (düšünτίζω AΦ-D) (<düşünmek)
 = σκέπτομαι
 τουζεν-νετίζω B, τουζän-νάτιζω AΦ (<düzenlemek) = τακτοποιώ
 τουζδιέ(ζ)ω (<düzmek) = τακτοποιώ, σιάζω, ραματιάζω

E

έγλιεντιέ(γ)ω B, έγλänτίζω AΦ (<eglenmek) = γλεντώ, διασκεδάζω
 (γ)ερδιέω (<ermek) = φτάνω· κυρίως στη φράση: τ' άχιλι του τζό(γ)ερ-
 διέ' = τό μυαλό του δε φτάνει, δεν κόβει
 έσιρκετίζω B, άσιρκάτιζω AΦ (<esirmek) = προστατεύω, φυλάγω

F

- A φεραχλαντίζω (<ferahlanmak) = άνακουφίζομαι, ήσυχάζω
 φιρλαντίζω και φιρλατώ (<firflanmak) = πετώ, έκτοξεύω
 φιτλετίζω (<fitlemek) = έξερεθίζω, ύποκινώ, βάζω ζιζάνια

G

- A γαζαλιέζω (<gazelenmek) = κτρινίζω (για φύλλα)
 κάτσαλάτιζω (<gezelemek) = διανυκτερεύω, κάνω νυχτέρι
 κετίσιντά(γ)ω B, κάτσιντίζω AB, 'Τό (<geçinmek) = διαβιώ, περνώ τη
 ζωή
 κερκιλετίζω B, κάρκιλάτιζω AΦ (<gergilemek) = τεντώνω
 κετουρδά(γ)ω B, κάτουρδίζω AΦ (<getirtmek) = παραγγέλλω, φέρνω με
 τη βοήθεια κάποιου κάποιον ή κάτι
 κοτίδιζω B, κοτσάω AΦ (<göçmek) = μεταναστεύω, μετοικώ
 κοάρδίζω ΠΕΡΧ (<gövmek) = πρασινίζω
 κοζλετίζω και κοζλετώ B, κοζλάτιζω και κοζλάτώ AΦ (<gözlemek)
 = περιμένω
 κουλ-λεντίζω B, κουρλάτιζω AΦ (<gürlemek) = βροντώ, καιώ καλά με
 θόρυβο (για τη φωτιά με ξύλα)
 κουβεντιέ(γ)ω B, κουβάντιζω AΦ (<güvenmek) = βασίζομαι, έμπιστεύομαι, έλπίζω

H

- Π χαμλατίζω (<hamlanmak) = παθαίνω σωματική ύπερκόπωση (χρησιμο-
 ποιείται για τούς άσυνήθιστους στη δουλειά άνθρώπους αλλά και για

τά άδοϋλευτα ύποζύγια: άλογα, βόδια κ.τ.λ.)

- A χαραμιζω (<χαράμι τὸ [(= άδικο, παράνομο, άθέμιτο)<haram] + -ίζω)
= χαραμιζώ
1. χαρτῶε(ύ)ω 2. χαρτῶεύουμαι (<harcamak) = 1. ξεδεύω 2. ξεδιάζομαι
χαῶεύω B, χαῶλατιζω και χαῶλατῶ AΦ (<haslamak) = ζεματιζώ
- A χαζιλ-λατιζω και χαζιλ-λατῶ B, χαζιρλατιζω και χαζιρλατῶ (<hazirla-
mak) = έτοιμάζω
χαζλαντιζω (<ITAK hazlanmak) = ευχαριστιέμαι, μου άρέσει, συμπαθῶ
χαλααῶτιέω (<helállasmak = άλληλοσυγχωροϋμαι) = άποχαιρετῶ
- A (χ)εσαπλατιζω (<hesaplamak) = λογαριάζω
- A χαβασλαντιζω (<heveslenmek και havaslanmak) = εχω κλίση, ὄρεξη,
έπιθυμία
χικ-μῶκ λέω (<hik mik) = άπαντῶ σέ έρώτηση άόριστα
χαρλατιζω (<hırlamak) = γρυλιζώ (για ζῶα)
χοῶurdιζω (<homurdanmak) = μουγγρίζω
χοπλατιζω και χοπλατῶ (<hoplamak) = πηδῶ, χοροπηδῶ
χορλατιζω (<horlamak) = ροχαλιζώ
χοῶλαντιζω (<hoslanmak) = ευχαριστιέμαι, μου άρέσει, συμπαθῶ
χοβλατιζω και χοβλατῶ (<hovlamak) = ὄρμῶ, χυμῶ
- Π χουιλαντιζω (<huylanmak) = τρομάζω, ταρασσομαι, φοβοϋμαι

I

- A ιτῶαρλατιζω (<icarlamak) = νοικιάζω
- A ιλατῶλατιζω (<ilâçlamak) = βάζω φάρμακο
ιμπρεντιζω (<imrenmek) = λιμπίζομαι, ποθῶ
ιμζαλατιζω (<imzalamak) = βάζω κάποιον νά ύπογράψει κάτι
- A ινατῶλαῶτιέω (<inatlaşmak) = πεισμώνω, βάζω πείσμα
ιῶμαρλατιζω (<işmarlanmak) = παραγγέλλω, κάνω νεϋμα
- A ιῶταχλαντιζω (<iştahlanmak) = εχω ὄρεξη, έπιθυμῶ

K

- γαπαρδιέ(γ)ω B, γαπαρδιζω AΦ (<kabarmak) = φουσκώνω (άμετάβ.)
γατῶουρδιζω και γατῶουρδιῶ (<kaçırmak) = φυγαδεύω
χαχτιέ(ζ)ω (<kakmak) = σπρώχνω με τὰ κέρατα
γαιλαλατιζω (<kalaylamak) = γαιώνω
γαντουρδι(γ)ω B, γαντουρδιζω AΦ (<kandırmak) = ξεγελῶ, πειθῶ
χαπαχοϋμαι (<karaklanmak) = σκοντάφτω, πέφτω μπρούμυτα άπό
μπέρδεμα τῶν ποδιῶν. ενεργητ. χαπαχώνω

- γαπάτιζω ΑΦ, χαπάχων Β (<karamak) = κλείνω, σκεπάζω με τὸ καπάκι
- γαπαντίζω (<karanmak) = κλείνομαι, μένω ἀποκλεισμένος· γαπαντισμένος = ἀποκλεισμένος
- χαπαν-ναντίζω (<kapanlamak) = γεμίζω τὸ ἄλεύρι στὸ χαπάνι (= μεγάλο χῶρισμα στὸ σπίτι ἢ μεγάλο σακί γιὰ ἄλεύρι ἢ σιτάρι)
- γαπούοτιέω (<karışmak) = ἀρπάζω, ληλατῶ
- γαπούοτουρδά(γ)ω Β, γαπούοτουρδίζω ΑΦ (<karıştırımak) = συντελῶ στὸ νὰ ἀρπάξουν, νὰ ληλατήσουν κάτι
- γαπτουρδά(γ)ω Β, γαπτουρδίζω ΑΦ (<kartırmak) = συντελῶ στὸ νὰ ἀρπάξουν, νὰ ληλατήσουν κάτι
- γαπτιέ(γ)ω Β, γαπτιέ(ζ)ω ΑΦ (<karımak) = ἀρπάζω, |διαφεύγω, ξεφεύγω
- γαριέζω (<karamak) = κατηγορῶ, κακολογῶ, συκοφαντῶ
- γαρερλετίζω Β, γαρᾶρλᾶτίζω ΑΦ (<kararlamak) = κανονίζω, ρυθμίζω
- γαριστουρδά(γ)ω Β, γαριστουρδίζω ΑΦ (<karıştırımak) = ἀνακατεύω
- γαριστιέ(γ)ω Β, γαριστιέω ΑΦ (<karışmak) = ἀνακατεύομαι
- γαρσίλατῶ Β, γαρσίλατίζω ΑΦ (<karşılamak) = συναντῶ, προϋπαντῶ, ἀντιλέγω
- A κίσιφλετίζω Β, κίσιφλετίζω ΑΦ (<kâşiflemek και keşiflemek) = παρακολουθῶ κρυφά, κρυφακούω, ἀφουγκράζομαι κρυφά
- γατιένω Β, γατιέ(ζ)ω, ποντ. γατεύω και χατεύω (<μᾶλλον kovmak και ὄχι katmak) = διώχνω
- γαβλατίζω (<kavlamak) = ξεφλουδίζω
- γα(β)ουρδάω (<kavurmak) = καβουρδίζω
- γα(β)ουοτιέω (<kavuşmak) = πλησιάζω, εφαρμόζω, σμίγω, συναντῶ (ἀμετάβατο)
- γαβουοτουρδίζω (<kavuştırmak) = εφαρμόζω, σμίγω, συναντῶ, πλησιάζω (μεταβατ.)
- γαϊρδά(γ)ω (<kayırmak) = ὑποστηρίζω, ὑπερασπίζομαι
- γαζαντίζω (<kazanmak) = κερδίζω
- καμουρδά(γ)ω (<kemirmek) = τραγανίζω, κατατρῶγω, μασῶ κάτι σκληρὸ
- κέρτεύω (<kertmek) = χαράζω, κάνω ἐντομή, ἐγκοπῆ
- κἔσουρδίζω Β, κἄσουρδίζω ΑΦ (<kestirmek) = κόβω διὰ μέσου ἄλλου, βάζω κάποιον νὰ κόψει κάτι
- ἴν-νατίζω (<kinamak) = κακρίνω, ἀποδοκιμάζω, ἐπικρίνω
- ἴνιριχτιέω ΠΕΡΧ (<kirilmek) = στραμπουλιζώ, σπάζω
- ἴνιρδάω (<kirimək) = καταστρέφω
- ἴνιρπιτιέω (<kiripmek) = ψαλλιδίζω, κουρεύω, περικόπτω
- ἴνισχαντιέ(γ)ω Β, ἴνισχαντίζω ΑΦ (<kışkanmak) = ζηλεύω

- γιβριρδάω (<κινιρμακ) = κλώθω, στρίβω (ένεργ.)
 γιβραντίζω (<κινρανμακ) = στριφογυρίζω, περιφέρωμαι
 Α γιυτιέω (<κιυμακ) = λυπούμαι, τσιγγουνεύομαι
 γιζτιέω (<κιζμακ) = εξάπτομαι, εξοργίζομαι
 κίθνετιζώ και κίθνετιῶ (<κίθνεμεκ) = χλιμιντριζώ
 γολαϊλατιζώ (<κολαϊλαμακ) = διευκολύνω
 γολτούχλατιζώ (<κολτούκλαμακ) = πιάνω κάποιον άγκαζέ
 γοντιέω (<κονμακ) = καταλύω, εγκαθίσταμαι κάπου
 γονουστιέω (<κονουσμακ) = συζητώ
 γοπαρδίζω (<κοπαρμακ) = άποσπῶ
 γοπτιέω (<κορμακ) = άποσπάζομαι
 γοβαλατιζώ και γοβαλατιῶ (<κοβαλαμακ) = διώχνω, κυνηγῶ
 κόπουρδίζω (<κόπυρμεκ) = βγάζω άφρό, άφρίζω
 κόριενέσκω Β, κόριενέω ΑΦ (<κόρ (= τυφλός)+ -ιεν(εσκ)ω) = τυφλώνο-
 μαι
 κότουλάντιζω (<κότυλενμεκ) = άδυνατιζώ, άσχημιζώ
 γουτσάχλατιζώ και γουτσάχλατιῶ (<κουσακλαμακ) = άγκαλιάζω
 γουτουρδάω Β, γουτουρδίζω και γουτουρτιέω ΑΦ (<κουδурμακ) = λυσ-
 σιάζω
 γουλ-λαντιζώ (<κουλλανμακ) = χρησιμοποιῶ, μεταχειρίζομαι, φλογίζο-
 μαι
 γουλ-λαντιζει ή νιστία = φουντώνει ή φωτιά, γουλ-λαντιζώ χίλε Β
 = σκέπτομαι
 γουρδιέ(ζ)ω (<κουρμακ) = έτοιμάζω, στήνω
 κουφλεντιζώ Β, κουφλάντιζω ΑΒ (<κουφλενμεκ) = μουχλιάζω
 κουφλεντουρδίζω Β, κουφλάντουρδίζω ΑΦ (<κουφλενδιρμεκ) = συντε-
 λῶ, γίνομαι αίτιος νά μουχλιάσει κάτι
 κούκράων Β, κούκράτιζώ και κούκράτιῶ ΑΦ (<κουκρεμεκ) = άφρίζω

L

- Α 'λεχίμλετιζώ (<λεχίμελεκ) = συγκολλῶ με καλά ή άλλη συγκολλη-
 τική ούσια μέταλλα

M

- μάλᾱτιζώ και μάλᾱτάω (<μελεμεκ) = βελάζω
 Α μεραχλαντιζώ (<μερακλανμακ) = επιθυμῶ πολύ, μερακλεύομαι
 Π<Α μουνταρεύω Β, μουνταρλατιζώ ΑΦ, 'Τῶ (<μουνταρλαμακ) = μολύνω,
 μαγαρίζω
 Α μouxουρλατιζώ (<μυήυρμεκ) = σφραγίζω

A μιζαβουρλατίζω (<müzevirlemek) = προδίνω

N

ναμουσλαντίζω (<ναμούσι τὸ [(= ντροπή, τιμή, ὑπόληψη)<namus] + -λαντίζω) = ντρέπομαι

Π ναζλαντίζω (<nazlanmak) = κάνω νάζια

Π λεμερδίζω B, λάμᾱrdίζω AΦ (<nemlenmek) = ὑγραίνομαι

A νικάχλατίζω B, νικᾱχλάτίζω AΦ (<nikâhlanmak) = στεφανώνω

Π νισᾱν-νατίζω ΠΕΡΧ (<nışanlanmak) = ἄρραβωνιάζω

A νι(γ)ετέλντιζω (<niyetlenmek) = σκοπεύω, προστιθέμαι, ἀποφασίζω

O

οὐλτιέ(γ)ω και οὐλτιέ(ζ)ω B, οὐλτιέω B (<οὐλγούνι [(= ὄριμος)<olgun] + -τιέ(γ)ω ἢ -τιέ(ζ)ω) = σαπίζω, ἀλλοιώνομαι ἀπὸ τῆ ζέστη

ὀλ-λατίζω και ὀ(ρ)λατίνω B, ὀρλατίζω και ὀρλατῶ AΦ, Ὕῶ (<ITAK ollamak ἢ orlamak) = σκαρφαλώνω

ὀβελετίζω B, ὀβάλλᾱτίζω και ὀβάλλᾱτῶ AΦ (<ovalamak) = τρίβω, θρυμματίζω, κυλῶ ἢ πλάθω μὲ τὰ χέρια μου (ζυμᾱρι, κινᾱ, πηλό), γιὰ νὰ κάνω σβολᾱκια

χοβλατίζω και χοβλατῶ (<ovlamak) = ὀρμῶ, ἐπιτιθέμαι

ὀτιέω (<oymak) = τρυπῶ, γλύφω μὲ μαχαίρι μυτερὸ ἢ τρυπάνι

ὀϊνατ-τουρδά(γ)ω B, ὀϊνατ-τουρδίζω AΦ (<oynatmak) = βάζω ἢ ἀναγκάζω κάποιον νὰ χορέψει, κοροϊδεύω, παιδεύω, κάνω σὲ κάποιον νοῦμερα

ὀρσελετίζω B, ὀρσᾱῶτίζω και ὀρσᾱῶτῶ AΦ (<örselemek) = ἀνακατεύω, καταστρέφω μὲ τὸ ἀνακάτεμα (κυρίως κηπευτικά φυτᾱ)

ὀζᾱτίζω ΠΕΡΧ (<özetmek) = πολτοποιῶ, λειώνω (κάτι τὸ στερεὸ)

P

Π πακλατίζω και πακλατῶ (<paklamak) = καθαρίζω

παλ-λατίζω B, παρλατίζω και παρλατῶ (<parlamak) = λάμπω, λαμποκοπῶ, γυαλίζω

πᾱσλαντίζω (<paslanmak) = σκουριάζω

πατλατίζω και πατλατῶ (<patlamak) = σκάζω

παλᾱχᾱεύω (<παλᾱχᾱος [(= τραυλός)<peltek] + -εύω) = τραυλίζω

περσίμλετίζω B, περτίσιμλετίζω AΦ (<perçinlemek) = περτσινώνω

Π περῖσᾱν-ναντίζω (<περῖσᾱνι [(= ἄξιολύπητος)<perişan] + -ναντίζω) =

συγχύζομαι, γίνομαι άξιολύπητος, δυστυχῶ

πισλετιζῶ και πισλετῶ (<rislemek) = λερώνω, μολύνω

Π πουσμαντιζῶ (<πουσμάνι [(= μετανιωμένος)<risman]) + -τιζῶ) = με-
τανιώνω

πορτιέω (<ITAK portmak η pörtmak) = ξεπετιέμαι, ξεπηδῶ

πουστιέω (<pusmak) = συστέλλομαι και δὲ μιλῶ, ζαρώνω, τρυπώνω,
κρύβομαι

R

A ἱρεχατλαντῶ B, (i)ραχατλαντιζῶ AΦ (<rahatlanmak) = ἡσυχάζω

S

σαγίργαιίνω (<σαγίρι[(= κουφός)<sağır] + -γαιίνω) = κουφαίνομαι

σαχιντά(γ)ω B, σαχιντιζῶ και σαχιντάω (<sakinmak) = σκιάζομαι,
παραμερίζω

σαλ-λατιζῶ και σαλ-λατῶ (<sallamak) = κουνῶ, σείω

σαλ-λαντιζῶ (<sallanmak) = κουνιέμαι, σείομαι

σαντῶιλαντιζῶ (<sancılanmak) = ἔχω δὲυ άπότομο περιοδικό πόνο,
κολικόπονο

σαπτιέω (<sapmak) = παραμερίζω (άμετάβ.)

σαπτουρδά(γ)ω B, σαπτουρδιζῶ (<saptirmak) = παραμερίζω (μεταβ.)

σαραρδιζῶ (<sararmak) = χλωμιάζω, κιτρινίζω

σαβουστιέω (<savuzmak και sınızmak) = άπομακρύνομαι, φεύγω κρυ-
φά, περνῶ, τὸ στρίβω

σαβουστουρδιζῶ (<savuştirmak) = ξεπερνῶ, άπομακρύνω, διώχνω, ξε-
προβοδῶ

σαϊλιέζομαι (<sayılmak) = ύπολογίζομαι, λογαριάζομαι

σαϊτιέ(γ)ω B, σαϊτιέ(ζ)ω (<saymak) = ύπολογίζω, λογαριάζω

σεπετλετιζῶ (<sepetlemek) = δέρνω πολυ κάποιον, ὥστε τὸν κάνω τοῦ
άλατιού

A σεβδαλαντιζῶ (<sevdamak) = έρωτεύομαι

A σεβιντιζῶ B, σάβιντιζῶ AΦ (<sevinmek) = χαίρομαι

σιτῶιρατιζῶ και σιτῶιρατῶ (<siçirmak) = πετιέμαι επάνω, πηδῶ επάνω,
πιτσιλιζῶ

σιγτουρδιζῶ (<siğdirmak) = κάνω κάτι νά χωρέσει κάπου

σιγτιέω (<siğmak) = χωράω

σιχίλιτιέ(γ)ω (<sıkılmak) = στενοχωριέμαι, συγχύζομαι

σιχίστουρδιζῶ (<sıkıştırılmak) = πιέζω, στενοχωρῶ κάποιον

σινατιζῶ και σινατῶ (<sinatmak) = δοκιμάζω

σιριμελίζω Β, σιριμλάτιζω ΑΦ (<σιρίμι τὸ [(= στενὸ λουρί ἀπὸ ἀκατέργαστο δῆμα γιὰ ράψιμο τσαρουχιῶν) <siřim] + -ίζω) = ἐπιδιορθῶνω τσαρούχι ράβοντάς το μὲ σιρίμι
 σιρτάρδιζω καὶ σιρτάρδῶ (<siřtarmak) = ἀντιστέκομαι, ἀντιμιλῶ
 σουβατίζω (<sivamak) = σουβατίζω
 σιρδάω (<siřimnak) = ξύνω (κυρίως ἐπιφάνεια ἐδάφους)
 σιζιλατίζω καὶ σιζιλατῶ (<sizlamak) = πονῶ, ὑποφέρω ἀπὸ πόνο
 σικτουρδίζω καὶ σικτουρδάω (<siktirmek) = διώχνω, ἐξαποστέλλω, |τὸ β' σημαίνει καὶ : φεύγω
 σοχτιέω (<sokmak) = μπήγω, χώνω
 σοχραντίζω (<sokranmak) = γκρινιάζω, μεμψιμοιρῶ
 σολδιενέσκω (<soldurmak) = μαραίνομαι
 σολουτίζω (<solumak) = λαχανιάζω ἀπὸ κούραση
 1. σουρδίζω, 2. σοῦουρδίζω, σομουρδίζω καὶ σομουρδάω (<somurtmak = εἶμαι σκυθρωπὸς, κατεβάζω τὰ μούτρα, κατσοφιάζω) = 1. βαρυγκομῶ, γκρινιάζω, 2. τρώω γρήγορα σὰν πεινασμένος
 σοϊτιέω (<soymak) = ληστεύω. κυρίως λέγεται: ξυμνώνω <ξεγυμνώνω
 σοϊκτιέω (<sökmek) = ξηλώνω, ξεριζώνω
 σοϊλετίζω καὶ σοϊλετ-τουρδίζω (<soyletmek) = ἀναγκάζω κάποιον νὰ μιλήσει, τὸν κουράζω μὲ τὸ κουβεντολόι, τὴ φλυαρία
 σιρδάω (<sürmek) = ξύνω, διαρκῶ
 σουρτεύω (<sürtmek) = προστρίβω, τρίβω, σουρτεύομαι = προστρίβομαι, τρίβομαι
 σουρτουκλέντιζω Β, σουρτουκλάντιζω ΑΦ (<sürtüklenmek) = ἀλητεύω
 σουρουντουρδίζω (<süründürmek) = βασανίζω
 σουρουντίζω (<sürünmek) = βασανίζομαι
 σουζδιέω (<süzme) = στραγγίζω (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.)

§

- Α ἄφαχαλντιζω (<ITAK şafaklanmak) = κοιτάζω ὀλόγυρα σὰν χαζός, στραβός, ἀλλήθωρος
 ἄσουρδάω (<şasımak) = συγχέω, μπερδεύω (ἀμετάβ.)
 ἄσουρδίζω (<şasirtmak) = συγχύζω, μπερδεύω (μεταβατ.)
 ἄσστιέω (<şasımak) = τὰ χάνω, μένω ἐκπληκτος
 ἄσφτιέω (<şafıttı) ἢ [(= φῶς) <şavk] + -ίζω) = φέγω
 ἄσρνετίζω καὶ ἄσρνετῶ (<şıřmak) = ἀποθρασύνομαι, ἀτακτῶ (λέγεται κυρίως γιὰ τὰ κακοαναθρεμμένα παιδιὰ)
 ἄσφλετίζω καὶ ἄσφλετῶ (<şiflemek) = ξεφλουδίζω
 ἄσφλετίζω (<şıřhelenmek) = ὑποψιάζομαι, ὑποπτεύομαι

T

τανιτίζω και τανιτάω (<tanımak) = κοιτάζω, διακρίνω, αναγνωρίζω
 τανιδεύομαι (<tanışmak) = συμβουλευόμαι, ζητώ τη γνώμη κάποιου
 τapan-νατιζώ (<tapannamak) = ισοπεδώνω με τὸ τapanί
 τασιτίζω και τασιτά(γ)ω (<taşımak) = χρησιμοποιῶ, μεταχειρίζομαι
 τασλατιζώ και τασλατῶ (<taşlamak) = πετροβολῶ, ρίχνω πέτρες σὲ
 κάποιον

τασιτιέω (<taşmak) = ξεχειλίζω

ταβαν-νατιζώ (<tavannamak) = ταβανιάζω

ταβλαντιζώ (<tavlanmak) = παχαίνω (γιὰ τὰ ζῶα)

ταζιλ-λατιζώ B, ταζιρλαντιζώ AΦ (<tâzirlamak) = επιπλήττω, μάλωνω

ταμπάλ-λάντιζω (<tembellenmek) = τεμπελιάζω

A τεμπεχλετιζώ και τεμπεχλετῶ (<tembihlemek) = συσταίνω, παραγ-
 γέλλω

τεπελετιζώ και τεπελετῶ (<tepelemek) = καταπατῶ, κακοποιῶ καταπα-
 τώντας

τιρμιχλατιζώ και τирμιχλατῶ (<tirmiklamak) = μαζεύω ἄχυρα, χόρτα
 κ.τ.λ. με τὸ τирμιχί (= τσουγκράνα)

τισιλατιζώ και τισιλατῶ (<tislamak) = ἀγκομαχῶ

τίτιρετιζώ και τίτιρετῶ B, τίτιρᾶτιζώ και τίτιρᾶτῶ (<titirmek) = τρέμω,
 τρεμουλιάζω, τρομάζω

τοχμαχλατιζώ (<tokmaklamak) = κοπανίζω, χτυπῶ με τὸν κόπανο

τοπαλεύω (<topalamak) = κουτσαίνω

τοπλατιζώ και τοπλατῶ ΠΕΡΧ (<toplamak) = μαζεύω (κυρίως λέγεται
 σωρεύω)

τοζλετιζώ B, τοζλατιζώ AΦ (<tozlamak) = σκονίζω, σηκώνω σκόνη

τουταμλατιζώ (<tutamlamak) = φουχτώνω, ἀδράχνω

τουζλατιζώ ΠΕΡΧ (<tuzlamak) = ἀλατιζώ

τουνετιζώ B, τουνᾶτιζώ AΦ (<tünemek) = κουρνιαζώ

U

ουδιτιέω (<uymak) = πετῶ, φτερουγίζω

ὔγρατιέω (<uğramak) = ἀντικρίζω, συναντῶ, ἐπισκέπτομαι κάτι ἢ κά-
 ποιον, περνώντας ἀπὸ ἐκεῖ

ὄγρασιτιέω (<uğraşmak) = ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι

ουλατιζώ (<ulamak) = συνδέω, ἐνώνω, προσθέτω

ουλασιτιέω (<ulaşmak) = προφταίνω, προλαβαίνω

ουλιτιέ(γ)ω B, ουλιτιέ(ζ)ω AΦ (<ulmak) = σαπίζω (γιὰ καρπούς, σάρκες)

ουλουτιζώ (<ulumak) = οὐρλιάζω

ῥμουτιέ(γ)ω B, οὔμιδιέ(ζ)ω AΦ (<unmak) = ἐλπίζω, περιμένω
 οὔμουτλαντίζω (<umutlanmak) = ἐλπίζω
 ὄντιέ(γ)ω B, οὔντιέζω AΦ (<unmak) = βρίσκω κάτι καλό, γίνομαι πλούσιος
 ὄσαντιζώ και ὄσαντιέ (<usanmak) = βαριέμαι, πλήττω
 ὄσαντουρδά(γ)ω B, ὄσαντουρδίζω (<usandirmak) = ἐνοχλῶ πολύ, ζαλιζώ κάποιον
 οὔιδουρδά(γ)ω B, οὔιδουρδίζω AΦ (<uydurmak) = ταιριάζω, προσαρμόζω κάτι
 οὔιτιέ(γ)ω B, οὔιτιέ(ζ)ω AΦ (<uymak) = ταιριάζω (ἀμεταβ.), συμφωνῶ
 οὔζατιζώ ΠΕΡΧ (<uzamak) = ἐπεκτείνω, μακραίνω

V

βιζιλατίζω και βιζιλατῶ (<vizlamak) = βομβῶ (γιά ἔντομα κυρίως)
 βανιλατίζω (<vinlamak) = βομβῶ (γιά ἔντομα κυρίως)

Y

ἐγλατώνω B, γιαγλατίζω και γιαγλατῶ AΦ (<yaglamak) = λιπαίνω, ἀλείφω
 γιαχίῶτιέ (<yakismak) = ταιριάζω με κάτι
 γιαναῶτιέ (<yanaşmak) = πλησιάζω
 γιαπυῶτιέ(ζ)ω (<yarismak) = κολλῶ (ἀμετάβ.)
 γιαπυῶτουρδά(γ)ω B, γιαπυῶτουρδίζω AΦ (<yarıştırma) = κολλῶ κάτι πάνω σέ κάτι
 γιαραλατίζω και γιαραλατῶ (<yaralamak) = τραυματίζω
 γιαρατιέ(γ)ω B, γιαρατιέ(ζ)ω AΦ (<yaramak) = χρησιμεύω, παρουσιάζομαι ἀπρόσμενα, ἀπροσδόκητα
 γιαῶσατιέ(γ)ω B, γιαῶσατιέ(ζ)ω AΦ (<yaşamak) = ζῶ
 γιαρατίζω (<yaratmak) = δημιουργῶ
 γιαζῶουρδίζω (<yazdırmak) = γράφω κάτι με τή βοήθεια κάποιου ἄλλου
 γελ-λεῶτιέ(γ)ω B, γερλῶτιέ AΦ (<yerleşmek) = ἐγκαθίσταμαι, τακτοποιοῦμαι
 ἔελ-λεῶτουρδά(γ)ω B, γερλῶτουρδίζω (<yeleştirme) = τοποθετῶ, τακτοποιῶ
 γεῶτιέ (<yetişmek) = ὀριμάζω, προφταίνω, καταφθάνω
 γεῶτιέ (<yetmek) = ἐπαρκῶ, ὀριμάζω, ἐνηλικιώνομαι
 ἐγτιέζω B, γιγτιέ(ζ)ω AΦ (<yığmak) = σωριάζω, στοιβάζω
 γιοχλατίζω και γιοχλατῶ (<yoklamak) = ἐπισκέπτομαι, ψάχνω, ἐρευνῶ

χ'λατῶ (μέλλ. ἄ χ'λατήσω, ἄορ. χ'λάτ'σα) (<ἴσως yoklamak) = ψάχνω,
ἐρευνῶ

γιολ-λατίζω και γιολ-λατῶ (<yollamak) = στέλνω, ξεπροβοδῶ

γιορδιέω (<yoramak) = ἐξηγῶ, ἐρμηνεύω

Z

ζαπουν-ναντίζω και ζαπουντίζω (<zapınmak) = ἀδυνατίζω (γιά ζῶα)

Π ζε'χέρλετίζω B, ζε'χίρλετίζω AΦ (<zehirlemek) = δηλητηριάζω, φαρμα-
κῶν

ζενγγιν-νεντίζω (<zenginlemek) = πλουτίζω

ζολ-λατίζω B, ζορλατίζω και ζορλατῶ (<zorlamak) = προσπαθῶ πολὺ

II. ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ἐπιρρήματα

Ἐντίθετα μὲ ὄ,τι συμβαίνει στὴν ΚΝΕ στὸ ΦΙ δὲ σχηματίζονται ἀπ' ὅλα τὰ ἐπίθετα ἐπιρρήματα. Ἡ ἄδυναμία αὐτὴ καλύπτεται μὲ ἐπιρρηματικὸ κατηγορούμενο: *κάθιτι σαπουρλοῦς* (= *κάθεται ὑπομονητικῶς, καὶ ὄχι ὑπομονητικῶς*) καὶ μὲ διάφορους ἄλλους τρόπους: ἀντί: *ζει πλοῦσια, λέμε: εἶναι πλοῦσιος, ἀντί: μίλησες κουτά, λέγεται: μίλησες σάν κουτὸς*

A

- A *ἄτῶπα καὶ ἄτῶάφ'* (<acaba) = ἄραγε, μήπως
- A *ἄμ-μα* (<am(m)a) = *καλά, ὠραία, |ὄμως (σύνδ.)*
ἄντῶα(ς) (<anca(k)) = *μόνο, μόλις*
ἀραγιά (<araya) = *στὸ ἐνδιαμέσο, στὴ μέση, στὴν ἐρημιά. Ἐπαντᾷ στὴ φράση: χάνουμαι ἀραγιά (= χάνομαι, ἐξαφανίζομαι).*
- A *ἀσιλά* (<asil) = *κυρίως, προπάντων*
- Π *ἄσκάρᾶ* (<aşkâre) = *φανερὰ*
- A *ἄσουρου* (<aşure) = *πέρα ἀπὸ τὸ πρέπον*
ἄζγουνα (<azgin) = *φοβερὰ, πάρα πολὺ*

B

- Π *βαχδιάρ* (<bahtiyar = *εὐτυχισμένος*) = *καλὰ*
πάσ-ουστουνᾶ (<başüstüne) = *μάλιστα*
παστάν-πασά (<baştanbaşa) = *ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη*
- A *πεντζερέ Β, πάντζᾶρᾶ ΑΦ, παζάν* (<bazi, bazen) = *κάπου κάπου, κάποτε κάποτε*
πέρκι καὶ πέλκι, βελ-λέκι Β, πελ-λέκι ΑΦ (<belki) = *ἴσως, σχεδὸν*
πελ-λίσουζε Β, παουσουζα (<bellisiz) = *ἀγνώριστα*
- Π *παραπάρε Β, παραπάρα ΑΦ* (<beraber) = *μαζί, ἰσόβαρα*
- Π *πέτε-χαβὰ Β, πέτα-χαβὰ ΑΦ, Ἴτῶ* (<betahava) = *δωρεάν*
πιτόμσουζα (<biçimsiz) = *ἀκαλαισθητα, ἄσημα*
πιλέ Β, πιλᾶ ΑΦ (<bile) = *μαζί*
birdén, birdén-birè Β, pirdän, pirdän-pirâ ΑΦ, Ἴτῶ (<birdev, birdenbire) = *ἀμέσως, μεμιάς, μονομιάς.*
ποδούνᾶ (<boşuna) = *στὸ κενό, στὰ χαμένα, ἄδικα*
πιτόوني (<bütün) = *ἐντελῶς, ὀλοκληρωτικά, ἐξ ὀλοκλήρου*

C

- τῶπατᾶν* (<cabadan) = *δωρεάν, τῶπα-βερεσιέ Β, τῶπα-βᾶρᾶσιᾶ ΑΦ*
(<caba-veresiye) = *δωρεάν*

Ç

- τῶάπα (<çap) = στραβά
 τῶάπχουνα (<çapkin) = στραβά, ἀνάποδα
 τῶοχπίρ (<çokbir) = ὄχι συχνά, σπάνια

D

- A τάιμα (<daima) = πάντοτε, κάθε φορά
 τικίνε (<dikine) = κατακόρυφα
 τολασίχα (<dolaşık) = μπερδεμένα, περίπλοκα

E

- A χέλεπετ-τα B, ἄλπατ (<elbet) = βέβαια, καὶ βέβαια
 ἔν (<en) = πίο, περισσότερο (μόριο ἐπιτατικό σχετικού ὑπερθετικού)
 ἐστάφαλε (<estagfurullah) = ὄχι δά, δὲν ὑπάρχει λόγος, μὲ συγχωρεῖς,
 ἄπαγε τῆς βλασφημίας
 A ἐβελδέν B, ἄβἄλδἄη AΦ (<e(v)elden) = πρωτύτερα

F

- A φεράχα (<ferah) = ἄνετα, ὀρεξιᾶτικα, χαρούμενα

G

- Π κἄχ (<gâh καὶ kâh) = κάποτε κάποτε, πότε πότε
 κἄτῶἄ-κουντουζ (<gecegündüz) = νύχτα μέρα
 κερτῶέκ (<gerçek) = ἀλήθεια, ἴσως, μᾶλλον, πιθανόν
 kibi ἢ κιπι (<gibi) = σάν
 γογιά (<göya ἢ güya) = τάχα, δῆθεν
 κούτσίλα B, κουτῶἄἄν AΦ (<güçle) = μὲ δυσκολία
 A χαβαρτσουζε B, χαπαρτσουζα AΦ (<habarsız) = ξαφνικά, ἀπροειδοποιή-
 ητα
 χαλἔ B, (χ)ἄλἄ AΦ (<hele) = πρῶτα, μόνο, τουλάχιστο, προπάντων
 Π (χ)ἔρ-χαλ(τά) B, ἔρ-χαλ(τά) AΦ (<herhalde) = ὅπωςδῆποτε, μᾶλλον,
 ἴσως
 Π (χ)ἔρ-γιερ(d)ἔ B, (χ)ἄρ-γιερ(d)ἄ AΦ (<heryer(d)e) = παντοῦ, σὲ κάθε
 μέρος
 A (χ)εσαπσουζα (<hesapsız) = ἀσυλλόγιστα
 Π (χ)ἔτῆ (<hiç) = καθόλου
 Π (χ)ετῶ-ὀλμάσα (<hiçolmazsa) = τουλάχιστο
 A χουσουσί (<hususı) = ιδιαίτερα, ἐπίτηδες, γι' αὐτὸ καὶ μόνο

I

- A ἰχπαλά B, ἐχπαλά AΦ (<ikbala) = στήν τύχη, τυχερά, καλά
 A ἴλ-λε (<ille ἢ illā) = ὅπωςδήποτε
 A ἰνατῶνά (<inatina) = ἐπίτηδες, πεισματικά, γιὰ πείσμα

K

- E γαπαλά (<kabala) = κουτουρού, πρόχειρα, ἐπιπόλαια, κατ' ἀποκοπή
 κέχ B, κᾶχ AΦ (<kâh ἢ gâh) = κάποτε, ἄλλοτε
 A γάλπα (<kalp) = βαρετά, τεμπέλικα
 γαρᾶρτῶε B (<kararca) = δίκαια, κανονικά
 E κελέσα B, κᾶλᾶσᾶ AΦ (<keles <καλός) = ὁμορφα, ὠραῖα
 ἱιβράχα (<kinrak) = σβέλτα, γρήγορα
 γουρνάζα (<kurnaz = δόλιος, δόλια) = λαίμαργα, ἀχόρταγα

M

- A μάχσους (<mahsus) = ἐπίτηδες
 A μαζλούμα (<mazlum) = ἥπια, ἥρεμα, ἥσυχα, ταπεινά, σεμνά
 A μεραχλούδε B, μεραχλούδα AΦ (<merakli) = μερακλίδικα, μὲ μεράκι
 A μερχαμεῖτσουζα B, μᾶρχαμᾶῖτσουζα AΦ (<merhametsiz) = σκληρά,
 ἄσπλαχνα
 A μεσελέ B, μᾶσᾶλᾶ AΦ (<meselâ) = λόγου, παραδείγματος χάρι
 μουσμουζα (<mısmız) = ἀργοκίνητα, ὑπουλα, πονηρά
 A μουτλάχ(ι) (<mutlak) = ἐξᾶπαντος, ἴσως

N

- A ναμουσ-σοῦζα (<namussuz) = ἀδιάντροπα

P

- Π πάκα (<pak) = καθαρά
 πίσσα (<pis) = ἀκάθαρτα, σιχαμερά, βρόμικα

R

- A (ι)ρεχάτε B, (ι)ραχάτα AΦ, ῥῥῶ (<rahat) = ἥσυχα
 Π ἱράστα (<ras) = τυχαῖα

S

- A ζαπάαναν (<sabaanan) = πρωί
 A σαπουρσοῦζα (<sabırsız) = ἀνυπόμονα
 σαγλάμε B, σαγλάμα AΦ (<saglam) = γερά, στερεά
 Π σερπέσε B, σᾶρπᾶσα AΦ (<serpes) = ξένοιαστα, ἐλεύθερα

σέρτα B, σάρτα AΦ (<sert) = σκληρά

σίχα (<sık) = πυκνά

A σιφτάχι B, σουφτάχι AΦ (<siftah) = πρωτότερα

Ş

σάσχουνα (<şaşkin) = έκπληκτα, συγχυσμένα

T

A τάβι (<tabii ή tâbi) = βέβαια

A ταπιάτ-σουζα (<tabiatsız) = ανάγωγα

A<Π ταμαχκίερα B, ταμαχκάρα AΦ (<tamahkâr) = τσιγγούνικα, πλεονε-
κτικά

τάμάν (<taman) = άναμφίβολα

τανιμαζίκια A, τανιμαζούχα ἴΤό (τανιμαζούκα AΦ-D) = πρωί πρωί

τάσιπα (<tas'ip) = στραβά, λοξά, άνάποδα

A τέρπιασουζα B, τάρπιασουζα AΦ (<terbiyesiz) = άνάγωγα

τέρσα B, τάρσα AΦ (<ters) = άνάποδα

τέρσινε B, τάρσινά AΦ (<tersine) = άνάποδα

τούλ-λουν τούλ-λουν B, τούλ-λους τούλ-λους AΦ (<türlü) = λογιής λο-
γιής

Ü

ούστου-πασι ή πασινά (<üstü başını) = επάνω του, στό κεφάλι του, από
πάνω ως κάτω, έξ ολοκλήρου, όλόκληρος

V

A βερεσιέ B, βάρασιά AΦ (<veresiye) = με πίστωση

Y

Π γιάχοτ ή γιαχότ (<yahut) = είδεμή, άλλιώς >Γιάχο = ε όρι! B

γιαχίνα (<yakına) = κοντά, κοντινά, πρόσφατα

γιάνα (<yana = πλευρά, πλάγια όψη) = λοξά, πλάγια

γιανάζα (<yanaş) = άνάποδα, δύστροπα

γιαβάσα (<yanaş) = σιγά

γιόχ (<yok) = όχι

Z

A ζαίρ(ι) (<zâhir) = ίσως, βέβαια, άναμφίβολα

A ζατί B, ζατάν AΦ, ζατί(ν) ἴΤό(<zaten) = εξάλλου

A ζιτ-τινά (<zittina) = άνάποδα, πεισματικά

ζορ-ζορουνά (<zor-zoruna) = με τό ζόρι, με δυσκολία, με τη βία

Σύνδεσμοι

A

ἀμ-μά (<amma) = ὁμως, |καλά, ὠραῖα (ἐπίρρ.)

D

δεμέκ(-κι) B, τεμέκ(-κι) A (<demek ki) = ὥστε, δηλαδή, σὰν νὰ λέμε
τεῖ καὶ δεῖ (<deyi ἢ diye) = μὲ τὴν ἰδέα ὅτι τάχα ἦ δῆθεν

Π ἔρ B, ἄρ AΦ, ἴτῶ (<eger) = ἄν, σὲ περίπτωσιν ποῦ

G

κερέκ-κερέκ B, κᾶράκ -κᾶράκ AΦ (<gerək) = εἶτε-εἶτε, κερέκ B, κᾶράκ
= ἐφόσον, ἂν εἶναι ἀνάγκη

H

A χαλπούκι (<halbuki) = ἐξάλλου, ἐν τούτοις

Π (ἔ)έμι B, ἄμι AΦ (<hem) = καὶ (προσθετικῶς)

M

ματέμ(-κί) B, ματᾶμ(-κί) AΦ (<matem ki) = ἐφόσον, ἀφοῦ

Π μέρισα(μ) B, μᾶρισᾶ(μ) AΦ (<meyer ise) = ὥστόσο, ὥστε, ἐπομένως

N

νὲ-νὲ B, νᾶ-νᾶ AΦ (<ne-ne) = οὔτε-οὔτε

S

σάνκι (<sanki) = μήπως, σάμπως

Y

Π γιά (<ya) = ἀλλά, γιά-γιά (<ya-ya) = ἦ-ἦ

Π γιά μου (<ya mi) = μήπως, ἦ μήπως

γιάνι (<yani) = δηλαδή

γιόγουςα καὶ γιόχτσα (<yoksa) = μήπως

Ἐπιφωνήματα

A

Π ἄφεριμ ἢ ἔφεριμ (<aferim) = μπράβο, εὐγε!

ἀμάν(ι) (<aman) = ἀμάν!

Ç

ίσοῦς (<çüş) = ἐπιφώνημα μὲ τὸ ὁποῖο σταματᾶ κανεὶς τὸ γαιδούρι

H

(ḥ)έιβαχ (<heyvah) = ἄχ, δυστυχία μου!

δὸτ (<hoşt) = ἐπιφώνημα γιὰ τὸ διώξιμο τῶν σκυλιῶν

I

A ἰσαλ-λά (<i(n)şallah) = μακάρι!

K

κέσκε Β, κάσκά ΑΦ (<keşke) = μακάρι!

M

A μάσ-σαλά(ḥ) (<maşallah) = μπράβο!

U

ὀλάν (<ulan) = ὦρέ, βρέ!

V

βάχ (<vah) = ἄχ, βάχ!

βάι (<vay) = ἀλίμονο!

Y

γιαλ-λαḥ (<yallah) = ἐμπρός, δρόμο!

Μόρια

ἰστέ Β, ἰστᾶ ΑΦ, ἴστ (<işte) = μόριο δεικτικό: νά!

κί (<ki) = μόριο πού μπαίνει στό τέλος τῶν προτάσεων ἢ φράσεων

τά ἢ τὲ (<ta) = (ἐπιτατικό μόριο γιὰ χρόνο καὶ ἀπόσταση): ὦς, ἀπὸ

Ἀνετυμολόγητες

φαρασιώτικες λέξεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες μερικὲς μοιάζουν μὲ τουρκικὲς

ἸΑδαμιντά ἐπίρρ. = συχνά πυκνά

ἄζ-ζά ἢ -πληθ. ἄζ-ζάδες οἱ = τουρκάλα

ἄσλανίχι τ' = ἄστεϊο, ἄσλανίχα ἐπίρρ. = ἀστεῖα

γιεκτούς ὁ - γιεκούσσα ἢ = ἀλήτης - ἀλήτισσα <ἴσως περσ. γεκιατέ
= μοναδικός

γιρσετέρ(ης) ό = χωροφύλακας
 γιρτσής ό = κουμπί (ρούχου)
 έπαχάς ό - έπαχάδες οί = διακεκριμένος, άξιότιμος
 ζιου ή - ζιουδι(ς) οί ΑΦ = κιλίμι
 ίνκέν ίνκέν έπίρρ. = όπωςδήποτε
 κάρτσούπι = κατάφορτος, κάρτσούπι 'πίδι = κατάφορτη άπιδιά <ΐσως
 άρμ. kar = πέτρα
 κέζι(λα) = ΐσως, λέγω 'τι κέζι = νομίζω ότι...
 κισίπι = άφθονία, μεγάλο πλήθος
 κίτσανί τó = θηλύκι, κόψα, μικρό τσαπράζι, που χρησιμεύει για κούμ-
 πομα ρούχων
 μασούρι τó = ό πέρα από τó κανονικό, ό άνώτερος
 μασ-σαλ-λάς ό Β, μασάλας ό ΑΦ = άβραγιά ή τμήμα κήπου, που χρησι-
 μεύει για φυτώριο φυτών, διάφορων ζαρζαβατικών
 παγάρτσί τó = ζυμάρι, μισοψημένο ψωμί
 παγάρτσικό τó = άζυμο ψωμί
 πάτσί τó, πάτσε τά = κομμάτι ήλιαστού κρέατος <πατσίζω = ξεσχίζω
 πίρίλ(ης) ό = πασπάλη, ψιλó άλεύρι
 πίσιράς ό = σκοτούρα, πίσιράς τζό 'σει = δέν τόν πολυενδιαφέρει
 ίεβετσούκι τó = μάλλινο ύφασμα
 ίσαντίρ(ης) ό - ίσαντίρσα ή - ίσαντίρι τó = έξωμότης, άτακτος· Έτσι
 έλεγαν οί Φαρασιώτες και τόν Τουρκο, που μιλούσε φαρσιώτικα
 τσαγεύω = βροντώ, κάνω θόρυβο με μεταλλικά νομίσματα
 τσάρι τó = τρίχα, τσάρ' τó ΠΔΙ <μήπως άρβ. sar, πληθ. esar
 τσαρπάνας ό = παλιό μεταχειρισμένο παπούτσι για πέταμα
 τσιλίδι τó = άναμμένο κάρβουνο, ΠΔΙ τσιλιδ' τó
 τίσι(χ)λα έπίρρ. = μόνον πάντοτε, τίσιχλα άσπρο = μόνο άσπρο
 χάιτσης ό Β, χάι(τί)ση ή ΑΦ = κάμπος, πεδιάδα, έρημιά· 'πόμεινιν ση
 χάιση Α = έμεινε στους πέντε δρόμους, στην έρημιά, κατάμονος
 χαλτσί τó = μεγάλο καζάνι, χάλκινος λέβητας, <ΐσως έλλ. χαλκός
 χαπκάς ό = δισάκι, πρβ. τó τουρκικό heybe και της ΠΔΙ χάιπά ή